

IPTO: bevoegdheden en vakken in het vo

peildatum 1 oktober 2017

eindrapport

datum	23 november 2018
auteurs	Astrid Vloet Marcia den Uijl Peter Fontein

© CentERdata, Tilburg, 2018

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Managementsamenvatting

Inleiding

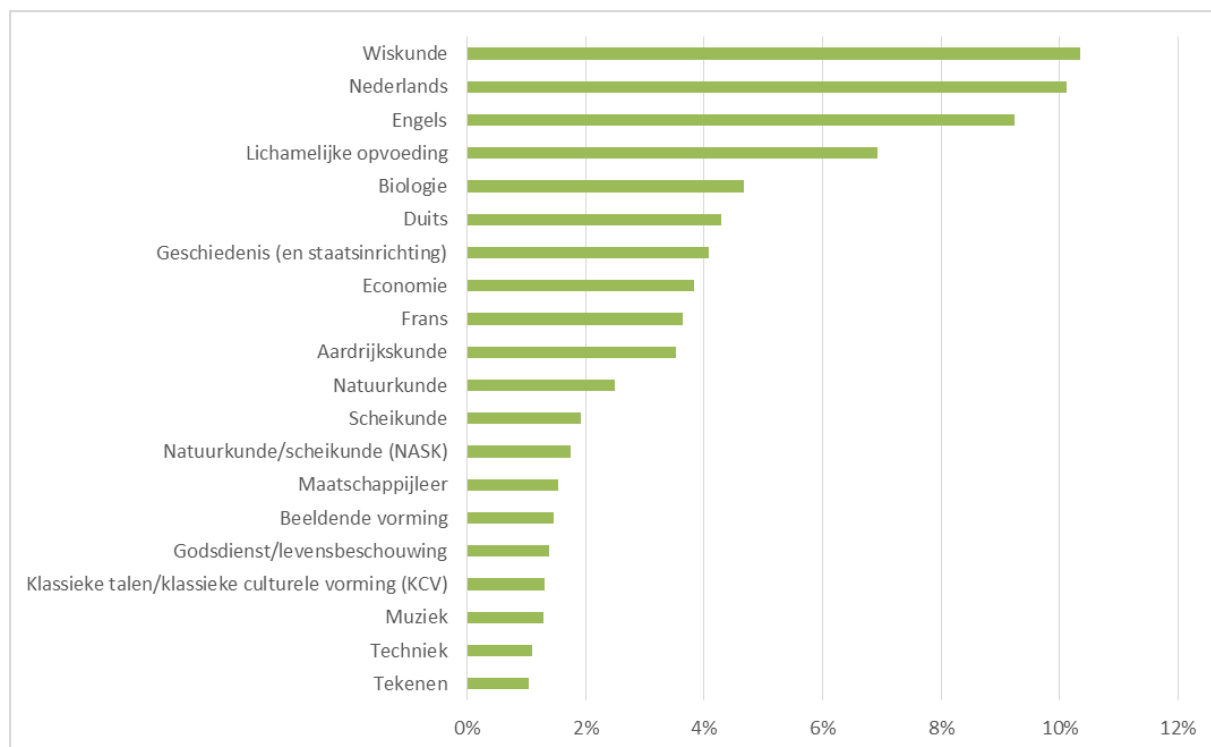
Dit rapport heeft als kernthema het met IPTO gemeten percentage bevoegd gegeven lessen in het voortgezet onderwijs, met als peildatum 1 oktober 2017. IPTO staat daarbij voor de Integrale Personeelstelling Onderwijs die het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) jaarlijks laat uitvoeren. Het betreft een telling op alle scholen in het voortgezet onderwijs (vo), waarbij voor al het lesgevend personeel gegevens worden verzameld omtrent bevoegdheden en vakken. Onder het vo vallen ook het praktijkonderwijs (pro) en de internationale schakelklas (isk). Voor het pro zijn alleen vakken en geen bevoegdheden opgevraagd.

In het onderstaande bespreken we de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek voor het vo exclusief pro en isk. We starten daarbij met een bespreking van het aantal lessen naar vak en gaan vervolgens in op de bevoegdheidssituatie. Daarbij maken we onderscheid naar drie mogelijke situaties: bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen. Sterk vereenvoudigd weergegeven geldt dat men bevoegd is als men over de juiste papieren beschikt voor de lessen die men geeft. Als men daar niet over beschikt geeft men onbevoegd les, waarbij echter sprake is van een aantal wettelijk geregelde uitzonderingen. Veelal betreft dit situaties waarin men nog in opleiding is, maar toch al les geeft. In dergelijke gevallen is sprake van benoembaar gegeven lessen.

Vakken

In Figuur 1 is het aandeel lessen van de 20 grootste avo vakken weergegeven. Samen zijn deze vakken goed voor 76% van het totaal aantal gegeven lessen in het vo. De drie grootste vakken zijn Engels, Nederlands en Wiskunde, hun gezamenlijk aandeel is ongeveer 30% van het totaal aantal lessen in het vo. Het aandeel lessen van het vak Lichamelijke Opvoeding is ook relatief groot en volgt op de vierde plaats.

Figuur 1: Aandeel van de 20 algemeen vormende vakken in het totaal aantal gegeven lessen

Bevoegdheid

Van de lesuren waarvoor een bevoegdheid kan worden vastgesteld¹ vinden we dat 87,2% bevoegd gegeven wordt, zie Tabel 1. Dit betreft vooral personen met het juiste diploma voor zowel het vak als de graadsector (eerste- of tweedegraads lesgebied) waarin men lesgeeft, maar het kan bijvoorbeeld ook een zogeheten teambevoegdheid² betreffen. 8,5% van de lesuren wordt benoembaar gegeven. De personen die deze lessen geven zijn veelal in opleiding, maar men kan ook onderbevoegd zijn, dat wil zeggen eerstegraads les geven met een tweedegraads bevoegdheid voor dat vak. Dit mag (onder voorwaarden) gedurende één jaar en komt in 1,5% van het totaal aantal lesuren voor. Bij 4,3% van het totaal aantal lesuren gaat het om lesuren die onbevoegd gegeven worden. In ongeveer de helft van de onbevoegd gegeven lesuren is overigens sprake van een docent die wel over een onderwijsbevoegdheid beschikt voor een ander vak.

Tabel 1: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren naar onderwijstype, peildatum 1 oktober, 2017

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lesuren
Totaal	87,2%	8,5%	4,3%	100,0%	1.084.448
Vmbo	83,2%	10,4%	6,4%	100,0%	454.955
Havo	87,9%	9,2%	2,8%	100,0%	231.452
Vwo	92,6%	5,3%	2,1%	100,0%	287.217
Combinaties	88,0%	7,7%	4,3%	100,0%	110.824

Onderwijstype

Van de in Tabel 1 onderscheiden onderwijstypen kent het vmbo het laagste aandeel bevoegd gegeven lesuren (83,2%) en het vwo het hoogste percentage (92,6%). Het percentage onbevoegd gegeven lessen is het hoogst op het vmbo (6,4%). Dit percentage ligt bij havo en vwo duidelijk lager met 2,8% resp. 2,1%. Op de havo is daarbij ten opzichte van het vwo sprake van relatief veel benoembaar gegeven lesuren (9,2% tegen 5,3%).

Ontwikkeling onbevoegdheid

Ten opzichte van 2016 is het percentage onbevoegd gegeven lessen in 2017 met 0,5 procentpunt gedaald, het percentage benoembaar gegeven lessen met 0,2 procentpunt gestegen en het percentage bevoegd gegeven lessen met 0,4 procentpunt gestegen.

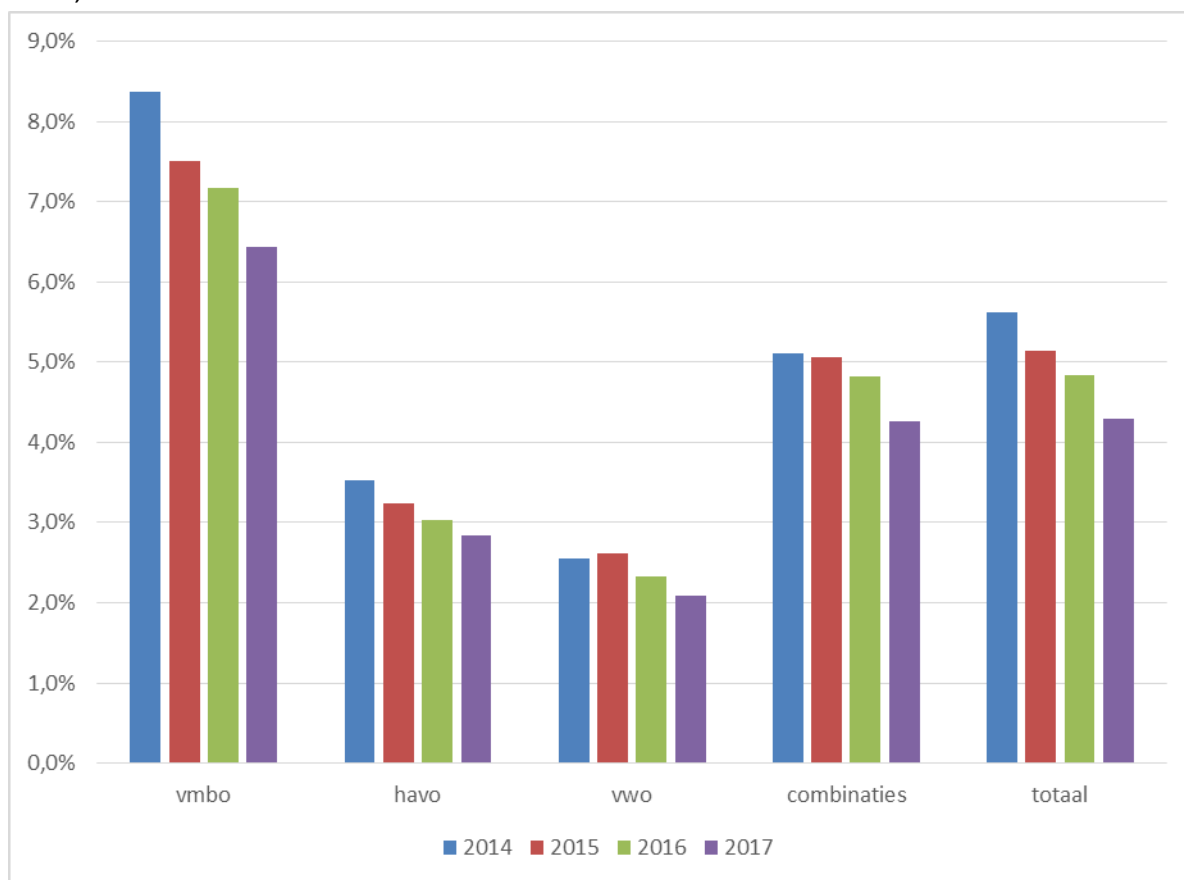
Het percentage onbevoegd gegeven lessen naar onderwijstype is in Figuur 2 weergegeven voor de jaren 2014 tot en met 2017. Zichtbaar is dat het percentage onbevoegd gegeven lessen elk jaar is gedaald, zowel voor wat betreft het totaal als per onderwijstype. Enige uitzondering daarop is het vwo, waar dit percentage een lichte stijging (minder dan 0,1 procentpunt) vertoont in 2015.

Van degenen die in 2016 onbevoegd les gaven geeft ongeveer een kwart in 2017 diezelfde les benoembaar, eveneens ongeveer een kwart bevoegd en ongeveer de helft onbevoegd. Van degenen die in 2016 benoembaar les geven doet ruim de helft dat in 2017 nog, een klein deel geeft in 2017 onbevoegd les en bijna een derde geeft in 2017 bevoegd les. Degenen die in 2016 bevoegd les gaven geven dat in 2017 vrijwel allemaal nog steeds. Uit het voorgaande kan geconcludeerd worden dat onder de zittende leraren sprake is van een netto doorstroom richting benoembaar en bevoegd.

¹ Voor 12,2% van de lesuren is geen bevoegdheid vast te stellen omdat het vakken betreft waarvoor geen bevoegdheid verleend wordt door lerarenopleidingen, zoals bijvoorbeeld Mentorles. Bij veruit de meeste van deze lessen is sprake van één of andere vorm van onderwijsbevoegdheid voor een ander vak, waarvoor wel een bevoegdheid is vast te stellen.

² Het is in de eerste twee leerjaren (leerjaar 1 & 2) mogelijk als lid van een team bevoegd les te geven in vakoverstijgende programma-onderdelen als men zelf over een vakbevoegdheid beschikt voor een van de onderliggende vakken.

Figuur 2: Ontwikkeling percentage onbevoegd gegeven lessen naar onderwijstype, 2014, 2015, 2016 en 2017

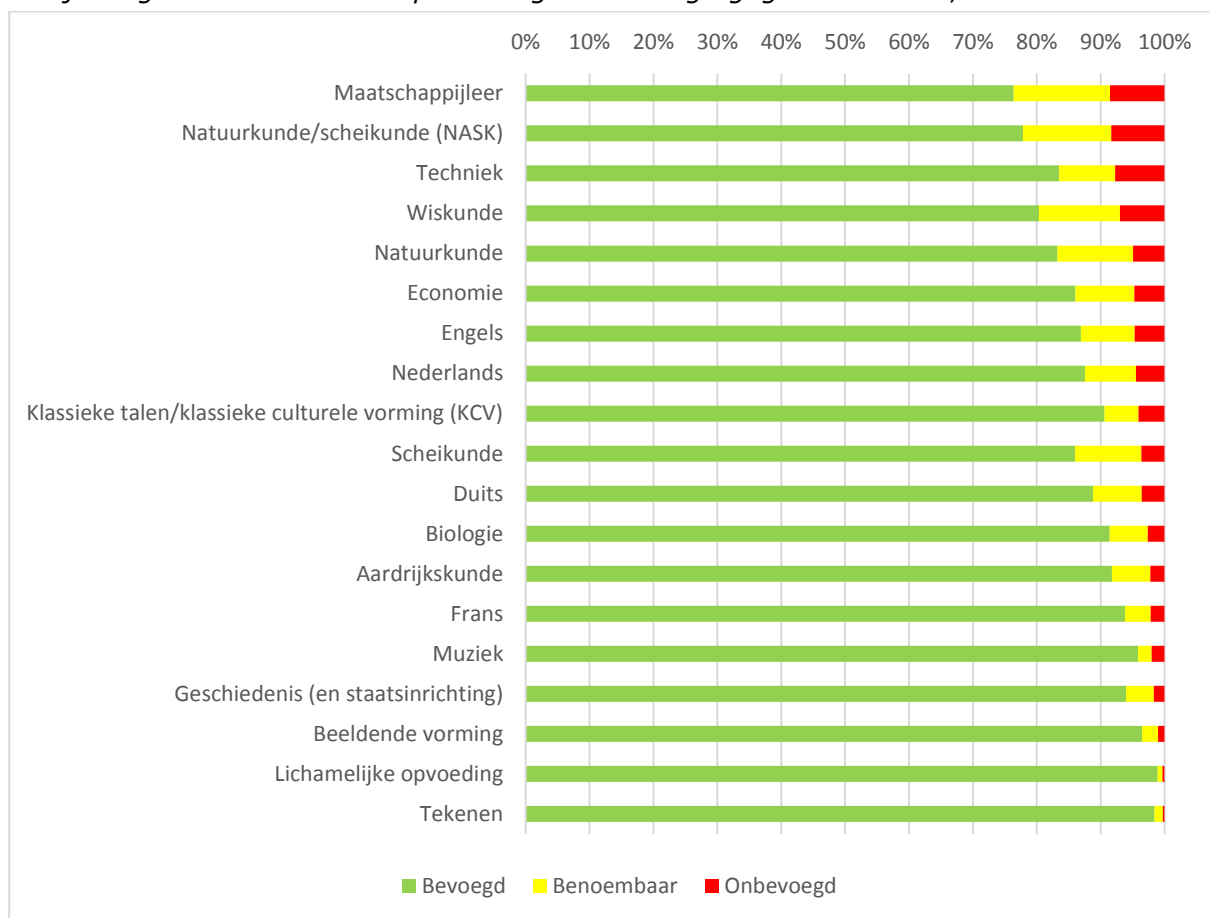
Bevoegdheid naar vak

Qua onderscheid van bevoegdheid naar vak beperken we ons in deze samenvatting tot de 20 algemeen vormende vakken (avo-vakken). In Figuur 3 zijn de (on)bevoegdheidspercentages en benoembaarheidspercentages van de avo-vakken weergegeven.

De top vier vakken met het hoogste percentage onbevoegd gegeven lesuren wordt gevormd door Maatschappijleer (8,5%), het combinatievak Natuurkunde/Scheikunde (8,3%), Techniek (7,7%) en Wiskunde (7,0%). Uit de figuur blijkt dat de (qua lesuren) grote vakken Engels en Nederlands een iets hoger dan gemiddeld percentage onbevoegd gegeven lesuren kennen. Het percentage onbevoegd gegeven lesuren is voor deze vakken respectievelijk 4,7% en 4,5% en ligt daarmee 0,4 resp. 0,2 procentpunt hoger dan het gemiddelde over alle vakken. De percentages benoembaar gegeven lesuren voor Engels en Nederlands liggen met 8,4% resp. 8,0% aanzienlijk lager dan bij Wiskunde (12,7%) en ook iets lager dan het gemiddelde van 8,5% over alle vakken.

Vrijwel alle avo-vakken laten een daling in het onbevoegdheidspercentage ten opzichte van het jaar ervoor zien. Alleen het combinatievak Natuurkunde/Scheikunde, Techniek, Frans en Economie laten een beperkte stijging zien. Voor de drie grootste vakken Engels, Nederlands en Wiskunde geldt dat deze een grote daling van het percentage onbevoegd gegeven lesuren kennen (met resp. -1,0, -0,8 en -1,0 procentpunt), alleen Maatschappijleer kent een grotere daling (-1,2 procentpunt).

Figuur 3: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak, de lijst is gesorteerd naar het percentage onbevoegd gegeven lesuren, 2017

Bevoegdheid naar leeftijd

Met betrekking tot de relatie tussen bevoegd gegeven lessen en leeftijd is vermeldenswaardig dat in de leeftijdsgroep tot 35 jaar vaker dan gemiddeld onbevoegd wordt lesgegeven. In de leeftijdsgroep van 55 jaar en ouder is het aandeel onbevoegd gegeven lesuren het laagst. Het aandeel benoembaar gegeven lesuren is juist het hoogste voor de groep tot 35 jaar en het laagst in de groep van 55 jaar en ouder. Dit zijn veelal personen die nog een (al dan niet aanvullende) opleiding volgen.

Voor alle leeftijdsgroepen is het percentage onbevoegd gegeven lesuren van 2016 op 2017 afgenomen. Deze afname is daarbij groter voor jongeren dan voor ouderen.

De hoogste leeftijdsgroep kent daarmee nog steeds het laagste percentage onbevoegd gegeven lesuren. Omdat deze groep in de nabije toekomst gaat uitstromen, zal hierdoor het bevoegdheidspercentage ook in de toekomst nog onder druk blijven staan.

Combinaties van bevoegd en onbevoegd lesgeven

93,7% van de leraren geeft uitsluitend bevoegd/benoembaar les. 3,9% van de leraren geeft uitsluitend onbevoegd les (dit komt vooral voor in de groep tot 35 jaar). Een combinatie van bevoegd/benoembaar en onbevoegd lesgeven door dezelfde leraar komt voor bij 2,4% van de personen.

Bevoegdheid naar regio

Het regionale beeld qua onbevoegd gegeven lesuren is weergegeven in Figuur 4, waar het percentage onbevoegd gegeven lesuren is weergegeven per onderwijstype, Arbeidsmarktregio³ en de vier grote steden. Allereerst wordt uit de figuur nog een keer zichtbaar dat het vmbo de meeste onbevoegd gegeven lesuren kent. Vervolgens wordt duidelijk dat er daarbij sprake is van tamelijk grote regionale verschillen. Het hoogste percentage onbevoegd gegeven lessen op het vmbo doet zich voor in de stad Den Haag, gevolgd door de arbeidsmarktregio Groningen en vervolgens Midden-Holland. Laag (<3%) scoren voor het vmbo West-Brabant, Zuidoost-Brabant, Midden-Limburg en Zuid-Limburg. Voor de havo zien we hoge onbevoegdheidspercentages (>4,5%) in Friesland, Almere, Den Haag, Drechtsteden, Rotterdam. Op het vwo zijn de percentages onbevoegd gegeven lesuren het hoogst in Almere (5,6%), Drechtsteden en Rotterdam (beide 4,8%).

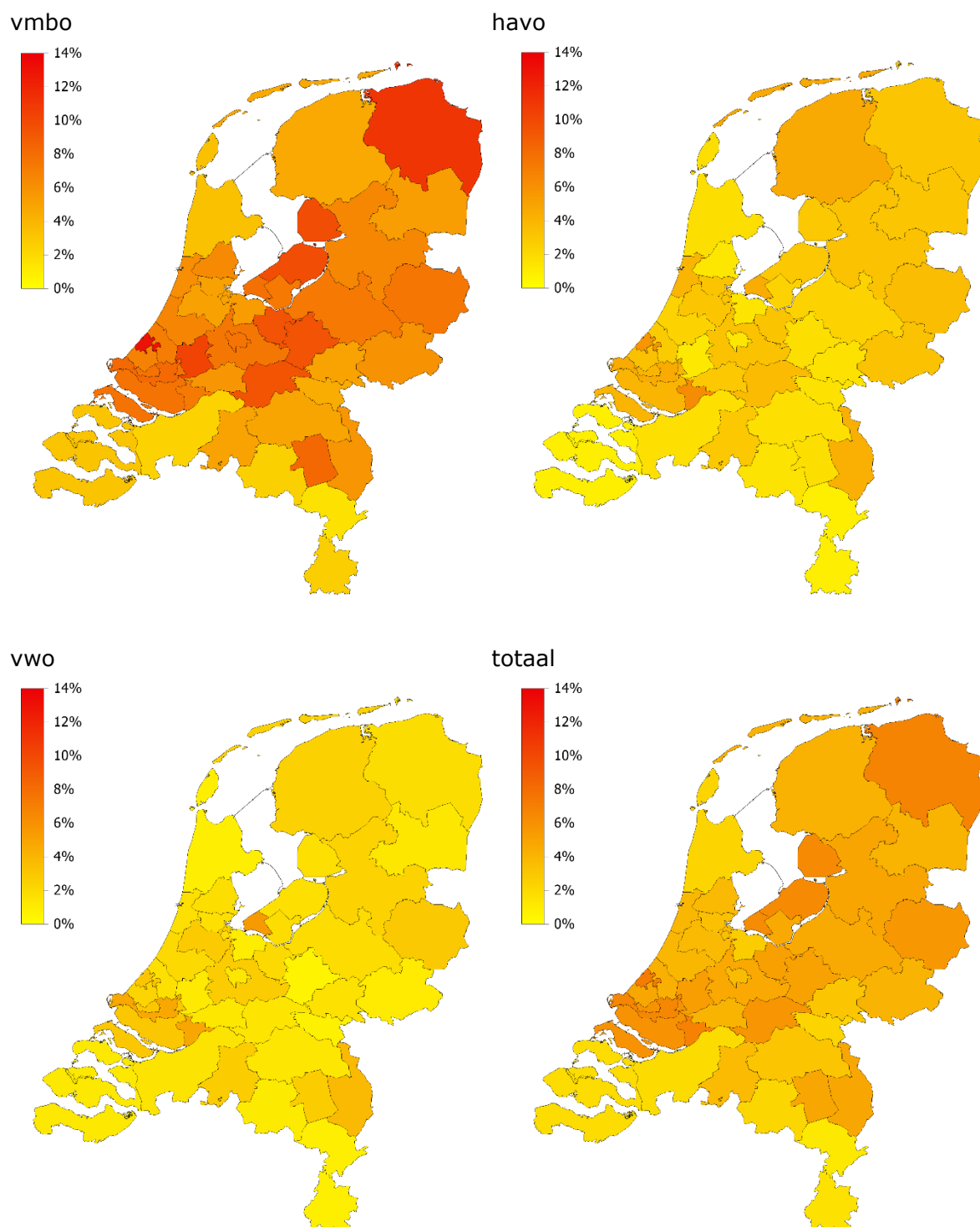
Discussie

Nu vier jaar lang op redelijk consistente wijze bevoegdheidsmetingen zijn uitgevoerd begint zich een duidelijke trend af te tekenen: het percentage onbevoegd gegeven lesuren neemt gestaag af. De waargenomen trend is zo duidelijk (ook voor elk van de afzonderlijke onderwijstypen) dat het zeer onwaarschijnlijk is dat deze het gevolg is van meetfouten (waarmee elke meting behept zal zijn omdat de wet- en regelgeving rond bevoegdheden complex is). Het over deze periode historisch hoge percentage benoembaar gegeven lessen (leraren die een opleiding volgen) geeft bovendien goede hoop dat deze trend zich doorzet. Dit neemt niet weg dat het percentage onbevoegd gegeven lessen voor bepaalde vakken (zoals Wiskunde) nog steeds groot genoemd kan worden.

---

³ Zie Bijlage I voor de locatie van de diverse regio's. Aanleiding voor de (nieuwe) indeling in arbeidsmarktregio's is de wet SUWI (Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen). Hierin is onder meer vastgelegd dat er één aanspreekpunt komt voor werkgevers in een arbeidsmarktregio, er één registratiesysteem is van vacatures en werkzoekenden, en dat er per regio een arbeidsmarktagenda en samenwerkingsafspraken zullen worden gemaakt.

Figuur 4: Percentage onbevoegd gegeven lesuren per onderwijstype en voor alle onderwijstypen samen naar regio, 2017

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	3
1 Inleiding	10
2 Onderzoeksopzet.....	11
3 Bevoegdheidsgegevens vo exclusief pro en isk	16
3.1 Inleiding	16
3.2 Onderwijstype en graadsector.....	16
3.3 Vak	21
3.4 Avo-vak per onderwijstype	26
3.5 Leeftijd	28
3.6 (On)bevoegd gegeven lesuren per persoon.....	29
3.7 Profiel onbevoegd lesgevende docent.....	30
3.8 Profiel docenten in vakken waarvoor geen bevoegdheid nodig is	31
3.9 Regionale cijfers.....	31
4 Vakken vo, exclusief pro en isk.....	35
4.1 Lesuren naar onderwijstype.....	35
4.2 Ontwikkeling avo-vakken	36
4.3 Avo-vakken naar graadsector	37
4.4 Avo-vakken naar onderwijstype	38
4.5 Leerwegen vmbo en beroepsgerichte vakken vmbo	39
4.6 Leeftijd	40
4.7 Regionale cijfers.....	42
5 Resultaten pro en isk	44
5.1 Resultaten pro	44
5.2 Resultaten isk.....	46
6 Discussie/nabeschatting	48
A Tabellen bij figuren.....	50
A.1 Samenvatting	50
A.2 Bevoegdheid.....	52
A.3 Lesuren.....	58
B Bevoegd gegeven lessen naar vak	63
C Pabo.....	68
D Indeling bevoegd, benoembaar, onbevoegd	71
E Lesuren per onderwijstype naar vak.....	76
F Verdeling lesuren naar avo-vak en graadsector.....	78
G Verdeling lesuren naar leeftijd en graadsector	80
H Functie en aard dienstverband	82
I Indeling arbeidsmarktregio's	83

1 Inleiding

Met de Integrale Personeelstelling Onderwijs (IPTO) worden jaarlijks⁴ voor al het lesgevend personeel op scholen gegevens verzameld omtrent de lessen die men geeft en meer recent, ook de bevoegdheidssituatie die bij deze lessen hoort. De doelgroep van IPTO is van oudsher het voortgezet onderwijs⁵, al zijn daarbij tot de meting van 2015 niet het praktijkonderwijs (pro) en de internationale schakelklas (isk) meegenomen. In dit rapport, dat de 2017 meting betreft en ook in de 2015 en 2016 meting, is dat wel het geval. De dekking van de IPTO metingen is 100%.

Vergelijking met IPTO-metingen van vóór 2014 is alleen goed mogelijk met betrekking tot de aantallen lesuren. De onderzoeksopzet van IPTO-2014 (en daarmee IPTO-2015 en later) is namelijk zodanig veranderd dat de bevoegdheidspercentages tussen IPTO-2013 en eerder niet vergelijkbaar zijn met die van IPTO-2014 en later.⁶

Dit rapport doet verslag van de uitkomsten van de IPTO-meting met peildatum 1 oktober 2017 en gaat in op gegeven lesuren naar vak en de bevoegdheid voor die lesuren. In hoofdstuk 2 gaan we in op de gevolgde onderzoeksopzet en lichten we de gehanteerde definities toe. In de hoofdstukken 3 en 4 presenteren we de onderzoeksresultaten met betrekking tot bevoegdheden resp. lesuren voor het vo exclusief pro en isk. De resultaten uit deze hoofdstukken kunnen daarmee vergeleken worden met die van IPTO-2014, 2015 en 2016. In hoofdstuk 5 behandelen we het pro en isk.

Achtergrondcijfers bij de figuren in het rapport zijn te vinden in bijlage A. In bijlagen B en E worden aanvullende detailoverzichten getoond over bevoegdheden, respectievelijk lesuren naar vak. In bijlage C is nadere informatie opgenomen over lessen die gegeven worden door leraren met een pabo diploma. In bijlage D is een overzicht te vinden van de bevoegdheidscategorieën die in dit onderzoek zijn opgevraagd. De bijlagen F en G bevatten nadere informatie naar graadsector. Nadere informatie over functie en de aard van het dienstverband is te vinden in bijlage H. De indeling naar arbeidsmarktregio is in bijlage I te vinden.

---

⁴ Sinds 1994, al is de inhoud van het onderzoek aan verandering onderhevig (geweest) en is in 2010 en 2012 afgezien van een meting.

⁵ Al heeft het primair onderwijs ook enige tijd onder IPTO gevallen.

⁶ Zie voor nadere uitleg blz. 8 van het eindrapport IPTO: bevoegdheden en vakken in het vo, peildatum 1 oktober 2014, CentERdata, 2016.

2 Onderzoeksopzet

Doelgroep

In IPTO-2017 zijn alle 652 scholen die vallen onder de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) gevraagd van alle lessen in de week van 1 oktober 2017 aan te geven:⁷

- Wie de les geeft;
- Om welk vak het gaat;
- Om welk onderwijstype het gaat (voor vmbo ook de leerweg);
- Om welk leerjaar het gaat;
- Om hoeveel lesuren het gaat;
- Wat de lesduur is;
- Voor zover niet uit andere bronnen te bepalen, wat de benoemingsgrondslag (bevoegdheidssituatie) van de gegeven les is;
- Voor een beperkt aantal vakken waarvoor geen bevoegdheid is vast te stellen en voor onbevoegde lessen, wat de hoogst afgeronde aan onderwijs gerelateerde opleiding is;
- Voor NT2 is gevraagd of men een NT2 aantekening heeft.

Onder deze 652 scholen met 1.454 vestigingen bevinden zich 20 verticale scholengemeenschappen (ROC's/AOC's met een vo afdeling). In totaal gaat het om 337 besturen. De respons is 100%⁸.

Meting gegeven vakken

De gegevensverzameling vindt plaats via een beveiligde webomgeving waar scholen kunnen inloggen. De meeste scholen maken gebruik van de mogelijkheid de lesgegevens via een afslag van hun roosterpakket aan te leveren (zie ook Figuur 5 voor een schematische weergave van de onderzoeksopzet). De in deze afslag aanwezige afkortingen (van klassen, vakken en docenten) dienen dan nog wel door de scholen (online) toegelicht te worden.⁹ Een beperkt deel levert de gegevens aan via een online vragenlijst of in de vorm van een spreadsheet. De scholen hebben alle gevraagde gegevens in de periode november 2017 tot en met september 2018 aangeleverd.

---

⁷ Indien de week van 1 oktober niet representatief is wordt gevraagd de gegevens van een week eerder of een week later aan te leveren. Voorbeelden daarvan zijn scholen in Leiden waar op 3 oktober het Leidens Ontzet wordt gevierd en excursieweken.

⁸ Voor één school ontbreken bevoegdheidsgegevens, deze school is bij de analyses van de bevoegdheidspercentages buiten beschouwing gelaten.

⁹ Voor zover nog niet bekend uit eerdere metingen.

Figuur 5: Schematische weergave van de onderzoeksopzet*

Scholen leveren informatie aan (via roosters & personeelsbestanden)				verwerkt de informatie		Bevoegdheden/opleidingen worden verklaard (uit BRON HO, eerdere meting of door scholen)	
			1) 6 uur Engels, havo 3 2) 10 uur Engels, vwo 3 3) 5 uur Engels, vwo 5		1) 16 uur Engels, 2e graads 2) 5 uur Engels, 1e graads		1) bevoegd 2) onderbevoegd
			1) 3 uur Wiskunde, vmbo tl 3 2) 3 uur Wiskunde, vmbo tl 3 3) 5 uur NASK, vmbo tl 3		1) 6 uur Wiskunde, 2e graads 2) 5 uur NASK, 2e graads		1) onbevoegd 2) bevoegd
			1) 6 uur Nederlands, havo 3 2) 2 uur Mentorles, vwo 3		1) 6 uur Nederlands, 2e graads 2) 2 uur Mentorles, 2e graads		1) onbevoegd 2) pabo opleiding
Roosters zijn verzameld in november 2017 en later, personeelsbestanden in februari 2018 en later (deels via salarisadministrateurs)			Verklaren van in roosters aanwezige codes m.b.t. personeel, vakken en klassen vond plaats in maart 2018 en later door scholen.		Verwerking en controle vindt telkens z.s.m. na ontvangst van de gegevens plaats.	Bevoegdheidsbepaling o.b.v. BRON HO heeft plaatsgevonden in maart 2018. Scholen hebben in de periode april-september 2018 de bevoegdheidssituatie aangegeven van degenen waarvan CentERdata niet kon vaststellen dat men bevoegd is.	

*De school levert een lesrooster aan CentERdata met daarin onder meer informatie over de docent, lesuren, lokaal, tijdstip, vak en leerjaar. CentERdata verwerkt deze data. Meerdere lessen/klassen op hetzelfde tijdstip bij dezelfde docent worden bijvoorbeeld als één les geteld en er wordt een graadsector aan de les toegekend. Vervolgens wordt met behulp van opleidingsinformatie uit BRON HO en informatie uit eerdere IPTO-metingen bepaald of de les bevoegd gegeven wordt. Indien niet kan worden vastgesteld dat dit zo is, dan wordt de school gevraagd aan te geven of de les bevoegd, benoembaar of onbevoegd wordt gegeven (voor de exacte indeling zie bijlage D).

Bij het invullen van de vakken dienen scholen te kiezen uit ruim honderd vooraf gecodeerde mogelijke vakken.¹⁰ Indien een vak niet in deze lijst voorkomt dient men dit te classificeren als een Overig vak. In dat geval moet men een toelichting geven met een omschrijving van het vak. Indien uit de toelichting blijkt dat zo'n Overig vak toch een vooraf gecodeerd vak betreft wordt het door CentERdata alsnog onder zo'n vooraf gecodeerd vak ondergebracht. Een Overig vak met omschrijving Latijn wordt door CentERdata bijvoorbeeld ondergebracht onder Klassieke talen. Nadat dit proces van hercodering heeft plaatsgevonden is nog ongeveer 3,5% van de lesuren een Overig vak. Voor deze vakken gelden geen bevoegdheidseisen.

Op deze manier is van alle lessen in het vo bepaald door wie ze gegeven worden en voor hoeveel uur. Omdat de lengte van een lesuur kan verschillen per school is in dit rapport een lesuur gestandaardiseerd naar 50 minuten. Een les met een lesduur van 25 minuten telt dan in de tabellen mee voor een half lesuur, een les van 60 minuten voor 6/5 lesuur etc. De in de tabellen gegeven aantallen lessen betreffen gestandaardiseerde lesuren per week.

Meting bevoegdheden

Een vervolgstap is het bepalen van bevoegdheden. Dit rapport maakt daarbij onderscheid naar bevoegd, benoembaar en onbevoegd, zie bijlage D voor een gedetailleerde uitwerking van deze categorieën. In het kort gezegd komt het erop neer dat men bevoegd is indien sprake is van het juiste diploma. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs een diploma te zijn voor het vak dat men geeft. Er is namelijk sprake van overgangsrechten, buitenlandse diploma's, teambevoegdheid etc. Men kan echter ook bevoegd zijn vanwege ontheffingen of vanwege een verklaring van de minister, omdat een lerarenopleiding voor het betreffende vak ontbreekt. Benoembaarheid is in het algemeen een tijdelijke situatie. Men beschikt nog niet over de juiste bevoegdheid, maar volgt een opleiding. Zo tellen lessen van leraren die niet over de juiste bevoegdheid beschikken niet per definitie als onbevoegd, zolang zij onder een wettelijke uitzonderingscategorie vallen. Dit is bijvoorbeeld het geval als voor een tekortvak een onbevoegde wordt ingezet, maar deze wel in opleiding is. Daarbij zijn termijnen gesteld aan de duur van deze situatie. Onbevoegd betreft de situatie waarin noch sprake is van bevoegdheid, noch van benoembaarheid.

Om de bevoegdheidssituatie vast te stellen die hoort bij een bepaalde gegeven les is gebruik gemaakt van diplomagegevens van leraren in BRON HO en uit eerdere IPTO-metingen verkregen bevoegdheidsinformatie. Als op die manier niet kan worden vastgesteld dat een les bevoegd gegeven wordt (ongeveer een kwart van de lessen), dan wordt aan de school gevraagd wat de bevoegdheidssituatie van de betreffende les is. In bijna de helft van deze nader bevraagde lessen blijken deze lessen bevoegd gegeven te worden, het restant wordt benoembaar of onbevoegd gegeven. **Alle lessen die in dit rapport als benoembaar of onbevoegd gegeven lessen worden aangeduid, zijn dus door de scholen zelf als zodanig benoemd.**

Met betrekking tot het vak Godsdienst is sprake van een bijzondere situatie door het ontbreken van bekwaamheidseisen. De betreffende leraren zijn daarom niet in te delen onder de noemers bevoegd, benoembaar en onbevoegd voor wat betreft de lesuren Godsdienst.

---

¹⁰ Zie de vakkenlijst in bijlage E. Vak in het kader van IPTO dekt een beduidend breder palet aan vakken dan de traditionele algemeen vormende vakken.

Lessen waarbij aangegeven wordt dat de betreffende persoon een andere docent ondersteunt of dat de betreffende persoon die les (normaliter) niet geeft worden buiten beschouwing gelaten. Verder worden bepaalde vakken bij het bepalen van de bevoegdheidspercentages buiten beschouwing gelaten omdat lerarenopleidingen daarvoor geen bevoegdheid afgeven. Het gaat daarbij om de in Tabel 2 genoemde vakken, al met al 12,2% van de in IPTO geregistreeerde lesuren. Dit percentage is het hoogst voor vmbo, met 16,3%, en het laagst voor vwo, met 7,0%.

Tabel 2: Bij bepaling bevoegdheidspercentages buiten beschouwing gelaten vakken als percentage van totaal, naar onderwijstype

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal	Lessen
Godsdienst/levensbeschouwing	1,1%	1,8%	1,5%	1,6%	1,4%	17.263
AVO-vakken gemengd*	0,2%	0,0%	0,0%	0,3%	0,1%	1.434
Mode & commercie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	153
Nederlands als tweede taal (NT2)	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	367
Overige vakken	5,3%	1,0%	1,5%	5,8%	3,5%	43.902
Subtotaal AVO t/m Overige vakken	5,6%	1,0%	1,5%	6,2%	3,7%	45.856
<i>vmbo beroepsgerichte keuzevakken bij:</i>						
profielvak Zorg en welzijn	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	2.868
profielvak Bouwen, wonen en interieur	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1.205
profielvak Dienstverlening & producten	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	3.661
profielvak Economie en ondernemen	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	1.987
profielvak Groen	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	2.553
profielvak Horeca, bakkerijen en recreatie	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1.170
profielvak Maritiem en techniek	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	140
profielvak Media, vormgeving en ICT	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	666
profielvak Produceren, installeren en energie	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1.280
profielvak Mobiliteit en transport	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	462
Subtotaal vmbo ber. ger. keuzevakken	2,9%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%	15.992
<i>Niet vakgebonden begeleidingsuren</i>						
Begeleidingsuren/counselinguren	0,5%	0,3%	0,2%	0,8%	0,4%	5.323
Het Nieuwe Leren (HNL)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	68
Keuzewerktijd (KWT)	1,0%	0,4%	0,4%	2,7%	0,9%	11.687
Mentorles	4,1%	3,6%	3,3%	5,6%	4,0%	49.135
Praktische sectororiëntatie (PSO)	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	5.410
Remedial teaching (RT)	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	475
Subtotaal niet vakgebonden begeleidingsuren	6,8%	4,3%	4,0%	9,1%	5,8%	72.098
Totaal	16,3%	7,1%	7,0%	17,0%	12,2%	
Lessen	89.151	17.678	21.641	22.738		151.209

*Zie paragraaf 5.1, het betreft lesuren waarin meerdere avo-vakken gegeven worden

Daarnaast hebben scholen bij 3.230 uren (0,3%) aangegeven dat de bevoegdheid niet bepaalbaar¹¹ is. Deze uren zijn ook buiten de bevoegdheidsanalyse gehouden.

Tot slot moet worden opgemerkt dat waar we spreken over onderwijstype het steeds gaat om het onderwijstype van de les, niet van de school. We onderscheiden vmbo, havo en vwo, plus een categorie combinatieklassen. Een vmbo-klas op een scholengemeenschap vmbo/havo/vwo valt dus in de tabellen onder vmbo. Een gemengde havo/vwo brugklas of een anderszins gemengde klas valt dus onder combinatieklassen. Binnen het vmbo onderscheiden we in dit rapport vmbo basis (b), kader (k), gemengd (g), theoretisch (t) en combinaties van deze typen.

---

¹¹ De toelichting bij deze categorie betreft: "Voor deze les bestaat geen lerarenopleiding die een bevoegdheid verleent of het gaat om een schooleigen vak".

3 Bevoegdheidsgegevens vo exclusief pro en isk

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de mate waarin lesgevendenden bevoegd zijn voor het vak dat ze geven. Daarbij is in de tabellen een selectie gemaakt uit alle vakken die in IPTO onderscheiden worden, te weten de twintig grootste algemeen vormende vakken (avo-vakken) en de vmbo-specifieke beroepsgerichte vakken met meer dan 500 lesuren per week. In de tabellen is, waar van toepassing, een regel 'Resterende Vakken' opgenomen, zodat de percentages optellen tot 100%. Uitgebreidere tabellen zijn opgenomen in bijlage B. Qua bevoegdheid onderscheiden we de categorieën bevoegd, benoembaar en onbevoegd, zie hoofdstuk 2 en bijlage D. We starten in paragraaf 3.2 met een overzicht van bevoegdheid naar graadsector en onderwijstype. In de vervolgparagrafen gaan we in op de percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen per vak (paragraaf 3.3), waarna we voor de avo-vakken vervolgens nog onderscheid maken naar onderwijstype (paragraaf 3.4). In paragraaf 3.5 bespreken we de bevoegdheidssituatie naar leeftijd. Nadere informatie over de mate waarin bevoegd en onbevoegd lesgeven gecombineerd wordt door één en dezelfde persoon staat in paragraaf 3.6. Voor onbevoegd gegeven lessen is informatie opgevraagd over de hoogst afgeronde opleiding van de docent, zie paragraaf 3.7. De hoogst afgeronde opleiding is ook opgevraagd voor een aantal vakken waarvan geen bevoegdheidssituatie kan worden bepaald (Mentorles etc.). Dit onderdeel is terug te vinden in paragraaf 3.8. Cijfers naar regio zijn weergegeven in paragraaf 3.9.

3.2 Onderwijstype en graadsector

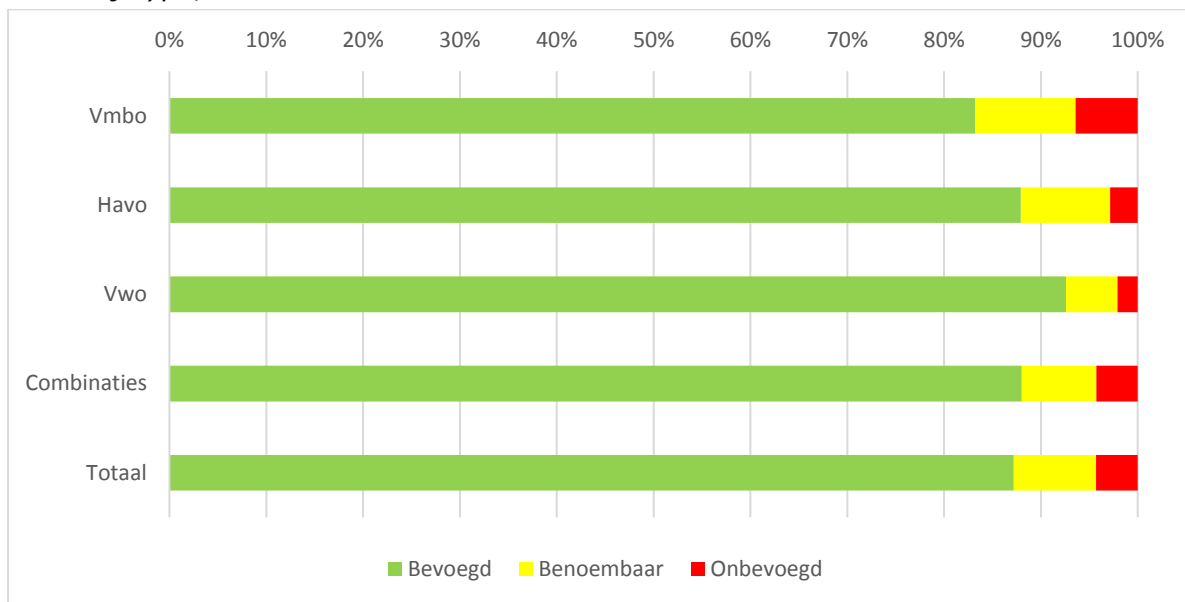
In Tabel 3 en Figuur 6 presenteren we de bevoegdheidspercentages naar onderwijstype. Van de lesuren waarvoor een bevoegdheid kan worden vastgesteld wordt 87,2% bevoegd gegeven. Dit betreft vooral personen met het juiste diploma voor zowel het vak als de graadsector (eerste- of tweedegraads lesgebied) waarin men lesgeeft, maar het kan bijvoorbeeld ook een zogeheten teambevoegdheid betreffen. 8,5% van de lesuren wordt benoembaar gegeven. Bij 4,3% van het totaal aantal lesuren gaat het om lesuren die onbevoegd gegeven worden. In deze groep vallen personen die daadwerkelijk over geen enkele bevoegdheid beschikken, maar ook leraren die wel over een onderwijsbevoegdheid beschikken, maar niet met betrekking tot het gegeven vak, zie ook paragraaf 3.7. Verder is te zien dat het percentage bevoegd gegeven lessen het hoogst ligt in het vwo (92,6%) en het laagst op het vmbo (83,2%). Op het vmbo wordt relatief vaak onbevoegd les gegeven (6,4%), op het vwo is dit 2,1%.

Tabel 3: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren naar onderwijstype, 2017

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lesuren
Totaal	87,2%	8,5%	4,3%	100,0%	1.084.448
Vmbo	83,2%	10,4%	6,4%	100,0%	454.955
Havo	87,9%	9,2%	2,8%	100,0%	231.452
Vwo	92,6%	5,3%	2,1%	100,0%	287.217
Combinaties	88,0%	7,7%	4,3%	100,0%	110.824

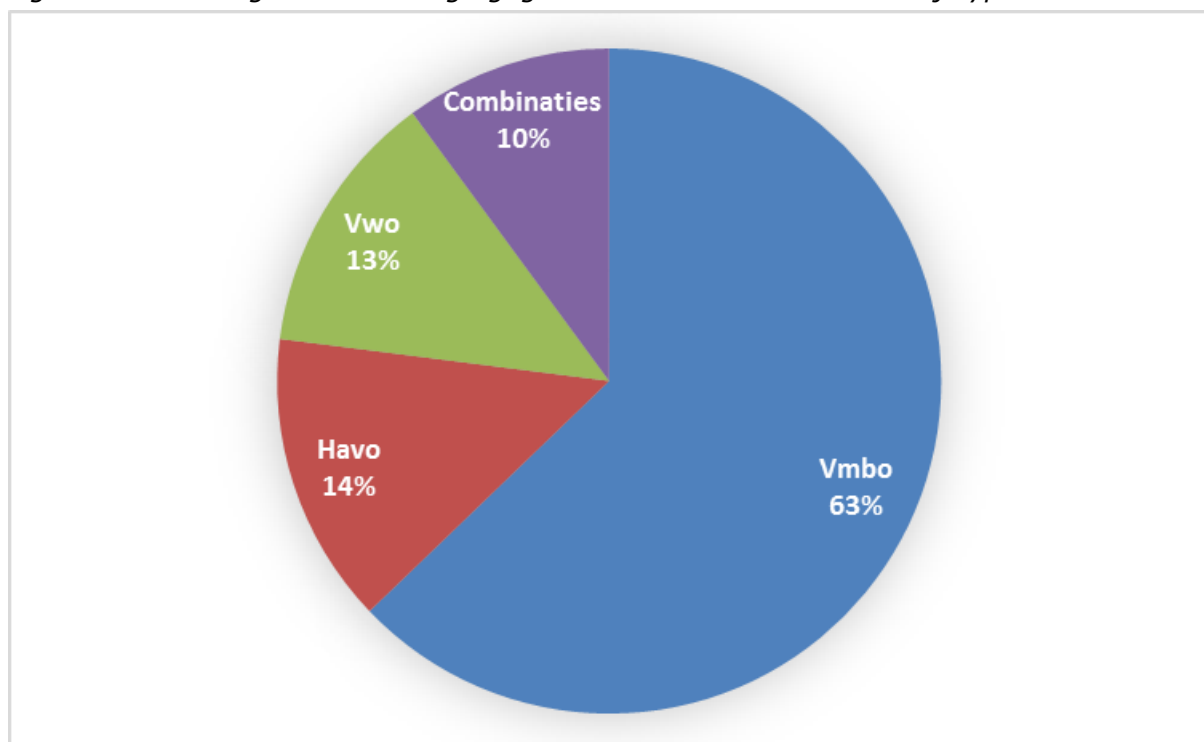

Figuur 6: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren naar onderwijstype, 2017

De verdeling van de onbevoegd gegeven lesuren over de onderwijstypen is weergegeven in Figuur 7. Merk op dat bijna twee derde van de onbevoegd gegeven lessen in het vmbo voorkomt. Voor een deel is dit het gevolg van het feit dat het vmbo het grootste onderwijstype is en voor een deel omdat het vmbo het hoogste onbevoegdheidspercentage kent.

Figuur 7: Verdeling van onbevoegd gegeven lesuren over de onderwijstypen

Als we kijken naar de ontwikkelingen ten opzichte van 2016, zie Tabel 4, dan valt op dat het percentage onbevoegd gegeven lessen is afgenomen met 0,5 procentpunt, oftewel ruim 10%. Het percentage bevoegd gegeven lessen is toegenomen, namelijk met 0,4 procentpunt. En ook het percentage benoembaar gegeven lessen is gestegen, te weten met 0,2 procentpunt. Deze laatste toename is geheel te wijten aan het vmbo en Combinaties, voor havo en vwo is het percentage benoembaar gegeven lessen juist gedaald. Ook de veranderingen in het percentage onbevoegd gegeven lessen zijn het grootst op het vmbo en Combinaties¹².

Tabel 4: Ontwikkeling percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren naar onderwijstype tussen 2016 en 2017

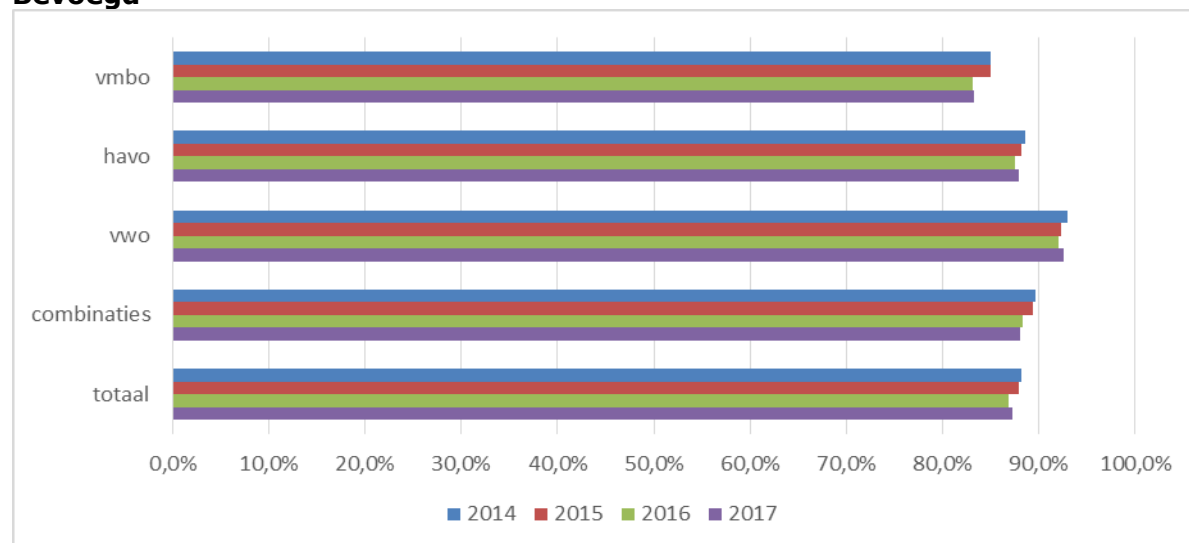
		Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Lesuren
2017	Vmbo	83,2%	10,4%	6,4%	454.955
	Havo	87,9%	9,2%	2,8%	231.452
	Vwo	92,6%	5,3%	2,1%	287.217
	Combinaties	88,0%	7,7%	4,3%	110.824
	Totaal	87,2%	8,5%	4,3%	1.084.448
2016	Vmbo	83,2%	9,7%	7,2%	486.980
	Havo	87,5%	9,4%	3,0%	229.886
	Vwo	92,1%	5,6%	2,3%	285.506
	Combinaties	88,3%	6,9%	4,8%	107.022
	Totaal	86,8%	8,3%	4,8%	1.109.395
2017-2016	Vmbo	0,1%	0,7%	-0,7%	
	Havo	0,4%	-0,2%	-0,2%	
	Vwo	0,5%	-0,3%	-0,2%	
	Combinaties	-0,2%	0,8%	-0,6%	
	Totaal	0,4%	0,2%	-0,5%	

De ontwikkeling over de afgelopen vier jaar van het percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar onderwijstype is in Figuur 8 weergegeven. Het percentage bevoegd gegeven lesuren is vooral van 2015 op 2016 wat gedaald, maar in 2017 weer iets gestegen. Het percentage benoembaar gegeven lesuren vertoont voor het totaal in alle jaren een stijging. Alleen in 2017 is voor havo en vwo sprake van een geringe daling. Zichtbaar is ook dat het percentage onbevoegd gegeven lessen zowel in totaal als per onderwijstype in alle jaren is gedaald, met uitzondering van het vwo, waar dit percentage een lichte stijging (minder dan 0,1 procentpunt) vertoont in 2015.

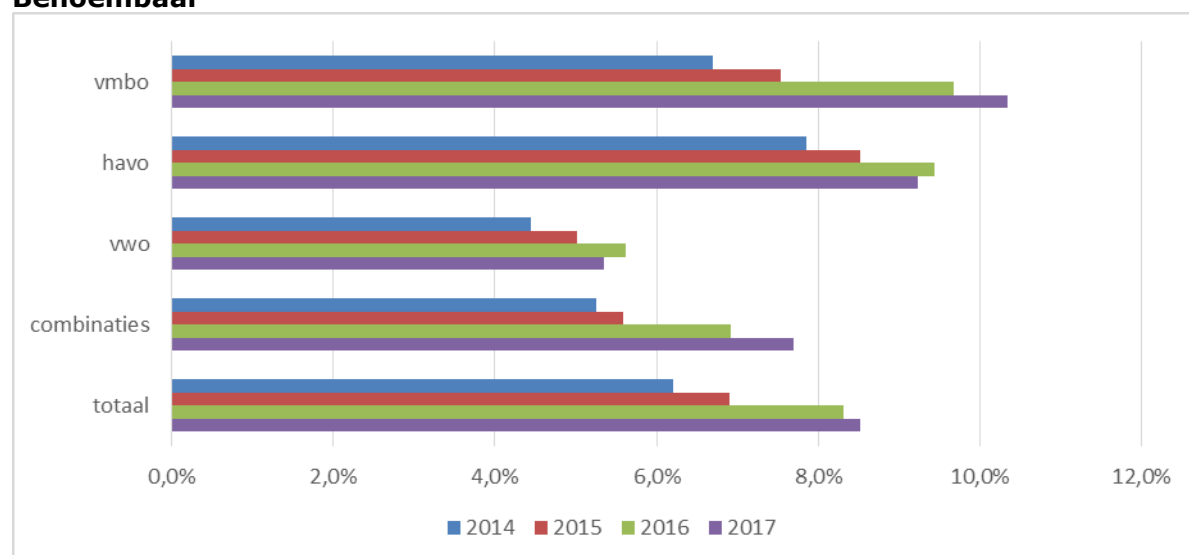
¹² De ontwikkeling in de percentages (on)bevoegd en benoembaar gegeven lessen heeft meerdere oorzaken. Enerzijds kunnen leraren bijvoorbeeld bevoegd worden (of worden meer bevoegde leraren aangenomen), anderzijds verandert de samenstelling van de vakken waarvoor bevoegdigheden worden bepaald. Vooral in het vmbo hebben wat dat betreft veranderingen in 2017 ten opzichte van 2016 plaatsgevonden: het aantal uren keuzevakken bij profielvakken vmbo is aanzienlijk gestegen. Voor deze vakken is geen bevoegdheid bepaald.

Figuur 8: Ontwikkeling percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar onderwijstype op grond van de IPTO-metingen 2014, 2015, 2016 en 2017

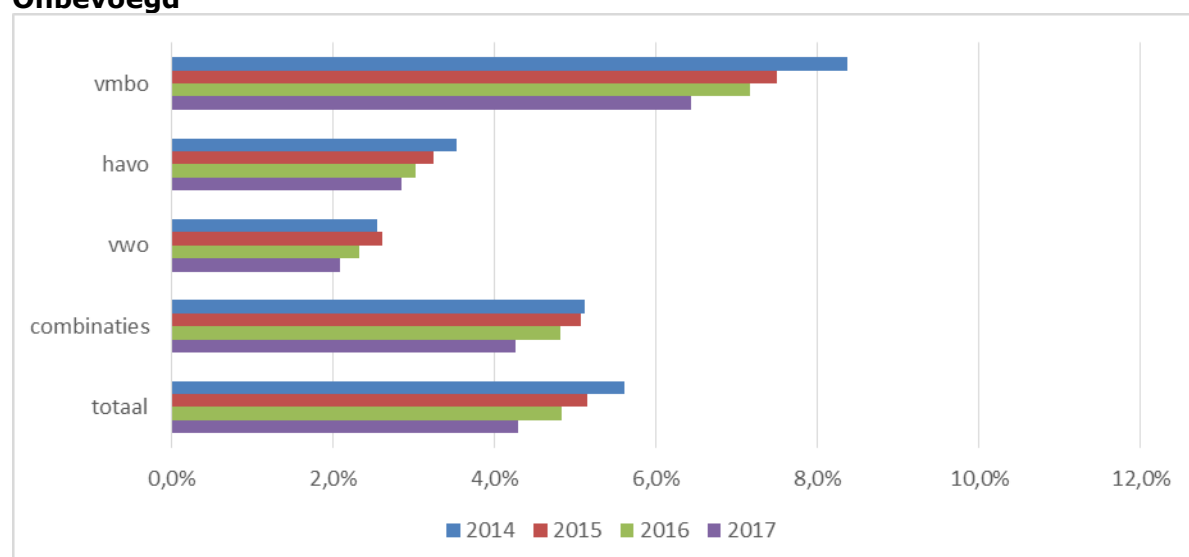
Bevoegd

Benoembaar

Onbevoegd

Graadsector

De percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren naar graadsector zijn te vinden in Tabel 5. In het eerstegraadsgebied wordt iets vaker bevoegd lesgegeven (89,2%) dan in het tweedegraadsgebied (86,5%). Bij de onbevoegd gegeven lesuren zijn de verschillen groter. Zo wordt in het eerstegraadsgebied 1,8% van de lesuren onbevoegd gegeven en in het tweedegraadsgebied 5,2%. Wat betreft ontwikkelingen in de tijd is de afname van het percentage onbevoegd gegeven lessen het grootst in het tweedegraadsgebied, waar overigens ook de grootste afname te realiseren is.

Tabel 5: Ontwikkeling percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar graadsector tussen 2016 en 2017

		Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Lesuren
2017	Eerstegraads	89,2%	9,0%	1,8%	284.858
	Tweedegraads	86,5%	8,4%	5,2%	799.590
	Totaal	87,2%	8,5%	4,3%	1.084.448
2016	Eerstegraads	88,7%	9,3%	2,0%	280.995
	Tweedegraads	86,2%	8,0%	5,8%	828.399
	Totaal	86,8%	8,3%	4,8%	1.109.395
2017-2016	Eerstegraads	0,6%	-0,4%	-0,2%	
	Tweedegraads	0,2%	0,4%	-0,6%	
	Totaal	0,4%	0,2%	-0,5%	

Overgangen tussen onbevoegd, benoembaar en bevoegd

Door een koppeling uit te voeren op persoonsniveau tussen de jaren 2016 en 2017 kunnen overgangen tussen bevoegdheidscategorieën worden vastgesteld. In Tabel 6 zijn deze overgangen weergegeven¹³.

Tabel 6: Overgangen tussen bevoegdheidscategorieën tussen IPTO 2016 en IPTO 2017

		2016		
		Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd
2017	Bevoegd	99,5%	31,7%	28,5%
	Benoembaar	0,4%	56,4%	24,3%
	Onbevoegd	0,1%	11,9%	47,2%
	Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
	Lesuren	709.610	50.363	26.243

Uit de tabel blijkt dat van degenen die in 2016 onbevoegd les gaven ongeveer een kwart dezelfde les in 2017 benoembaar, eveneens ongeveer een kwart bevoegd en ongeveer de helft onbevoegd. Van degenen die in 2016 benoembaar les geven doet ruim de helft dat in 2017 nog, een klein deel geeft in 2017 onbevoegd les en bijna een derde geeft in 2017 bevoegd les. Degenen die in 2016 bevoegd les gaven geven dat in 2017 vrijwel allemaal nog steeds. Slechts een half procent doet dat niet (0,4% + 0,1%), dit kan bijvoorbeeld het geval zijn omdat men in 2016 bevoegd was in teamverband en in 2017 niet meer. Geconcludeerd kan worden dat onder de zittende leraren sprake is van een netto doorstroom richting benoembaar en bevoegd.

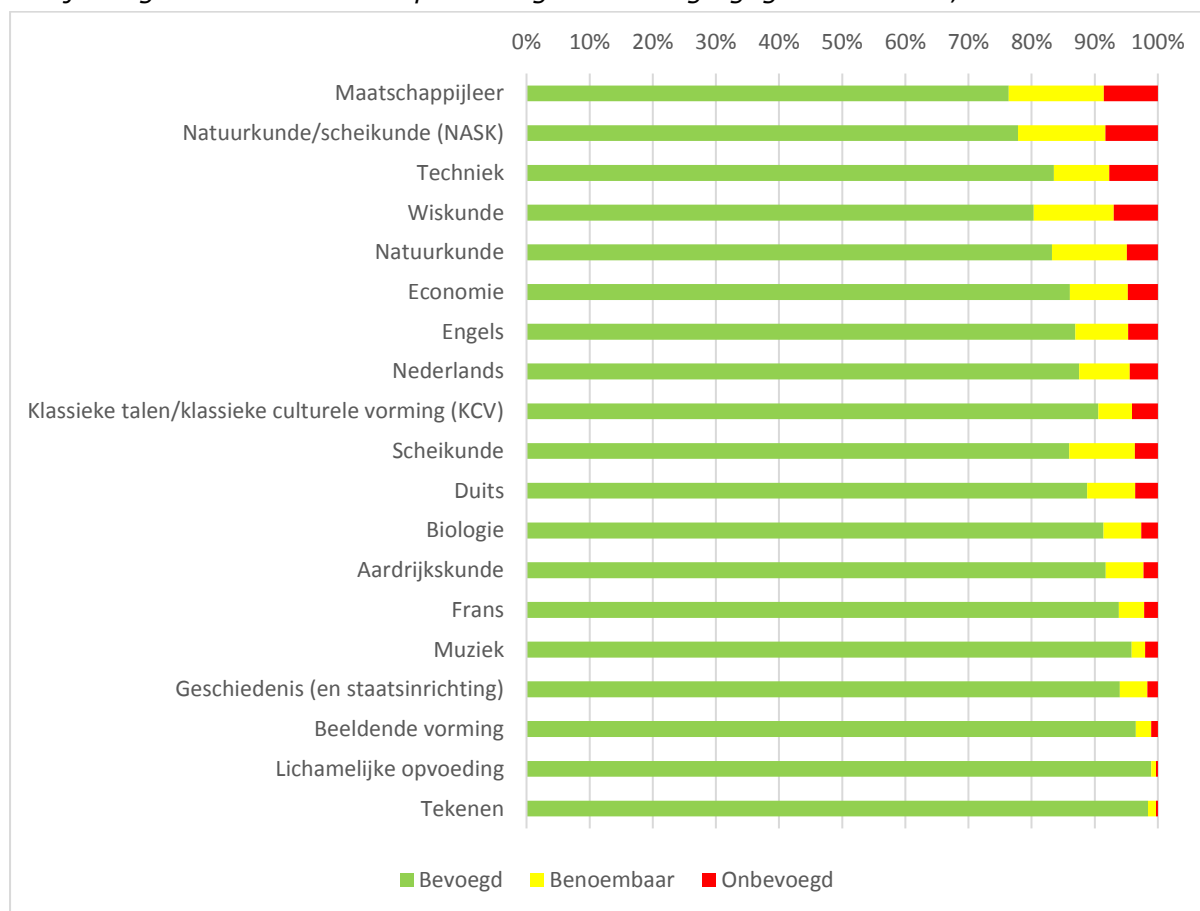
¹³ Deze koppeling heeft plaatsgevonden op het niveau van persoon * vestiging * vak * graad.

3.3 Vak

De percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen onderverdeeld naar avo-vak staan weergegeven in Figuur 9 (zie voor achterliggende cijfers Tabel 25 in bijlage A). Met betrekking tot onbevoegd gegeven lesuren vinden we relatief hoge percentages (>7%) bij Maatschappijleer¹⁴, Natuurkunde/Scheikunde, Techniek en Wiskunde. Bevoegdheidspercentages lager dan 85% vinden we bij de vakken Maatschappijleer, Natuurkunde, Natuurkunde/Scheikunde, Techniek en Wiskunde. Relatief hoog (>95%) is het bevoegdheidspercentage bij onder meer Beeldende Vorming, Lichamelijke opvoeding, Muziek en Teken. Benoembaarheidspercentages hoger dan 10% vinden we bij de vakken Maatschappijleer, Natuurkunde, Natuurkunde/Scheikunde, Scheikunde en Wiskunde.

Voor Godsdienst is bij afwezigheid van toepasselijke bekwaamheidseisen sprake van een afwijkende situatie. Derhalve is dit vak niet in de tabel met avo-vakken opgenomen.¹⁵

Figuur 9: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak, de lijst is gesorteerd naar het percentage onbevoegd gegeven lesuren, 2017

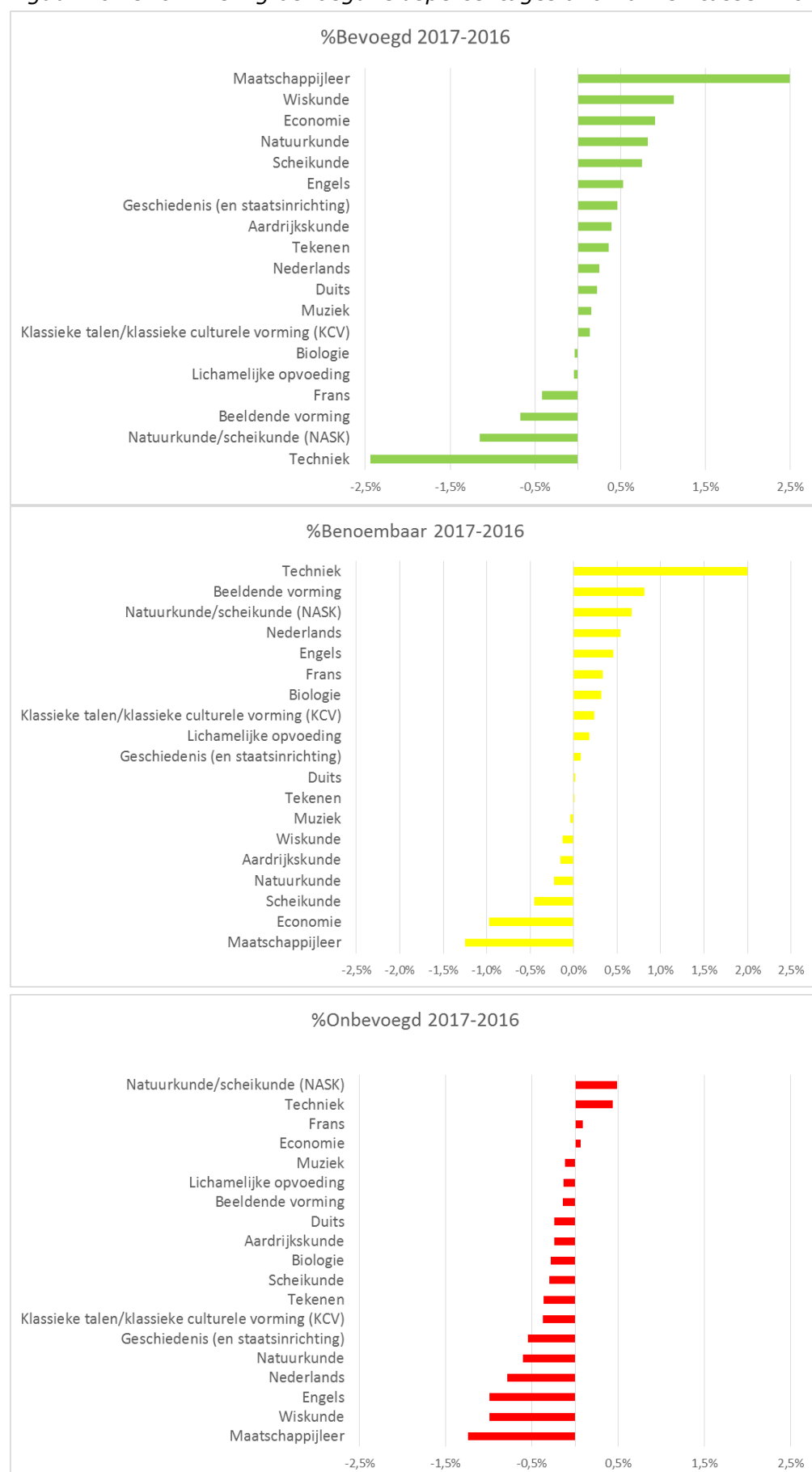

¹⁴ Personen die Maatschappijleer geven doen dit voor gemiddeld 44% van hun lessen. Ze geven daarnaast relatief vaak ook andere vakken, met name het vak Geschiedenis.

¹⁵ Zie de artikelen XI en XII van de Wet BIO.

De ontwikkelingen met betrekking tot de bevoegdheidspercentages voor avo-vakken ten opzichte van 2016 zijn in Figuur 10 weergegeven (zie ook Tabel 27 in bijlage A), waarbij de vakken gesorteerd zijn op basis van de omvang van de ontwikkeling. Vakken waarbij het bevoegdheidspercentage relatief sterk is toegenomen zijn Maatschappijleer, Wiskunde, Economie, Natuurkunde en Scheikunde. Ook voor de grote vakken Engels en Nederlands is het percentage bevoegd gegeven lesuren gestegen. De grootste afname zien we in dat opzicht bij het combinatievak Natuurkunde/Scheikunde en Techniek. Daar staat tegenover dat voor deze twee vakken het benoembaarheidspercentage relatief sterk stijgt. Het benoembaarheidspercentage is vooral afgenomen bij Economie en Maatschappijleer. Met betrekking tot de verandering in onbevoegdheid zien we vooral dalingen, waaronder ook de (qua lesuren) grote vakken Engels Nederlands en Wiskunde. Het combinatievak Natuurkunde/Scheikunde en Techniek geven de grootste stijging van het percentage onbevoegd gegeven lesuren te zien.

Figuur 10: Ontwikkeling bevoegdheidspercentages avo-vakken tussen 2016 en 2017

De bevoegdheidsinformatie voor de beroepsgerichte vakken met meer dan 500 lesuren per week in het vmbo is te vinden in Figuur 11 (zie voor achterliggende cijfers met ook de kleinere vakken Tabel 28 in bijlage A). De hoogste percentages onbevoegd gegeven lesuren (>14%) vinden we bij de vakken Media, vormgeving en ICT, Consumptieve vakken en Intersectoraal vmbo. Bij het vak Media, vormgeving en ICT is bovendien het benoembaarheidspercentage erg hoog. Van een hoog benoembaarheidspercentage is ook sprake bij Dienstverlening en producten. Agrarische vakken en Groen kennen de laagste onbevoegdheidspercentages en tevens de hoogste bevoegdheidspercentages. Zie Figuur 18 voor de lesuren behorende bij al deze vakken.

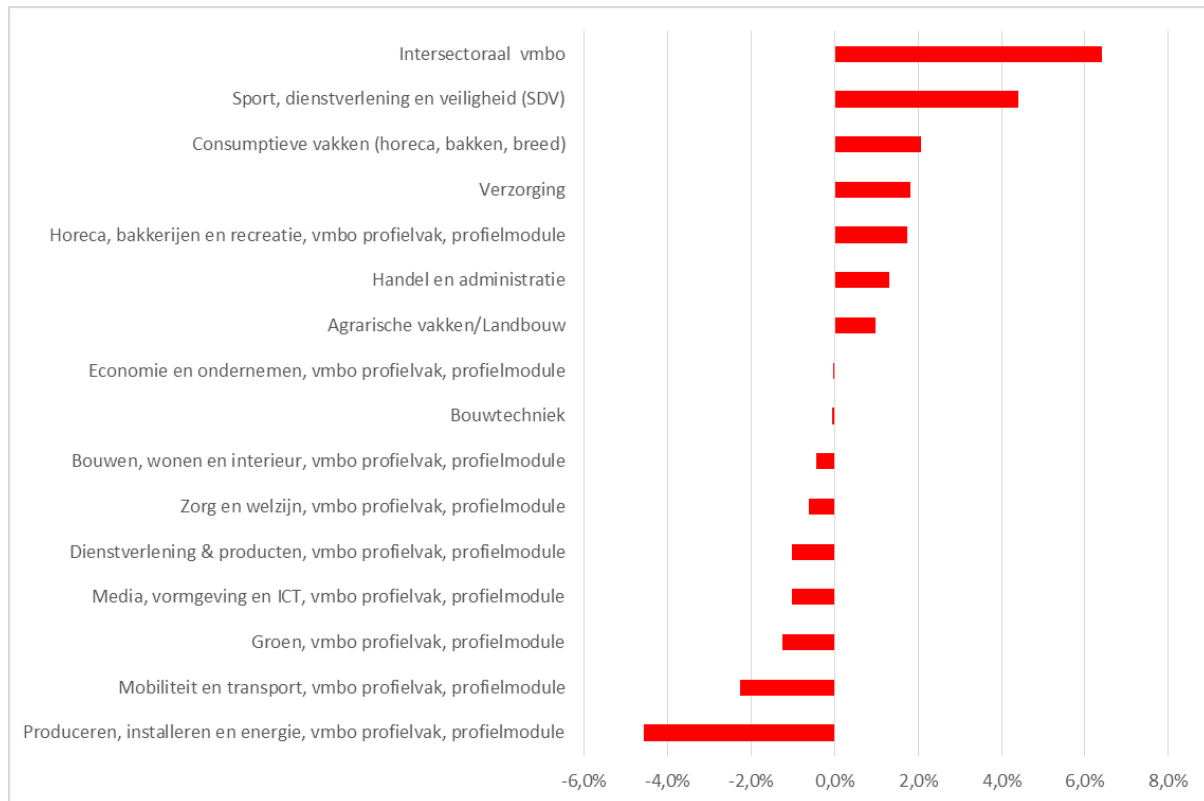
Figuur 11: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar beroepsgericht vak (vmbo), gesorteerd is op percentage onbevoegd gegeven lesuren, 2017, alleen vakken met meer dan 500 lesuren per week in 2017 zijn opgenomen

De ontwikkelingen ten opzichte van 2016 in de beroepsgerichte vakken met meer dan 500 lesuren per week in het vmbo zijn in Figuur 12 weergegeven, zie ook Tabel 29 (waar ook informatie over de kleinere vakken worden getoond). We beperken ons hier tot ontwikkelingen in het percentage onbevoegd gegeven lessen, waarbij de vakken gesorteerd zijn op basis van de omvang van de ontwikkeling hierin. Een positieve verandering duidt op een toename. Bij Intersectoraal vmbo en Sport, dienstverlening en veiligheid is het onbevoegdheidspercentage relatief sterk toegenomen. Van een relatief sterke afname van het percentage onbevoegd gegeven lessen is sprake bij Produceren, installeren en energie.

Figuur 12: Ontwikkeling percentage onbevoegd gegeven lesuren voor de beroepsgerichte vmbo vakken tussen 2016 en 2017, alleen vakken met meer dan 500 lesuren per week in 2017 zijn opgenomen

3.4 Avo-vak per onderwijstype

De percentages bevoegd gegeven lessen naar avo-vak en onderwijstype staan weergegeven in Tabel 7. In de tabellen is een regel 'Resterende vakken' opgenomen, zodat een vergelijking gemaakt kan worden met het gemiddelde over alle niet opgenomen vakken. Er zijn duidelijk verschillen tussen de onderwijstypen zichtbaar, waarbij voor vrijwel alle vakken het vwo het hoogste bevoegdheidspercentage laat zien. Alleen bij Tekenen zien we een hoger bevoegdheidspercentage bij Combinaties. De Resterende vakken kennen voor alle onderwijstypen een lager dan gemiddeld percentage bevoegd gegeven lessen.

Tabel 7: Percentage bevoegd gegeven lessen naar avo-vak en onderwijstype, 2017

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	89,1%	91,3%	94,7%	91,1%	91,7%
Beeldende vorming	95,7%	97,2%	98,3%	95,5%	96,5%
Biologie	89,4%	91,4%	95,6%	89,4%	91,4%
Duits	85,7%	88,8%	92,7%	86,1%	88,8%
Economie	85,7%	82,7%	91,1%	81,7%	86,0%
Engels	83,6%	87,3%	92,6%	86,5%	86,9%
Frans	92,3%	93,3%	95,1%	93,1%	93,8%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	92,6%	93,2%	96,6%	92,1%	94,0%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	73,7%	88,4%	90,7%	87,4%	90,6%
Lichamelijke opvoeding	98,9%	99,1%	99,4%	98,1%	98,9%
Maatschappijleer	73,6%	77,9%	84,6%	63,8%	76,4%
Muziek	93,8%	96,2%	97,9%	95,5%	95,8%
Natuurkunde	73,9%	81,5%	88,7%	76,1%	83,2%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	77,3%	77,4%	83,4%	78,2%	77,9%
Nederlands	85,4%	87,9%	93,5%	83,7%	87,6%
Scheikunde	86,4%	82,0%	89,2%	83,0%	86,0%
Techniek	81,1%	89,5%	90,3%	85,6%	83,5%
Tekenen	98,3%	98,5%	98,4%	98,7%	98,4%
Wiskunde	74,5%	80,3%	89,3%	79,3%	80,3%
Resterende vakken	75,6%	86,1%	88,8%	85,2%	80,1%
Totaal	83,2%	87,9%	92,6%	88,0%	87,2%

Bekijken we de percentages benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren (Tabel 8, resp. Tabel 9) dan zien we bij de avo-vakken de hoogste benoembaarheidspercentages bij vmbo en havo, terwijl het vmbo de hoogste percentages onbevoegd gegeven lesuren laat zien. De Resterende vakken kennen voor alle onderwijstypen een hoger dan gemiddeld percentage benoembaar en onbevoegd gegeven lessen.

Tabel 8: Percentage benoembaar gegeven lessen naar avo-vak en onderwijstype, 2017

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	7,1%	7,1%	4,0%	6,3%	6,0%
Beeldende vorming	2,6%	2,4%	1,5%	3,3%	2,5%
Biologie	6,5%	7,1%	3,5%	7,9%	6,0%
Duits	8,7%	8,4%	5,7%	8,7%	7,6%
Economie	8,1%	13,3%	6,4%	10,6%	9,2%
Engels	9,3%	9,8%	5,4%	8,6%	8,4%
Frans	4,5%	4,7%	3,1%	4,3%	4,0%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	4,3%	5,8%	2,5%	5,6%	4,4%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	26,3%	11,6%	5,2%	8,1%	5,3%
Lichamelijke opvoeding	0,9%	0,7%	0,5%	0,9%	0,8%
Maatschappijleer	15,7%	16,0%	11,0%	27,6%	15,1%
Muziek	2,8%	2,3%	1,4%	2,1%	2,2%
Natuurkunde	15,8%	13,9%	8,2%	18,3%	11,9%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	14,0%	14,6%	10,6%	15,0%	13,8%
Nederlands	8,4%	9,3%	4,7%	10,4%	8,0%
Scheikunde	5,5%	14,2%	8,0%	12,2%	10,4%
Techniek	10,3%	5,8%	4,4%	6,8%	8,8%
Tekenen	1,4%	1,3%	1,4%	1,0%	1,3%
Wiskunde	14,6%	14,9%	8,2%	12,8%	12,7%
Resterende vakken	16,8%	10,3%	7,8%	9,8%	13,8%
Totaal	10,4%	9,2%	5,3%	7,7%	8,5%

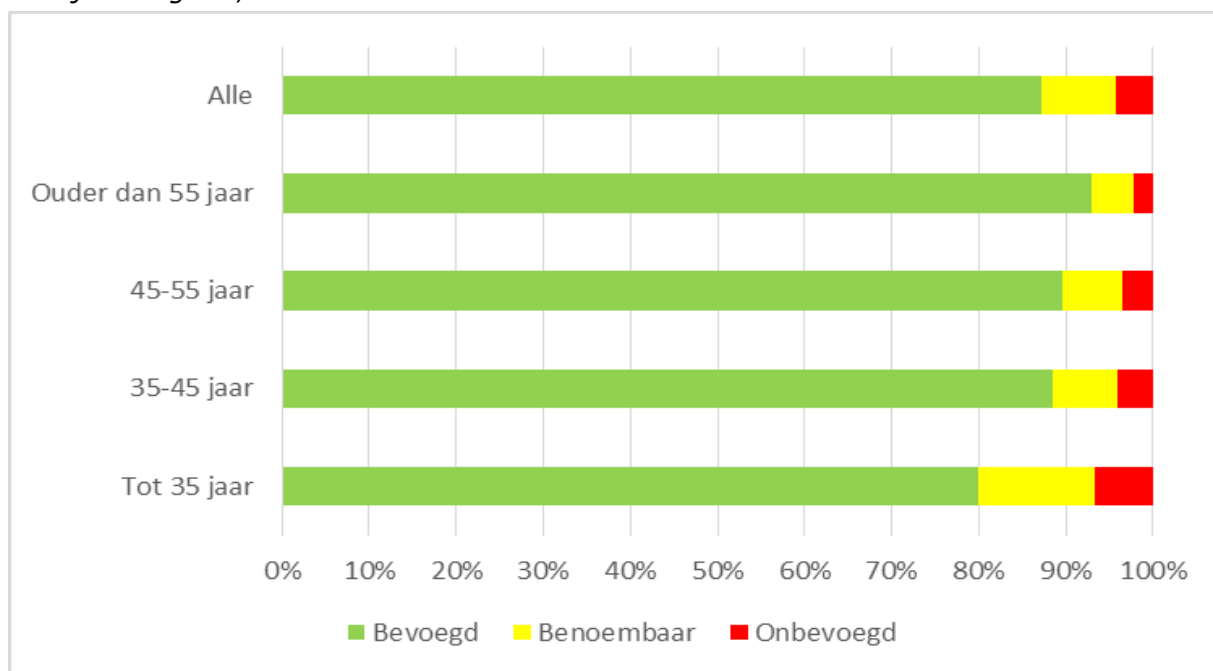
Tabel 9: Percentage onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak en onderwijstype, 2017

Vak	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	3,8%	1,6%	1,3%	2,6%	2,2%
Beeldende vorming	1,7%	0,3%	0,2%	1,2%	1,0%
Biologie	4,2%	1,5%	0,9%	2,7%	2,6%
Duits	5,6%	2,8%	1,6%	5,3%	3,6%
Economie	6,1%	3,9%	2,6%	7,7%	4,8%
Engels	7,1%	2,8%	2,0%	5,0%	4,7%
Frans	3,2%	2,0%	1,7%	2,6%	2,2%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	3,0%	1,0%	0,9%	2,2%	1,7%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)			4,1%	4,5%	4,1%
Lichamelijke opvoeding	0,2%	0,2%	0,1%	1,1%	0,3%
Maatschappijleer	10,7%	6,1%	4,4%	8,6%	8,5%
Muziek	3,4%	1,5%	0,7%	2,3%	2,0%
Natuurkunde	10,3%	4,6%	3,2%	5,6%	4,9%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	8,7%	8,0%	5,9%	6,9%	8,3%
Nederlands	6,2%	2,8%	1,8%	5,9%	4,5%
Scheikunde	8,1%	3,8%	2,8%	4,8%	3,6%
Techniek	8,6%	4,7%	5,2%	7,6%	7,7%
Tekenen	0,4%	0,1%	0,3%	0,3%	0,3%
Wiskunde	10,9%	4,7%	2,5%	7,9%	7,0%
Resterende vakken	7,6%	3,6%	3,4%	4,9%	6,1%
Totaal	6,4%	2,8%	2,1%	4,3%	4,3%

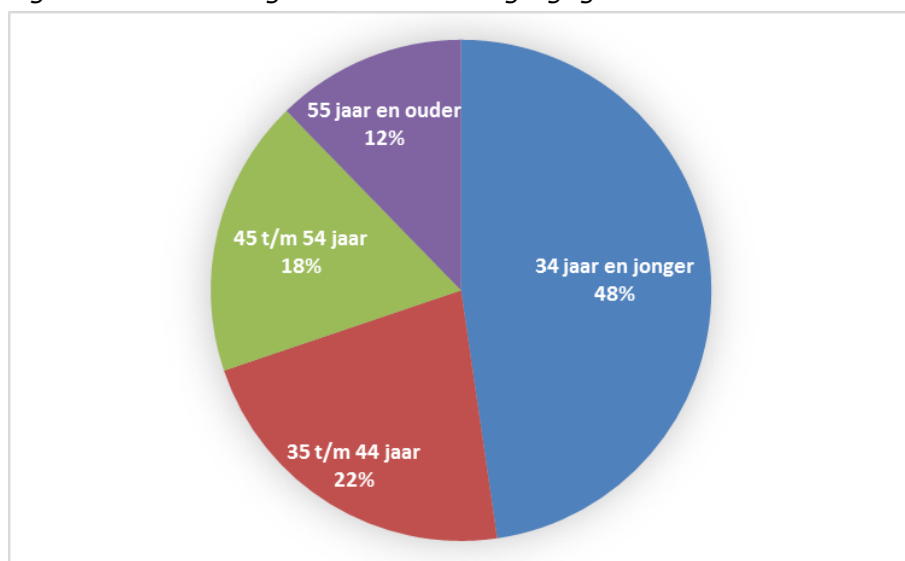
3.5 Leeftijd

Het percentage bevoegd gegeven lesuren naar leeftijdscategorie is weergegeven in Figuur 13 (zie voor de cijfers Tabel 30 in bijlage A). Het is duidelijk te zien dat het percentage bevoegd gegeven lesuren toeneemt met leeftijd. Voor het percentage onbevoegd en benoembaar gegeven lesuren geldt het omgekeerde. De verdeling van de onbevoegd gegeven lesuren naar leeftijdscategorie is bovendien weergegeven in Figuur 14. Hieruit blijkt dat bijna de helft van de onbevoegd gegeven lesuren gegeven wordt door personen tot 35 jaar. Voor een overzicht van bevoegdheid naar leeftijd én avo-vak, zie Tabel 31 in de bijlagen.

Figuur 13: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar leeftijdscategorie, 2017

Figuur 14: Verdeling van de onbevoegd gegeven lesuren naar leeftijdscategorie

3.6 (On)bevoegd gegeven lesuren per persoon

De vraag of de onbevoegd gegeven lessen gegeven worden door een groot aantal personen en of dit om grote en/of kleine aantallen uren per persoon gaat is te beantwoorden aan de hand van Tabel 10. In die tabel is ook onderscheid gemaakt naar leeftijdsklassen en zijn cijfers voor de gehele groep gegeven. Veruit de grootste groep is, zoals te verwachten, te vinden in de kolom nul uren onbevoegd in combinatie met meer dan tien uur bevoegd/benoembaar. De daarna grootste groep is nul uren onbevoegd en tussen de één en de tien uur bevoegd. 93,7% van de personen geeft dus uitsluitend bevoegd of benoembaar les (in de vorige meting was dit 92,8%). In de rijen met nul uur bevoegd/benoembaar zijn de personen te zien die uitsluitend onbevoegd les geven en geen enkel uur bevoegd/benoembaar. Dit komt vooral voor onder de groep jonger dan 35 jaar. 6,6% van hen geeft uitsluitend onbevoegd les. Onder de groep ouder dan 55 jaar is dit veel minder, namelijk 1,7%. Combinaties van bevoegd en onbevoegd lesgeven komen uiteraard ook voor. Zo is te zien dat onder de groep tot 35 jaar in totaal 2,9% zowel uren bevoegd als onbevoegd lesgeeft. Voor de oudste groep is dit 1,8% en over alle leeftijdsgroepen samen 2,3%. Relatief vaak doen degenen die uitsluitend bevoegd en benoembaar lesgeven dat meer dan 10 uur. Bij 77% van de personen in deze groep is dat het geval (72,3%/93,7%), tegen 64% van de personen die uitsluitend onbevoegd lesgeven (2,5%/3,9%).

In totaal gaat het om 2.810 personen die uitsluitend onbevoegd lesgeven. 67.330 personen geven bevoegd en/of benoembaar les en 1.702 personen onbevoegd in combinatie met bevoegd en/of benoembaar.

Tabel 10: Verdeling van onderwijsgegenden over het door hen gegeven aantal bevoegd plus benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren, 2017

Leeftijd	Uren	Waarvan uren onbevoegd			
	bevoegd en benoembaar	Totaal	0	1-10	10+
Totaal	0	3,9%		1,4%	2,5%
	1-10	22,6%	21,4%	0,8%	0,3%
	10+	73,5%	72,3%	1,2%	0,0%
	Totaal	100,0%	93,7%	3,4%	2,9%
<35 jaar	0	6,6%		2,4%	4,3%
	1-10	21,5%	20,1%	0,9%	0,5%
	10+	71,9%	70,5%	1,4%	0,1%
	Totaal	100,0%	90,6%	4,6%	4,8%
35 tot 45 jaar	0	3,6%		1,3%	2,3%
	1-10	22,7%	21,5%	0,9%	0,3%
	10+	73,7%	72,4%	1,2%	0,0%
	Totaal	100,0%	93,9%	3,4%	2,7%
45 tot 55 jaar	0	3,0%		1,1%	1,9%
	1-10	21,4%	20,3%	0,8%	0,3%
	10+	75,6%	74,3%	1,2%	0,1%
	Totaal	100,0%	94,7%	3,1%	2,3%
>=55 jaar	0	1,7%		0,7%	1,0%
	1-10	24,9%	23,9%	0,8%	0,2%
	10+	73,4%	72,6%	0,8%	0,0%
	Totaal	100,0%	96,5%	2,3%	1,2%

3.7 Profiel onbevoegd lesgevende docent

Voor lessen die onbevoegd gegeven worden is gekeken of men een ander vak wel bevoegd geeft en zo niet, dan is gevraagd wat de hoogst afgeronde opleiding is van de persoon die voor de klas staat. De resultaten staan in Tabel 11 voor lesuren en personen. In de tabel zijn dus alleen de personen en lessen van personen opgenomen die onbevoegd lesgeven, maar men kan wel een onderwijsbevoegdheid hebben, bijvoorbeeld voor een ander vak. In totaal gaat het om 2.810 personen die uitsluitend onbevoegd lesgeven (was 3.185 in 2016) en 1.702 personen die onbevoegd in combinatie met bevoegd en/of benoembaar lesgeven (was 2.038 in 2016). Ongeveer de helft van de onbevoegd gegeven lessen (tabel A) wordt gegeven door personen die wel een onderwijs gerelateerde opleiding hebben afgerond. Op basis van personen (tabel B) ligt dit nog hoger, aangezien docenten die onbevoegd lesgeven dit vaak maar een beperkt deel van hun tijd doen. Naast een eerste- en tweedegraads lerarenopleiding komt ook pabo relatief vaak voor onder de groep personen die onbevoegd lesgeven. In de categorie Anders bevinden zich veel personen die nog een opleiding aan het volgen zijn.

Tabel 11: Profiel docenten onbevoegd gegeven lessen, 2017

A: percentage op basis van lesuren

	Vmbo	Havo	Vwo	Combin.	Totaal
Eerste- of tweedegraads lerarenopleiding*	32,5%	39,5%	35,0%	29,2%	33,5%
Pabo	13,4%	4,6%	3,6%	8,7%	10,4%
Een ander hbo of wo getuigschrift	12,4%	17,4%	20,0%	16,9%	14,5%
Een verklaring van het ministerie omtrent bevoegdheid	0,0%	0,1%	0,4%	0,3%	0,1%
Een getuigschrift van voor 2006 op grond waarvan een ander vak gegeven mag worden	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
Opl. Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	0,4%	0,1%	0,3%	0,0%	0,3%
MBO-4	8,3%	3,0%	1,8%	2,8%	6,2%
Anders	32,8%	35,3%	38,9%	42,0%	34,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Aantal lesuren	29.245	6.584	5.979	4.717	46.525

*inclusief degenen waarvoor niet naar opleiding gevraagd is omdat men ook bevoegd of benoembaar les geeft.

B: percentage op basis van personen

	Vmbo	Havo	Vwo	Combin.	Totaal
Eerste- of tweedegraads lerarenopleiding*	49,0%	53,7%	51,8%	51,0%	48,3%
Pabo	9,3%	3,7%	3,3%	5,2%	7,7%
Een ander hbo of wo getuigschrift	9,8%	11,7%	12,5%	11,5%	11,1%
Een verklaring van het ministerie omtrent bevoegdheid	0,1%	0,1%	0,2%	0,3%	0,1%
Een getuigschrift van voor 2006 op grond waarvan een ander vak gegeven mag worden	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%
Opl. Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	0,3%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%
MBO-4	6,1%	2,2%	1,7%	2,2%	5,0%
Anders	25,3%	28,5%	30,3%	29,7%	27,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Aantal personen	3.301	1.528	1.335	1.260	4.512

*inclusief degenen waarvoor niet naar opleiding gevraagd is omdat men ook bevoegd of benoembaar les geeft.

3.8 Profiel docenten in vakken waarvoor geen bevoegdheid nodig is

Voor alle vakken waar geen bevoegdheid voor nodig is (zie Tabel 2), is gekeken of men daarnaast een ander vak geeft (of gaf in eerdere jaren) waarvoor wel een bevoegdheid is vastgesteld. Zo ja, en is men daarvoor bevoegd of benoembaar, dan is niet doorgevraagd. In andere gevallen is aan de school gevraagd om nadere informatie over de hoogst afgeronde opleiding van de betreffende persoon te geven. Het resultaat is voor een selectie van deze vakken in Tabel 12 opgenomen. Bij veruit de meeste lessen is sprake van één of andere vorm van onderwijsbevoegdheid. In ruim 90% van de lessen is men bevoegd voor een ander gegeven vak. Op het vmbo is relatief wat vaker sprake van alleen een pabo opleiding.

Tabel 12: Profiel docenten Praktische sectororiëntatie, Begeleidingsuren/Counselinguren, Keuzewerktijd en Mentorles, 2017, percentage op basis van lesuren

	Vmbo	Havo	Vwo	Combin.	Totaal
Eerste- of tweedegraads lerarenopleiding*	91,1%	95,2%	96,1%	90,9%	92,5%
Pabo	1,8%	1,0%	0,3%	1,5%	1,3%
Een ander hbo of wo getuigschrift	1,2%	0,8%	0,9%	1,5%	1,2%
Een verklaring van het ministerie omtrent bevoegdheid	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Een getuigschrift van voor 2006 op grond waarvan een ander vak gegeven mag worden	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
MBO-4	2,1%	1,2%	0,6%	1,7%	1,7%
Anders	3,5%	1,9%	2,1%	4,2%	3,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
Aantal lesuren	36.466	10.701	12.231	12.158	71.555

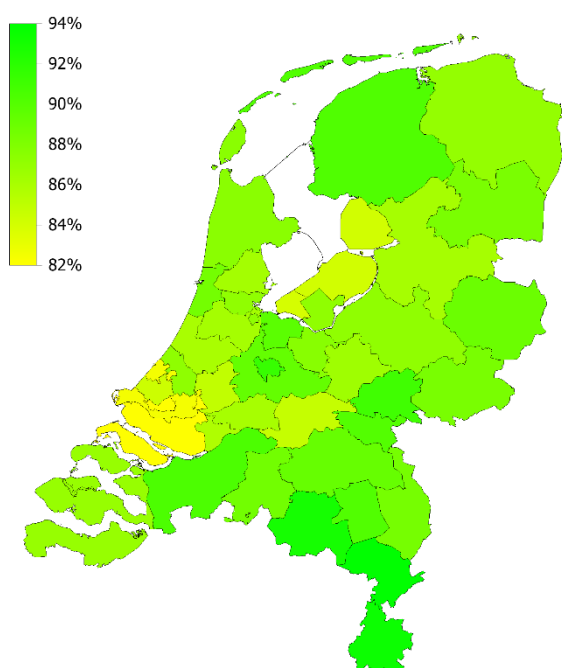
*inclusief degenen waarvoor niet naar opleiding gevraagd is omdat men ook bevoegd of benoembaar les geeft.

3.9 Regionale cijfers

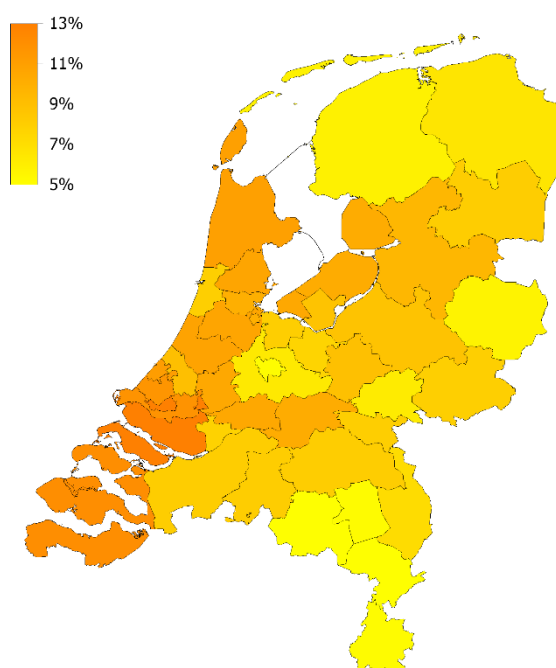
De uitkomsten naar Arbeidsmarktregio en de vier grote steden worden getoond in Figuur 15 (zie voor detailcijfers Tabel 32 in bijlage A). Er zijn duidelijke regionale verschillen. Relatief hoge bevoegdheidspercentages (meer dan 92%) zijn te vinden in Zuid- en Midden-Limburg en Zuidoost-Brabant. Het laagst is dit in Rijnmond (81,5%). Relatief hoge percentages onbevoegd gegeven lesuren (>6,5%) zijn te vinden in de regio's Groningen en Drechtsteden en de steden Den Haag en Rotterdam. Zeeland, West-Brabant en Zuid- en Midden-Limburg vertonen relatief de laagste onbevoegdheidspercentages (2% of minder).

Figuur 15: Regionale verdeling van de bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren (schalen verschillen per kaartje), 2017

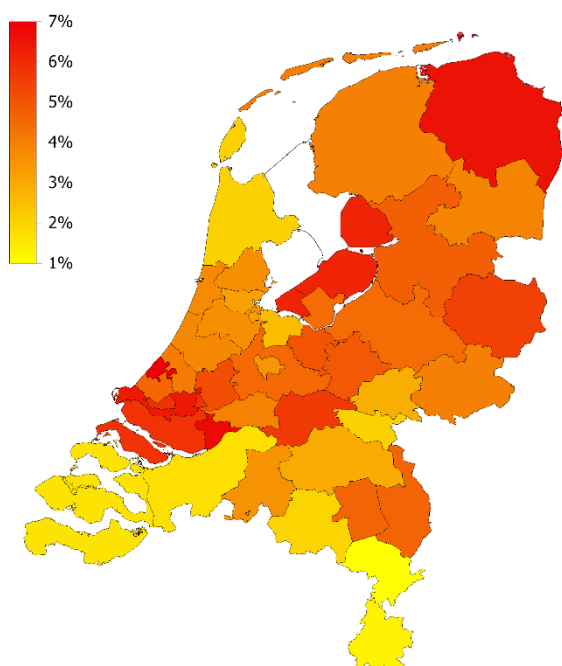
% bevoegd

% benoembaar

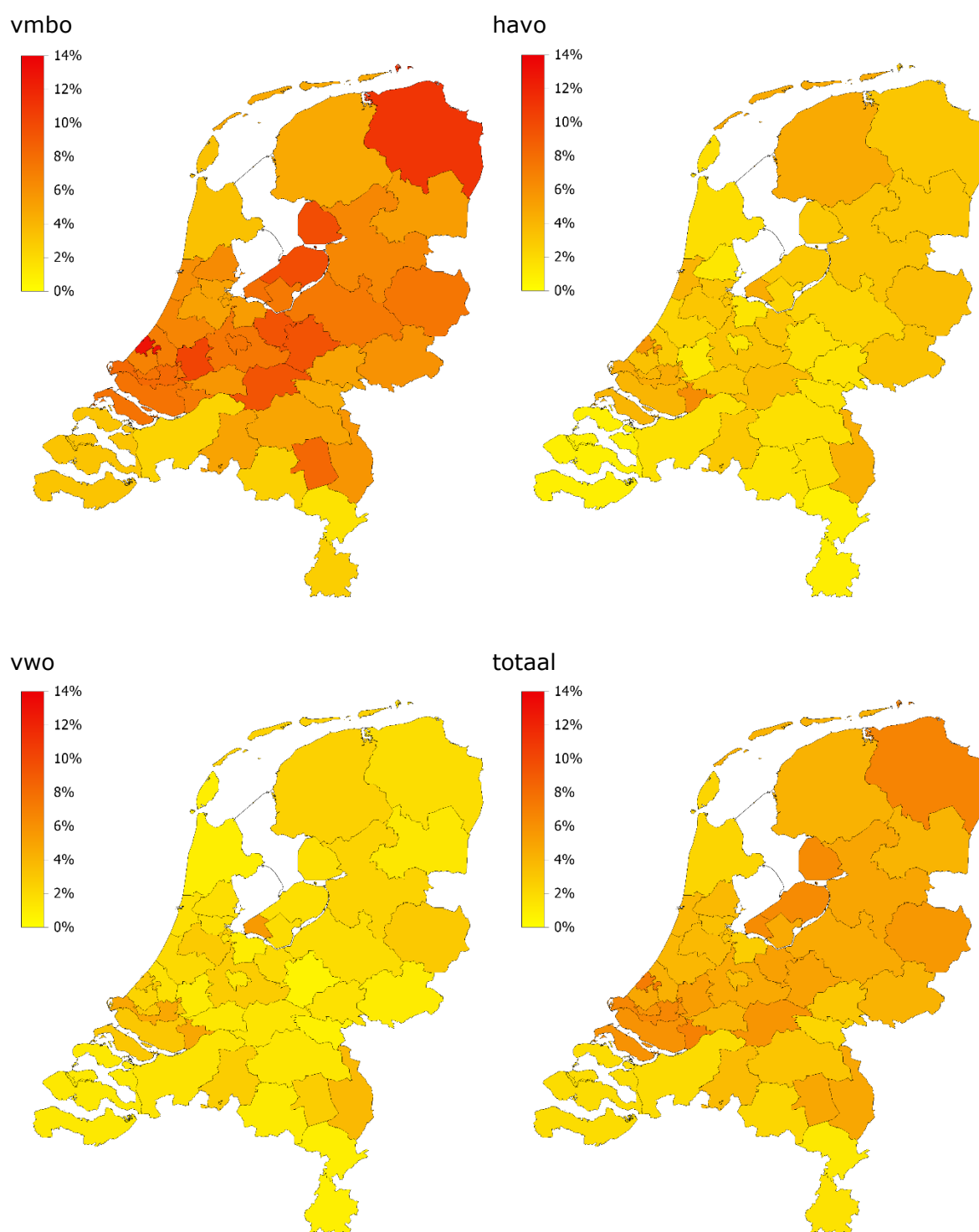
% onbevoegd

De (on)bevoegdheidspercentages variëren dus per regio, maar voor de aandelen van de verschillende onderwijstypen geldt dat ook (zie paragraaf 4.7). Omdat de bevoegdheidspercentages naar onderwijstype variëren is het dus zuiverder om de opsplitsing naar onderwijstype te maken bij regionale verschillen van (on)bevoegdheid. We beperken ons hierbij tot de onbevoegdheidspercentages, zie Figuur 16 (en Tabel 26 in bijlage A voor detailcijfers). De schaal met betrekking tot de onbevoegdheidspercentages is hier voor alle onderwijstypes gelijk gekozen. Op die manier zijn de onderwijstypen in Figuur 16 goed vergelijkbaar. Allereerst wordt uit de figuur nog een keer zichtbaar dat het vmbo de meeste onbevoegd gegeven lesuren kent. Vervolgens wordt duidelijk dat er daarbij sprake is van tamelijk grote regionale verschillen. Het hoogste percentages onbevoegd gegeven lessen op het vmbo doet zich voor in de stad Den Haag, gevolgd door de arbeidsmarktregio Groningen en vervolgens Midden-Holland. Laag (<3%) scoren voor het vmbo West-Brabant, Zuidoost-Brabant, Midden-Limburg en Zuid-Limburg. Voor de havo zien we hoge onbevoegdheidspercentages (>4,5%) in Friesland, Almere, Den Haag, Drechtsteden, Rotterdam. Op het vwo zijn de percentages onbevoegd gegeven lesuren het hoogst in Almere (5,6%), Drechtsteden en Rotterdam (beide 4,8%).

Figuur 16: Percentage onbevoegd gegeven lesuren per onderwijstype naar regio, 2017

4 Vakken vo, exclusief pro en isk

In dit hoofdstuk gaan we in op de gegeven vakken en de bijbehorende lesuren. We starten in paragraaf 4.1 met het aantal lesuren per onderwijstype, waarna we in paragraaf 4.2 ingaan op de ontwikkeling in het aantal lesuren van de grootste algemeen vormende vakken (avo-vakken). In de paragrafen 4.3 en 4.4 delen we de lesuren van avo-vakken op naar respectievelijk graadsector en onderwijstype, waarna we in paragraaf 4.5 inzoomen op het vmbo, en onderscheid maken naar de grootste vmbo-specifieke beroepsgerichte vakken. In paragraaf 4.6 maken we vervolgens een analyse van de verdeling van lesuren naar leeftijdscategorie. Regionale gegevens worden behandeld in paragraaf 4.7.

Gegevens voor alle individuele vakken zijn opgenomen in bijlage E. In de tabellen is, waar van toepassing, een regel 'Resterende vakken' opgenomen, zodat de percentages optellen tot 100%.

4.1 Lesuren naar onderwijstype

In Tabel 13 zijn de lesuren onderscheiden naar onderwijstype. Het vmbo neemt 44,1% van de lesuren voor zijn rekening, waarbij van de onderscheiden vmbo-typen klassen met alleen vmbo-g leerlingen duidelijk het minst vaak voorkomen. Het vwo is iets groter dan de havo. In de groep combinaties zitten zowel lessen aan gemengde klassen vmbo-havo, havo-vwo, vmbo-vwo als aan vmbo-havo-vwo leerlingen (voornamelijk brugklassen).

Tabel 13: Aantal lesuren naar onderwijstype, 2017

Onderwijstype	Lesuren	Percentage
Vmbo-b	89.447	7,2%
Vmbo-k	95.293	7,7%
Vmbo-g	23.409	1,9%
Vmbo-t	188.368	15,2%
Combinaties vmbo	149.860	12,1%
Vmbo (totaal)	546.377	44,1%
Havo	250.056	20,2%
Vwo	309.698	25,0%
Combinaties	134.018	10,8%
Totaal	1.240.149	100,0%

4.2 Ontwikkeling avo-vakken

In Tabel 14 is allereerst gekeken naar de omvang en ontwikkeling in het aandeel lesuren van avo-vakken. Om te abstraheren van landelijke groei en krimp van het aantal leerlingen tonen we daarbij de ontwikkeling in het aandeel van een vak in het totaal aantal lesuren. De 'grote' avo-vakken met een aandeel van 9% of meer zijn Nederlands, Engels en Wiskunde. Daarna volgt Lichamelijke opvoeding met 6,9%. Het grootste verschil tussen 2016 en 2017 zien we bij Techniek (-18,9%). Hier vond ook tussen 2015 en 2016 de grootste afname plaats. De afname bij Techniek hangt samen met de introductie van de profielvakken in het vmbo (onder meer hierdoor neemt ook het aandeel van Resterende vakken toe). De omvang van de grote vakken Nederlands, Engels en Wiskunde is relatief stabiel te noemen. Zichtbaar is ook dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden van Tekenen naar Beeldende vorming en dat het aandeel van de vakken Natuurkunde en Scheikunde duidelijk is gestegen ten opzichte van 2014.

Tabel 14: Procentueel aandeel avo-vakken in 2014 t/m 2017 en de groei van het aandeel lesuren in een gegeven avo-vak tussen 2016 en 2017 en tussen 2014 en 2017

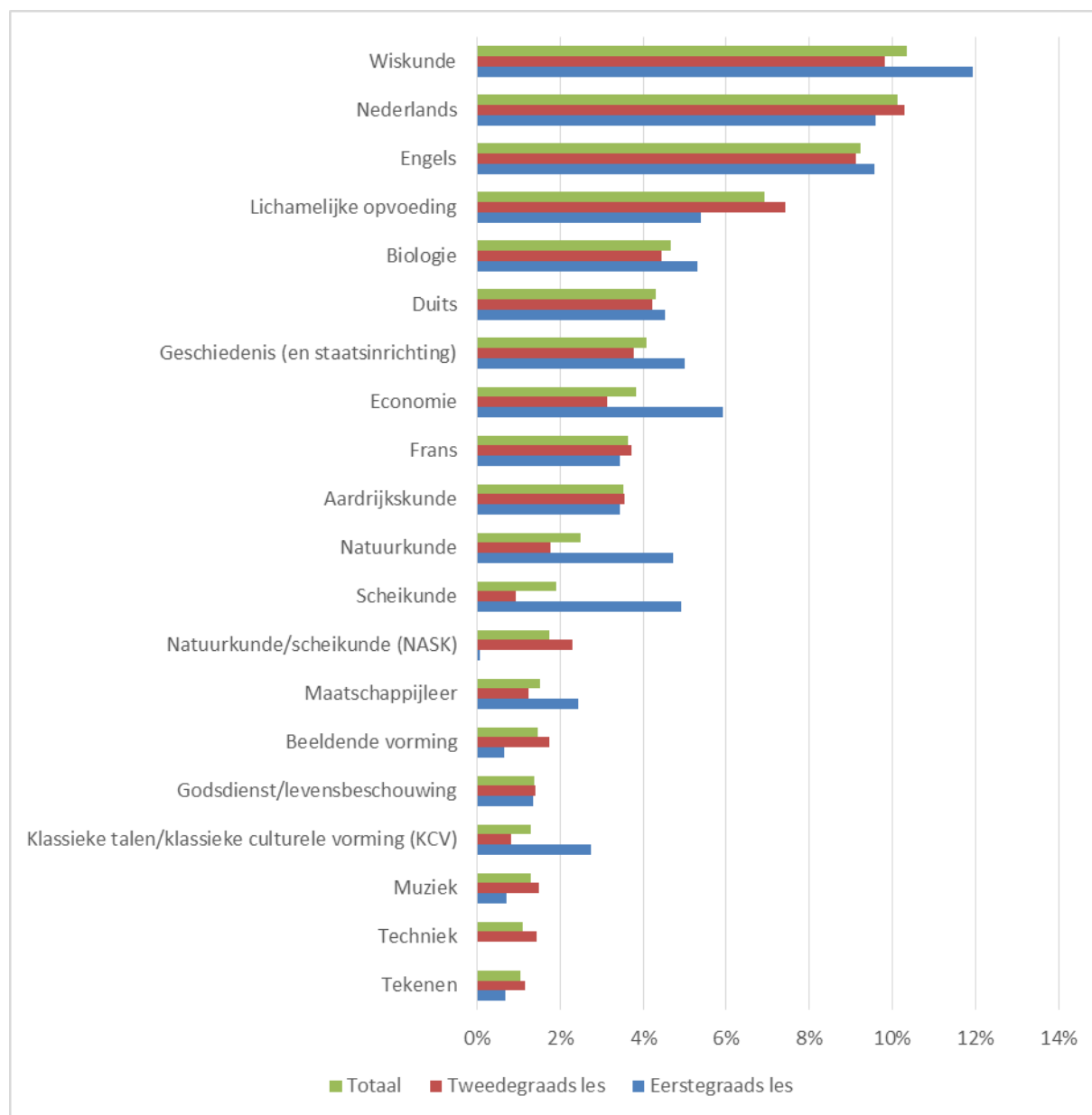
Vak	2014	2015	2016	2017	17-16	(17-16)/16	(17-14)/14
Aardrijkskunde	3,51%	3,57%	3,52%	3,53%	0,01%	0,2%	0,5%
Beeldende vorming	1,34%	1,38%	1,46%	1,47%	0,01%	0,7%	9,6%
Biologie	4,54%	4,69%	4,66%	4,66%	0,00%	0,1%	2,6%
Duits	4,33%	4,34%	4,32%	4,29%	-0,02%	-0,5%	-0,8%
Economie	3,73%	3,84%	3,83%	3,83%	0,00%	-0,1%	2,5%
Engels	9,14%	9,27%	9,27%	9,23%	-0,04%	-0,5%	1,0%
Frans	3,75%	3,75%	3,65%	3,65%	-0,01%	-0,2%	-2,7%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	4,02%	4,08%	4,05%	4,07%	0,02%	0,5%	1,3%
Godsdienst/levensbeschouwing	1,45%	1,45%	1,42%	1,39%	-0,03%	-2,1%	-4,0%
Klassieke talen/klassieke cult. vor. (KCV)	1,30%	1,30%	1,31%	1,30%	-0,01%	-0,6%	0,4%
Lichamelijke opvoeding	6,89%	6,97%	6,94%	6,92%	-0,02%	-0,3%	0,4%
Maatschappijleer	1,76%*	1,60%	1,60%	1,53%	-0,07%	-4,5%	-13,0%*
Muziek	1,37%	1,36%	1,32%	1,30%	-0,03%	-2,1%	-5,6%
Natuurkunde	2,32%	2,43%	2,48%	2,50%	0,02%	0,7%	7,8%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	1,78%	1,86%	1,82%	1,75%	-0,07%	-3,8%	-1,8%
Nederlands	10,41%	10,38%	10,26%	10,12%	-0,15%	-1,4%	-2,8%
Scheikunde	1,77%	1,86%	1,89%	1,92%	0,03%	1,6%	8,4%
Techniek	1,56%	1,62%	1,35%	1,09%	-0,26%	-18,9%	-30,2%
Tekenen	1,21%	1,16%	1,08%	1,04%	-0,04%	-3,3%	-14,0%
Wiskunde	10,39%	10,49%	10,44%	10,35%	-0,09%	-0,9%	-0,4%
Totaal	76,59%	77,39%	76,68%	75,94%	-0,74%	-1,0%	-0,8%
Resterende vakken	23,41%	22,61%	23,32%	24,06%	0,74%	3,2%	2,8%

*In 2014 is geen onderscheid mogelijk tussen Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen, in de latere jaren zijn dit twee aparte vakken in IPTO.

4.3 Avo-vakken naar graadsector

In Figuur 17 (detailcijfers zijn te vinden in Tabel 33 in bijlage A) is het percentage lesuren voor de avo-vakken weergegeven per graadsector. De 'grote' avo-vakken met een aandeel van 9% of meer zijn voor beide graadsectoren de vakken die we al eerder zagen: Nederlands, Engels en Wiskunde. Het vak Techniek komt nauwelijks voor in de eerstegraadsector. Hetzelfde geldt voor het combinatievak NASK. Natuur- en Scheikunde worden (ook als we daar NASK bij optellen) relatief vaker in de eerstegraadsector gegeven. Andere vakken die een relatief groot aandeel in de eerstegraadsector kennen zijn Economie, Maatschappijleer en Klassieke talen.

Figuur 17: Percentage lesuren voor avo-vakken naar graadsector, de vakken zijn gesorteerd op aflopende grootte voor het totaal (eerste- een tweedegraadsector samen), 2017

4.4 Avo-vakken naar onderwijstype

In Tabel 15 is het percentage lesuren avo-vakken weergegeven voor de verschillende onderwijstypen. De gegevens voor de vakken op detailniveau zijn opgenomen in bijlage E, die naar graadsector in bijlage F. De drie grootste avo-vakken zijn bij alle onderwijstypen wederom Nederlands, Engels en Wiskunde. Samen zijn deze vakken goed voor ongeveer 30% van de lesuren.

Tabel 15: Percentage gegeven lesuren per avo-vak naar onderwijstype (alle graadsectoren), 2017

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	2,2%	4,7%	4,4%	4,8%	3,5%	43.753
Beeldende vorming	1,4%	1,3%	1,3%	2,6%	1,5%	18.210
Biologie	4,7%	4,8%	4,8%	4,1%	4,7%	57.841
Duits	3,3%	5,6%	5,5%	3,1%	4,3%	53.256
Economie	4,1%	5,1%	3,6%	1,0%	3,8%	47.460
Engels	9,1%	9,8%	9,2%	8,6%	9,2%	114.472
Frans	1,3%	5,1%	5,5%	6,5%	3,6%	45.225
Geschiedenis (en staatsinrichting)	2,4%	6,0%	5,1%	4,8%	4,1%	50.506
Godsdienst/levensbeschouwing	1,1%	1,8%	1,5%	1,6%	1,4%	17.263
Klassieke talen/klas. cult. v. (KCV)	0,0%	0,0%	5,1%	0,3%	1,3%	16.132
Lichamelijke opvoeding	7,3%	6,4%	6,1%	8,4%	6,9%	85.811
Maatschappijleer	2,1%	1,7%	1,0%	0,1%	1,5%	18.987
Muziek	0,8%	1,3%	1,4%	3,0%	1,3%	16.088
Natuurkunde	0,9%	4,2%	4,5%	1,3%	2,5%	30.981
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	3,1%	0,7%	0,6%	1,0%	1,8%	21.733
Nederlands	10,6%	10,6%	9,0%	9,7%	10,1%	125.444
Scheikunde	0,3%	3,7%	3,9%	0,6%	1,9%	23.855
Techniek	1,6%	0,5%	0,5%	1,4%	1,1%	13.531
Tekenen	0,8%	1,1%	1,2%	1,8%	1,0%	12.929
Wiskunde	9,6%	10,8%	11,5%	10,0%	10,3%	128.331
Resterende vakken	33,4%	14,8%	14,5%	25,3%	24,1%	298.342
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Lesuren	546.377	250.056	309.698	134.018		1.240.149

4.5 Leerwegen vmbo en beroepsgerichte vakken vmbo

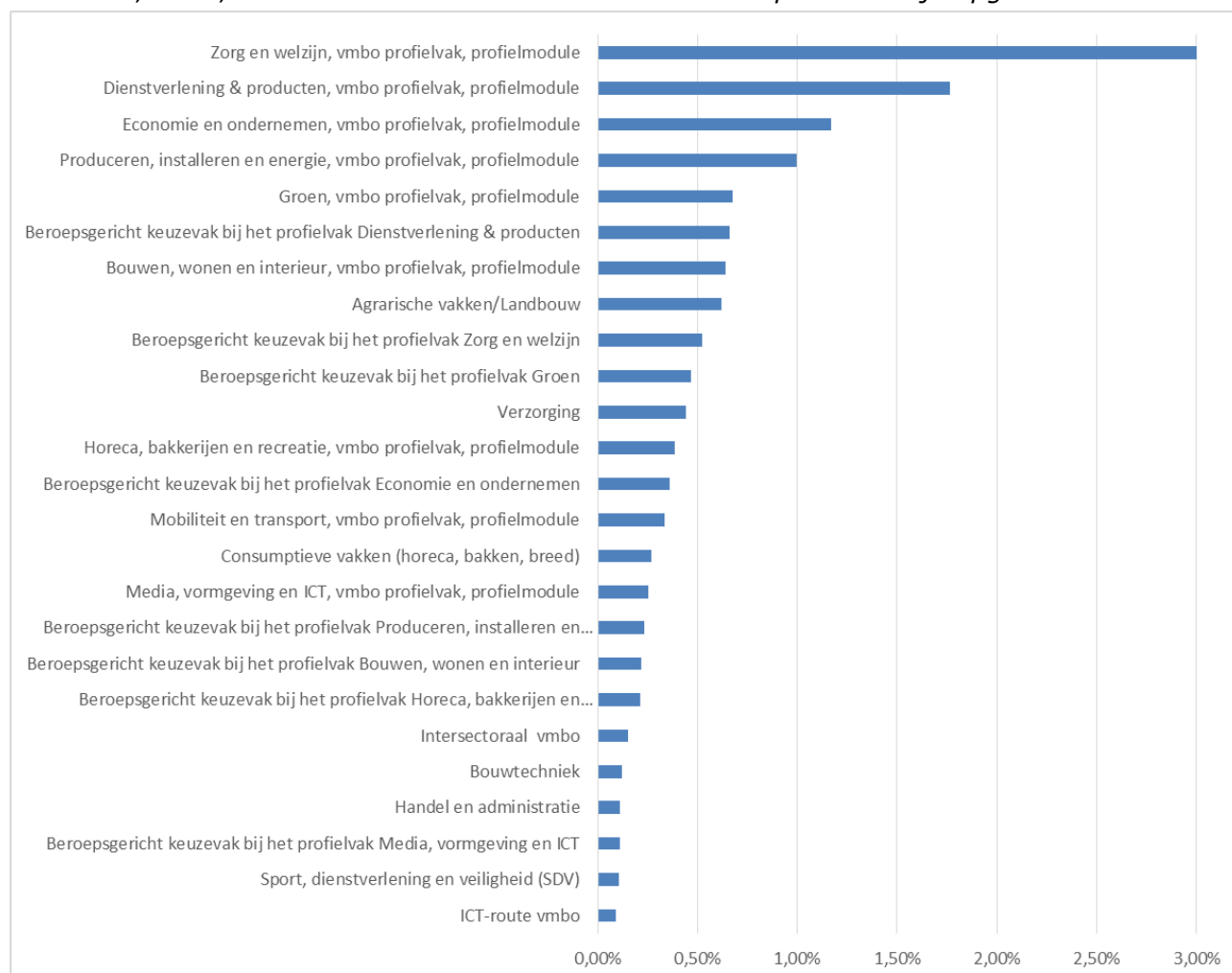
In deze paragraaf wordt nader ingezoomd op het vmbo. In Tabel 16 wordt een opsplitsing gemaakt naar de leerwegen basis (vmbo-b), kader (vmbo-k), gemengd (vmbo-g), en theoretisch (vmbo-t). In ongeveer 27% van de lesuren zitten leerlingen die deze leerwegen volgen gezamenlijk in een les en is dit onderscheid niet te maken. Deze lesuren zijn in de tabel weergegeven onder combinatie (combin.). Te zien is bijvoorbeeld dat (inherent aan de leerwegen) vmbo-t relatief veel lesuren avo-vakken kent (slechts 15,8% betreft resterende vakken). Van de overige leerwegen heeft vmbo-g nog de meeste avo-vakken. Nederlands, Engels en Wiskunde worden op alle leerwegen veel gegeven.

Tabel 16: Percentage gegeven lesuren per avo-vak naar leerweg in het vmbo, 2017

	Vmbo-b	Vmbo-k	Vmbo-g	Vmbo-t	Combin.	Lesuren
Aardrijkskunde	0,6%	0,7%	1,8%	4,4%	1,2%	11.896
Beeldende vorming	1,5%	1,3%	1,1%	1,4%	1,3%	7.467
Biologie	4,4%	4,6%	5,7%	6,0%	3,0%	25.508
Duits	0,8%	2,1%	5,3%	5,7%	2,1%	17.909
Economie	2,7%	3,6%	5,5%	6,2%	2,3%	22.328
Engels	10,1%	10,9%	9,5%	9,9%	6,5%	49.953
Frans	0,0%	0,1%	0,6%	3,1%	0,5%	6.839
Geschiedenis (en staatsinrichting)	0,6%	0,8%	1,8%	5,2%	1,1%	13.115
Godsdienst/levensbeschouwing	1,0%	1,2%	1,7%	1,3%	0,8%	6.035
Lichamelijke opvoeding	8,1%	7,9%	6,6%	7,5%	6,1%	39.691
Maatschappijleer	2,4%	2,5%	2,2%	2,3%	1,2%	11.268
Muziek	0,6%	0,6%	0,7%	1,1%	0,7%	4.350
Natuurkunde	0,7%	0,8%	1,0%	1,4%	0,5%	4.910
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	2,4%	2,6%	4,2%	4,6%	1,8%	16.989
Nederlands	12,5%	12,5%	11,1%	10,8%	8,1%	58.086
Scheikunde	0,0%	0,0%	0,5%	0,8%	0,1%	1.791
Techniek	2,0%	1,7%	1,5%	0,8%	2,4%	8.936
Tekenen	0,4%	0,4%	0,8%	1,2%	0,6%	4.165
Wiskunde	10,2%	11,0%	10,4%	10,4%	7,2%	52.415
Resterende vakken	38,9%	34,9%	27,8%	15,8%	52,3%	182.691
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Lesuren	89.447	95.293	23.409	188.368	149.860	546.377

In Figuur 18 is het percentage lesuren beroepsgerichte vakken op het vmbo opgenomen voor vakken met 500 lesuren of meer per week (zie ook Tabel 34 in bijlage A voor achterliggende cijfers en vakken met minder dan 500 lesuren per week¹⁶). De grootste beroepsgerichte vakken op het vmbo zijn de profielvakken Zorg en welzijn en Dienstverlening en producten.

Figuur 18: Percentage lesuren voor beroepsgerichte vakken (vmbo), gesorteerd van groot naar klein, 2017, alleen vakken met meer dan 500 lesuren per week zijn opgenomen

4.6 Leeftijd

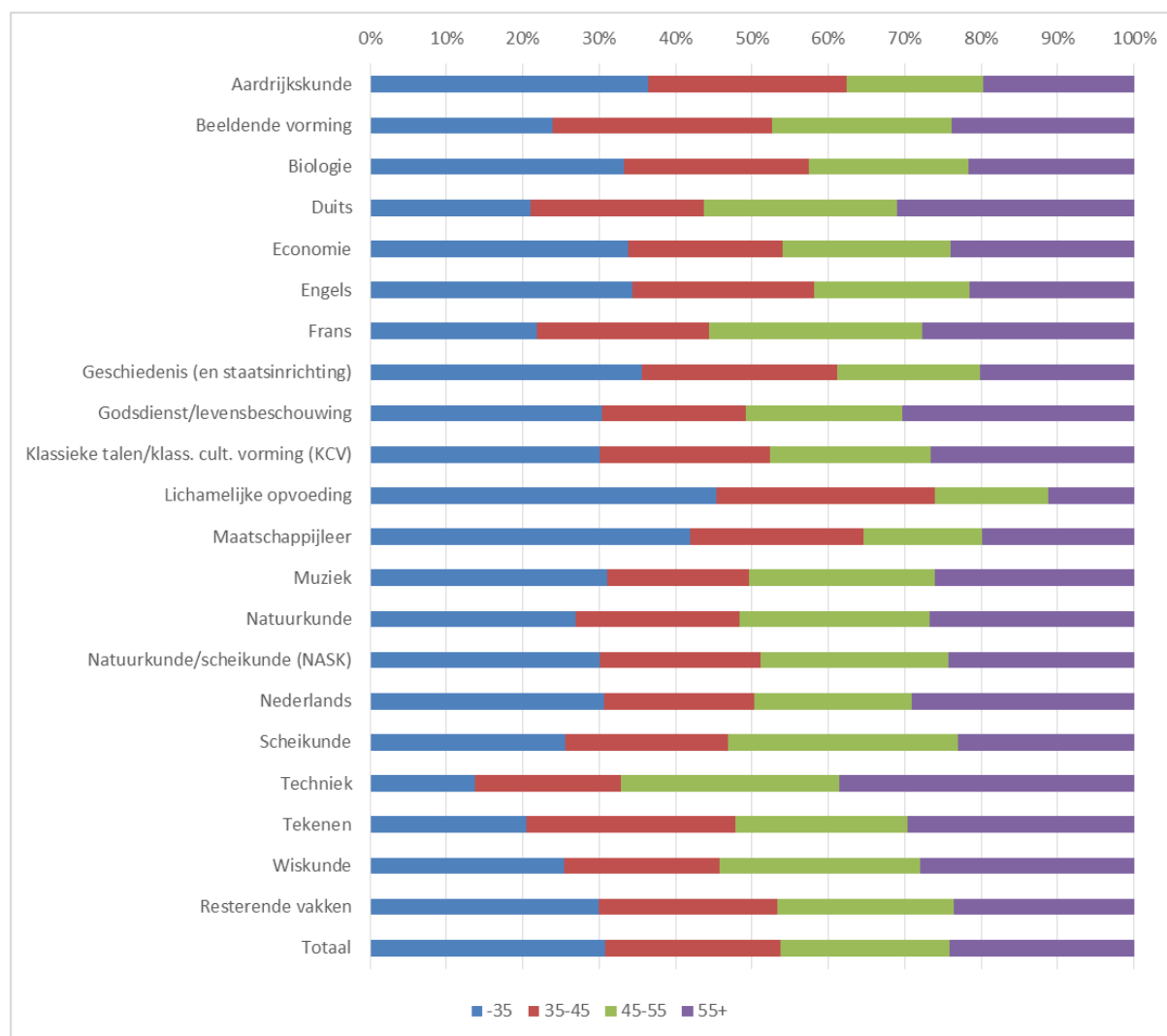
In deze paragraaf bekijken we de leeftijdsverdeling van de lesgevendenden naar vak, zie Figuur 19 voor de avo-vakken (en Tabel 35 in bijlage A). De gehanteerde leeftijdscategorieën zijn tot 35 jaar, 35 tot 45 jaar, 45 tot 55 jaar en 55 jaar en ouder. De categorie tot 35 jaar is daarbij het sterkst vertegenwoordigd met 30,8%, die van 35 tot 45 jaar en 45 tot 55 jaar het minst, met resp. 22,9% en 22,2%. De groep 55+ is met 24,1% vertegenwoordigd. Bij een aantal vakken is sprake van een duidelijk afwijkende

¹⁶ In verband met de recente invoering van de profielen in het vmbo en het feit dat de scholen in IPTO nog steeds konden kiezen uit de vakkenindeling van voor de invoering van de profielen, is in deze IPTO-meting sprake van een relatief groot aantal vakken met een gering aantal lesuren.

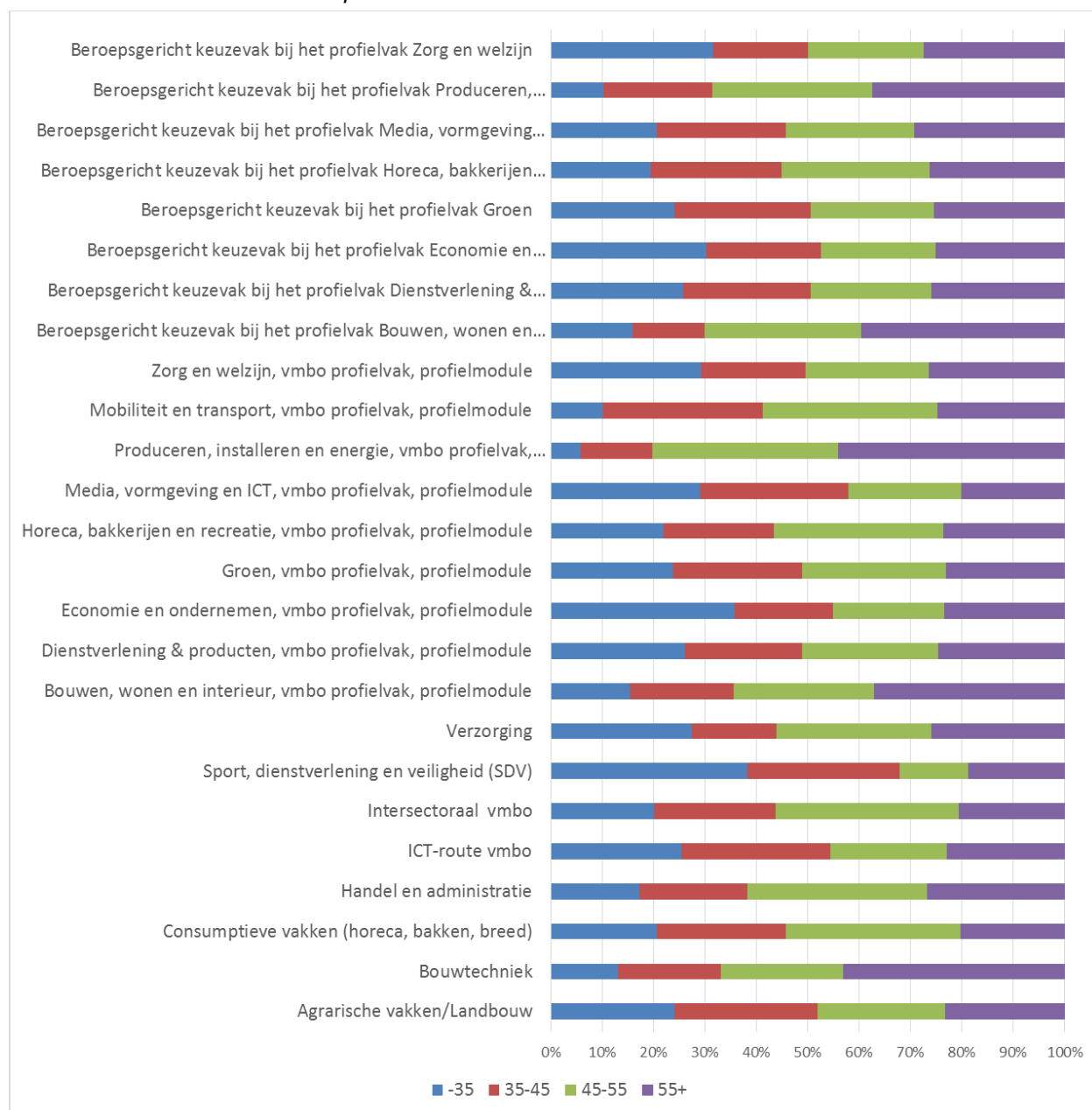
leeftijdverdeling. Lichamelijke opvoeding is een vak dat relatief vaak door leraren tot 35 jaar gegeven wordt: 45,3% van de lesuren Lichamelijke opvoeding wordt gegeven door deze groep. Techniek is juist een vak dat relatief vaak door 55-plussers gegeven wordt: 38,6% van de lesuren Techniek wordt gegeven door 55-plussers, tegenover 24,1% van alle lesuren. Ook bij sommige andere vakken is een lichte leeftijdsafhankelijkheid zichtbaar. Er is bijvoorbeeld sprake van een lichte oververtegenwoordiging van ouderen bij onder meer Duits, Godsdienst/Levensbeschouwing, Nederlands, Tekenen en Wiskunde en van een lichte ondervertegenwoordiging bij onder meer Engels, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Maatschappijleer. Een opsplitsing van deze cijfers naar graadsector is te vinden in bijlage G. De lesuren in de eerstegraadsector worden gegeven door personen die gemiddeld wat ouder zijn dan die in de tweedegraadsector.

Figuur 19: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per avo-vak, 2017

In Figuur 20 is de verdeling naar leeftijd van het aantal lesuren voor de beroepsgerichte vmbo vakken weergegeven voor vakken met 500 lesuren per week of meer (zie ook Tabel 36 in bijlage A voor achterliggende cijfers en vakken met minder lesuren). Ook hier zien we duidelijk verschillen per vak. De vakken Mobiliteit en transport, Produceren, installeren en energie (met de daarbij behorende keuzevakken) worden duidelijk minder vaak door de groep tot 35 jaar gegeven. Bij het vak Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV) is dat juist relatief vaak het geval.

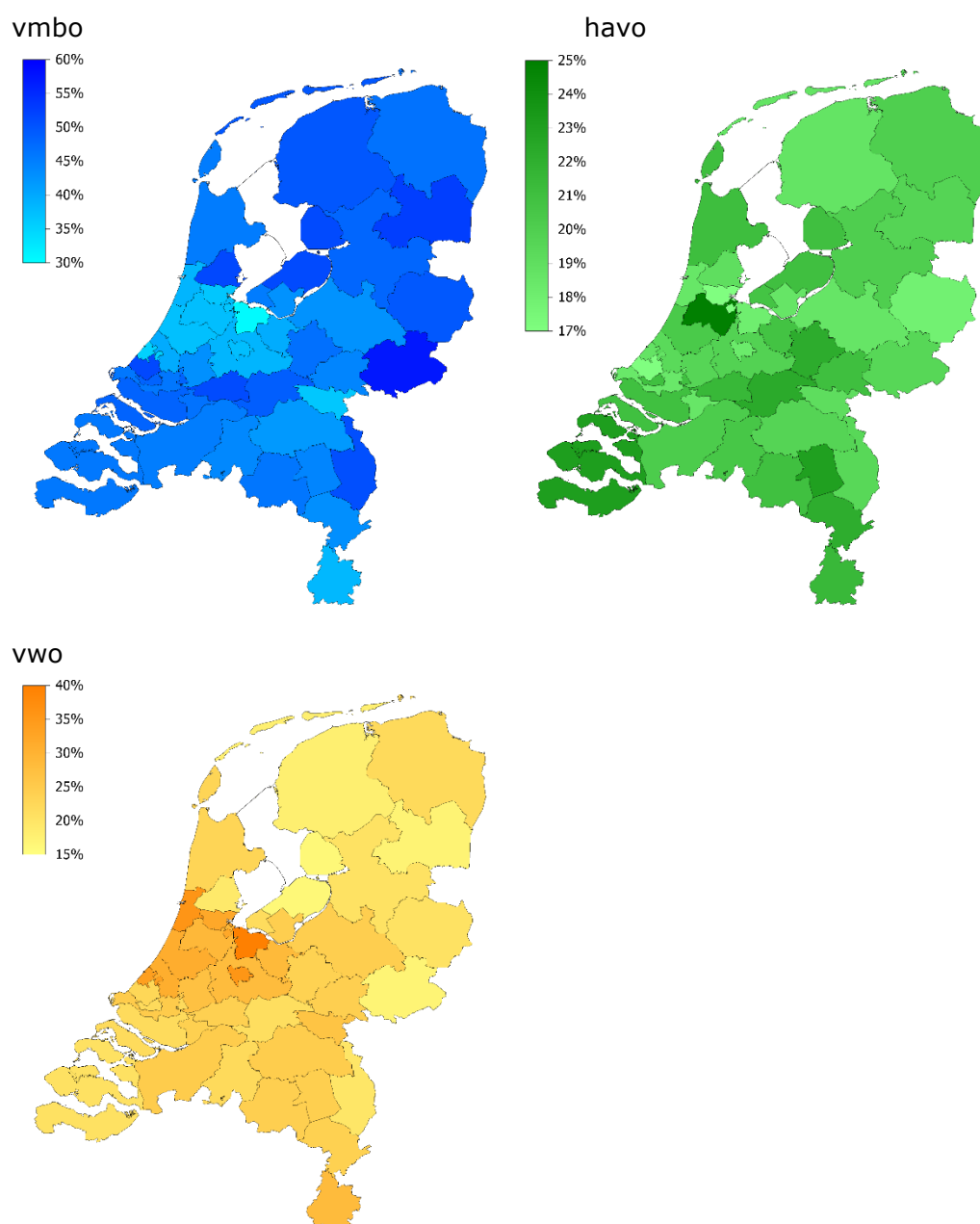
Figuur 20: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per beroepsgericht vak (vmbo), 2017, alleen vakken >500 lesuren per week

4.7 Regionale cijfers

In Figuur 21 is het procentuele aandeel van de verschillende onderwijstypen (op basis van in IPTO gemeten lesuren) weergegeven naar Arbeidsmarktregio en de vier grote steden. Zie voor de achterliggende cijfers Tabel 37 (bijlage A). De figuur geeft niet zozeer weer waar bijvoorbeeld veel leerlingen vmbo wonen, maar wel waar veel leerlingen vmbo les volgen, dus wordt (vooral) bepaald door waar zich vestigingen bevinden die een bepaald onderwijstype aanbieden. Er is duidelijk sprake van soms zelfs vrij grote regionale verschillen. Indien men regionale analyses bekijkt is het verstandig om dit in het achterhoofd te houden. Verschillen tussen regio's kunnen veroorzaakt worden door verschillen in de mate waarin onderwijstypen in die regio's voorkomen.

Figuur 21: Percentage lessen dat in een regio aan een bepaald onderwijstype wordt besteed, 2017

5 Resultaten pro en isk

Zoals al aangegeven in hoofdstuk 2 zijn in IPTO-2017 ook pro en de internationale schakelklassen (isk) bevraagd. We behandelen de resultaten van pro en isk in respectievelijk paragraaf 5.1 en 5.2.

5.1 Resultaten pro

Op basis van IPTO blijken er 178 vestigingen te zijn die (ook) pro aanbieden met een respons van 100%. Het betreft scholen waar alleen pro gegeven wordt of pro in combinatie met andere onderwijstypen. De resultaten in deze paragraaf hebben betrekking op lessen praktijkonderwijs. Vanwege het afwijkend karakter van het pro, onder meer qua vakken en bevoegdheidseisen, is dit hoofdstuk minder gedetailleerd en afwijkend van opzet dan bij vmbo/havo/vwo.

In het praktijkonderwijs worden iets meer lesuren gegeven door vrouwen dan door mannen, zie Tabel 17.

Tabel 17: Verdeling van lesuren in het praktijkonderwijs naar geslacht, 2017

Geslacht	Lesuren	%
Man	30.862	47,5
Vrouw	34.096	52,5
Totaal	64.958	100,0

* Voor 344 lesuren is het geslacht van de docent onbekend

De lesuren zijn daarbij vrij homogeen verdeeld over de leeftijdsgroepen die we onderscheiden in Tabel 18.

Tabel 18: Verdeling van lesuren in het praktijkonderwijs naar leeftijdscategorie, 2017

Leeftijd	Lesuren	%
-35	15.393	23,6
35-45	16.805	25,7
45-55	16.516	25,3
55+	16.572	25,4
Totaal*	65.286	100,0

* Voor 16 lesuren is de leeftijd van de docent onbekend

In IPTO-2017 is ten opzichte van eerdere metingen voor een andere aanpak gekozen met betrekking tot de indeling naar vak. Er is in overleg met de Sectorraad Praktijkonderwijs een aantal domeinen vastgesteld waarbinnen vakken kunnen worden ingedeeld. Een nadere toelichting op deze indeling is gegeven in Tabel 19. Indien sprake is van het domein 'Overige vakken' wordt om een toelichting gevraagd.

Tabel 19: Toelichting op de pro domeinen

Domein	Vakgebied/leerlijn
Wonen	Persoonlijke verzorging en zelfstandig wonen
Werken	Logistiek Techniek (proces-, installatie-, constructie-) Dienstverlening & Zorg Plant of (groene) leefomgeving Bouwen/wonen/onderhoud Verkoop/retail Horeca/voeding(-s industrie)
Vrije Tijd	Sport Kunst en Cultuur
Burgerschap	Mens en Maatschappij Communicatieve en sociale vaardigheden
AVO vakken	Nederlands en Rekenen Engels
ICT/digitale geletterdheid	ICT vaardigheden
Stage en loopbaanbegeleiding (LOB)	Stagevoorbereiding/arbeidsstraining Stage uitvoering Arbeids-/beroeporiëntatie
Leerlingbegeleiding	Coaching/begeleidingsuren Studievaardigheden
Keuzewerktijd	Keuzewerktijd
Overige vakken	Lesuren die niet in een van de voorgaande domeinen ingedeeld kunnen worden

De aantallen lesuren per domein zijn weergegeven in Tabel 20. Uit de tabel blijkt dat de (veruit) grootste twee domeinen de domeinen Werken en AVO vakken zijn, met resp. bijna 17.000 en ruim 21.000 lesuren per week. Duidelijk het kleinst (tussen de ongeveer 1.000 en 1.300 lesuren per week) zijn de domeinen ICT, keuzewerktijd en Overige vakken.

Tabel 20: Lesuren naar domein waarbinnen vakken vallen in het praktijkonderwijs, 2017

Domein	Lesuren	%
Wonen	3.523	5,4
Werken	16.894	25,9
Vrije Tijd	7.035	10,8
Burgerschap	2.410	3,7
AVO vakken	21.294	32,6
ICT/digitale geletterdheid	1.060	1,6
Stage en loopbaanbegeleiding (LOB)	6.545	10,0
Leerlingbegeleiding	4.001	6,1
Keuzewerktijd	1.309	2,0
Overige vakken	1.231	1,9
Totaal	65.302	100,0

Wat betreft de functie van de personen die voor de klas staan is van een relatief groot deel van de lesuren (5,7%) geen informatie beschikbaar.¹⁷ Indien de functie wel bekend is betreft het voor ongeveer 98% onderwijzend personeel en onderwijsondersteunend personeel, zie Tabel 21.

Tabel 21: Lesuren naar functie in het praktijkonderwijs, 2017

Functie	Lesuren	%
Onbekend	3.691	5,7
Directie	102	0,2
Onderwijzend personeel	52.436	80,3
Leraar in opleiding	100	0,2
Onderwijsassistent	59	0,1
Stagiaire	15	0,0
OOP	8.024	12,3
Uitzendkracht/gedetacheerde	87	0,1
OBP	732	1,1
Overig	55	,1
Totaal	65.302	100,0

In het pro is niet naar bevoegdheidsinformatie gevraagd.

5.2 Resultaten isk

Ook in IPTO-2017 zijn gegevens verzameld omtrent de eerste opvang anderstaligen, de zogeheten eersteopvangscholen, ook nog wel de internationale schakelklas (isk) genoemd. Het betreft circa 100 vestigingen met een respons van 100%.

In het isk wordt 71% van de lessen door een vrouw gegeven, zie Tabel 22.

Tabel 22: Aantal lesuren in het isk en verdeling naar geslacht, 2017

Geslacht	Lesuren	%
Man	5.287	29,0
Vrouw	12.913	71,0
Totaal*	18.200	100,0

* Voor 243 lesuren is het geslacht van de docent onbekend

In de verdeling van lesuren over leeftijd zien we relatief wat meer personen in de groepen tot 35 jaar en 55+ en wat minder in de andere twee leeftijdsgroepen, zie Tabel 23.

Tabel 23: Verdeling van de gegeven lesuren in het isk over leeftijdscategorieën, 2017

Leeftijd	Lesuren	%
-35	5.173	28,1
35-45	3.123	17,0
45-55	4.492	24,4
55+	5.609	30,5
Totaal*	18.397	100,0

* Voor 46 lesuren is de leeftijd van de docent onbekend

¹⁷ Omdat de gegevens niet aan het DUO formatiebestand gekoppeld kunnen worden.

De meeste lessen in het isk worden bevoegd gegeven, maar het percentage onbevoegd gegeven lesuren ligt met 8,3% wel duidelijk hoger dan in de rest van het vo. Ten opzichte van 2016 is sprake van een afname in zowel het percentage bevoegd als het percentage onbevoegd gegeven lessen. Het percentage benoembaar gegeven lesuren is duidelijk gestegen ten opzichte van 2016.

Tabel 24: Bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lesuren isk, 2016 en 2017

	% 2017	Lesuren 2017	% 2016	Lesuren 2016
Bevoegd	80,6	8.795	82,8%	9.678
Benoembaar	11,1	1.212	7,0%	824
Onbevoegd	8,3	910	10,2%	1.189
Totaal	100,0%	10.917	100,0%	11.690

Voor het vak Nederlands als tweede taal (NT2), met een omvang van 5.167 lesuren (4.948 lesuren in 2016) bestaat geen specifieke lerarenopleiding. Wel bestaat een post-hbo opleiding waar men een zogeheten NT2 aantekening kan halen. 28,6% van de lesuren NT2 wordt gegeven door iemand met zo'n aantekening. Dit is 1 procentpunt meer dan in 2016.

Met de genoemde 5.167 lesuren is NT2 meteen het grootste vak in het isk, met een aandeel van 28%. Voor Nederlands is dat 22%, waarmee NT2 en Nederlands samen de helft van de lesuren in het isk voor hun rekening nemen. De andere vakken met een aandeel groter dan 5% op het totaal aantal lesuren zijn: Lichamelijke opvoeding (ruim 6%), Wiskunde (ruim 5%) en Rekenen (bijna 6%).

6 Discussie/nabeschouwing

Consistentie

Met het gereedkomen van de IPTO-2017 meting is sprake van een reeks onderling vergelijkbare bevoegdheidsmetingen over een periode van vier jaar (2014-2017). In elk van deze vier jaren is immers sprake van dezelfde meetmethode. Bovendien is in die jaren de samenstelling van de vakken waarvoor bevoegdheden zijn bepaald redelijk constant gebleven. Het is met deze vier metingen dus mogelijk eventuele trends in de ontwikkeling van de bevoegdheidssituatie te identificeren. Alleen voor het vmbo is sprake van een uitzondering: het vmbo is in de meetperiode van vier jaar overgestapt naar profielen, met profielvakken en aangepaste bevoegdheidseisen. Dit zal de ontwikkeling van bevoegdheden in het vmbo beïnvloed hebben.

Trend

In de resultaten van de afgelopen vier jaar is sprake van duidelijke trends:

- Het benoembaarheidspercentage is gestegen, voor alle onderwijstypen;
- Het onbevoegdheidspercentage neemt navenant af, eveneens voor alle onderwijstypen.

Het toenemend benoembaarheidspercentage betekent dat steeds meer leraren in opleiding les geven. Als dit ten koste gaat van het percentage bevoegd gegeven lesuren, zou dit kunnen wijzen op een tekort aan leraren. Het aandeel bevoegd gegeven lessen is echter relatief stabiel. Uitstromende (veelal) bevoegde leraren worden voldoende aangevuld door personen die bevoegd worden of door instroom van nieuwe bevoegde leraren. Netto is daardoor eerder sprake van een uitruil van benoembaar gegeven lesuren met onbevoegd gegeven lesuren. De combinatie van beide trends maakt dat we concluderen dat er vooruitgang wordt geboekt bij het oplossen van de bevoegdheidsproblematiek.

Het feit dat de bevoegdheidssituatie in verband met de invoering van de profielen in het vmbo wat is veranderd kan daarbij als (hoofd)oorzaak van het dalend percentage onbevoegd gegeven lessen worden afgewezen. In alle onderwijssectoren is sprake van dezelfde trends.

Toekomst

De voorgaande jaren maakten we de kanttekening dat de groep leraren van 55 jaar en ouder een ruim drie keer zo laag percentage onbevoegd gegeven lessen kent als de groep onder de 35 jaar. De uitstroom van deze ouderen zet het toekomstige bevoegdheidspercentage onder druk. Dit is in overeenstemming met het eerder genoemde feit dat het bevoegdheidspercentage niet echt stijgt en over de hele periode eerder wat gedaald is. Daartegenover staat dat het percentage benoembaar gegeven lesuren momenteel relatief hoog is, hetgeen leidt tot nieuwe aanwas van bevoegden. Daarmee is de voorzichtige verwachting dat de positieve ontwikkeling uit het verleden zich zal doorzetten naar de toekomst.

Betrouwbaarheid

De voorgaande rapporten bevatten een vrij uitgebreide discussie over de betrouwbaarheid van de uitkomsten. Die discussie spitste zich met name toe op de vraag of de ontwikkelingen 'echt' waren of dat sprake is van ontwikkelingen die het gevolg zijn van meetfouten. Gegeven de duidelijke trend die zichtbaar is in de uitkomsten volstaan we dit jaar met een veel kortere discussie omtrent dit punt. In feite wordt elk jaar voor iedereen die niet bevoegd is een compleet nieuwe meting uitgevoerd. Alleen van degenen waarvan we weten dat men bevoegd is worden gegevens vooraf ingevuld, hier hoeft de school niets over te beslissen. Indien de gevonden trends in de praktijk *niet* aanwezig zouden zijn zouden we bij vier losse metingen voor vier onderwijstypen (vmbo/havo/vwo/combinaties)

ook *niet* zulke duidelijke trends gevonden hebben voor elk jaar en elk onderwijstype, zoals getoond in bijvoorbeeld Figuur 8. En al zijn we er ons van bewust dat er elk jaar weer sprake zal zijn van meetfouten, concluderen we derhalve dat de gevonden trends 'echt' optreden.

Vervanging en planningsrooster versus dagrooster

Scholen wordt gevraagd een planningsrooster op te leveren. De in dit rapport getoonde bevoegdheidscijfers gelden dus alleen voor de geplande lesuren met het vooraf geplande personeel. In de praktijk kan het percentage onbevoegd gegeven lesuren anders uitvallen dan in dit rapport getoond indien uren bij ziekte (in het dagrooster in afwijking van het planningsrooster) door ander personeel worden ingevuld.

A Tabellen bij figuren

A.1 Samenvatting

Tabel 25: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak, 2017

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lessuren
Aardrijkskunde	91,7%	6,0%	2,2%	100,0%	43.652
Beeldende vorming	96,5%	2,5%	1,0%	100,0%	18.129
Biologie	91,4%	6,0%	2,6%	100,0%	57.723
Duits	88,8%	7,6%	3,6%	100,0%	53.163
Economie	86,0%	9,2%	4,8%	100,0%	47.342
Engels	86,9%	8,4%	4,7%	100,0%	114.207
Frans	93,8%	4,0%	2,2%	100,0%	45.135
Geschiedenis (en staatsinrichting)	94,0%	4,4%	1,7%	100,0%	50.406
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	90,6%	5,3%	4,1%	100,0%	16.130
Lichamelijke opvoeding	98,9%	0,8%	0,3%	100,0%	85.659
Maatschappijleer	76,4%	15,1%	8,5%	100,0%	18.948
Muziek	95,8%	2,2%	2,0%	100,0%	16.020
Natuurkunde	83,2%	11,9%	4,9%	100,0%	30.897
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	77,9%	13,8%	8,3%	100,0%	21.679
Nederlands	87,6%	8,0%	4,5%	100,0%	125.120
Scheikunde	86,0%	10,4%	3,6%	100,0%	23.773
Techniek	83,5%	8,8%	7,7%	100,0%	13.380
Tekenen	98,4%	1,3%	0,3%	100,0%	12.894
Wiskunde	80,3%	12,7%	7,0%	100,0%	128.051
Resterende vakken	80,1%	13,8%	6,1%	100,0%	162.142
Totaal	87,2%	8,5%	4,3%	100,0%	
Lessuren	945.586	92.337	46.525		1.084.448

Tabel 26: Percentage onbevoegd gegeven lesuren naar onderwijstype en regio, 2017

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Groningen	11,1%	3,2%	1,9%	6,0%	6,8%
Friesland	4,7%	4,7%	2,5%	4,0%	4,2%
Drenthe	5,4%	3,2%	1,3%	4,7%	4,1%
Regio Zwolle	6,6%	3,3%	2,4%	6,8%	5,0%
Twente	7,5%	3,6%	2,9%	6,3%	5,7%
Noord-Holland-Noord	3,4%	1,8%	0,9%	2,2%	2,3%
Zaanstreek/Waterland	6,3%	1,3%	1,8%	0,9%	3,8%
Zuid-Kennemerland en IJmond	6,2%	4,1%	1,8%	4,4%	4,0%
Groot Amsterdam	5,1%	3,1%	2,9%	3,9%	3,8%
Gooi en Vechtstreek	5,4%	1,5%	1,1%	4,9%	2,8%
Amsterdam	5,1%	3,2%	1,8%	3,5%	3,4%
Flevoland	9,8%	3,0%	1,8%	5,1%	6,4%
Almere	7,9%	4,6%	5,6%	5,2%	6,3%
Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe	7,4%	2,4%	1,9%	5,1%	4,7%
FoodValley	9,4%	1,8%	0,7%	4,6%	5,1%
Amersfoort	9,5%	3,2%	2,0%	3,9%	5,2%
Midden-Utrecht	7,5%	3,3%	2,8%	3,5%	4,7%
Stad Utrecht	7,6%	1,4%	1,3%	4,8%	3,7%
Holland Rijnland	6,7%	2,4%	2,1%	3,5%	4,0%
Zuid-Holland Centraal	7,1%	2,8%	1,7%	5,4%	4,3%
Haaglanden	6,9%	3,4%	2,4%	3,1%	4,8%
Midden-Holland	10,3%	1,3%	1,2%	4,0%	5,4%
's-Gravenhage	13,0%	5,8%	3,1%	4,4%	7,2%
Rijnmond	7,7%	4,1%	3,1%	9,9%	6,0%
Drechtsteden	7,3%	6,3%	4,8%	11,8%	6,9%
Gorinchem	5,8%	3,0%	1,3%	8,9%	4,1%
Rotterdam	8,2%	4,6%	4,8%	8,1%	6,6%
Rivierenland	9,4%	3,7%	1,5%	2,6%	5,8%
Rijk van Nijmegen	4,6%	1,6%	0,8%	1,2%	2,3%
Midden-Gelderland	5,1%	1,6%	1,6%	1,9%	3,1%
Achterhoek	6,0%	3,3%	1,1%	0,6%	4,2%
Zeeland	3,2%	0,9%	1,2%	0,4%	1,9%
West-Brabant	2,4%	1,7%	1,6%	2,0%	2,0%
Midden-Brabant	5,0%	3,0%	2,8%	2,6%	3,8%
Noordoost-Brabant	4,9%	1,7%	1,4%	3,9%	3,2%
Zuidoost-Brabant	2,6%	1,5%	1,1%	5,8%	2,2%
Helmond-De Peel	8,3%	1,8%	2,7%	1,4%	4,8%
Noord-Limburg	5,8%	4,4%	3,8%	3,2%	4,8%
Midden-Limburg	1,6%	0,9%	0,9%	1,7%	1,2%
Zuid-Limburg	2,7%	0,9%	0,9%	1,1%	1,6%
Totaal	6,4%	2,8%	2,1%	4,3%	4,3%
Lesuren onbevoegd	29.245	6.584	5.979	4.717	

A.2 Bevoegdheid

Tabel 27: Ontwikkeling van de percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar avo-vak in 2017 ten opzichte van 2016 (een positieve waarde is een toename)

2017-2016	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd
Aardrijkskunde	0,4%	-0,2%	-0,2%
Beeldende vorming	-0,7%	0,8%	-0,1%
Biologie	0,0%	0,3%	-0,3%
Duits	0,2%	0,0%	-0,2%
Economie	0,9%	-1,0%	0,1%
Engels	0,5%	0,5%	-1,0%
Frans	-0,4%	0,3%	0,1%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	0,5%	0,1%	-0,6%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	0,1%	0,2%	-0,4%
Lichamelijke opvoeding	0,0%	0,2%	-0,1%
Maatschappijleer	2,5%	-1,3%	-1,2%
Muziek	0,2%	0,0%	-0,1%
Natuurkunde	0,8%	-0,2%	-0,6%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	-1,2%	0,7%	0,5%
Nederlands	0,3%	0,5%	-0,8%
Scheikunde	0,8%	-0,4%	-0,3%
Techniek	-2,4%	2,0%	0,4%
Tekenen	0,4%	0,0%	-0,4%
Wiskunde	1,1%	-0,1%	-1,0%
Resterende vakken	-0,2%	0,8%	-0,6%
Totaal	0,4%	0,2%	-0,5%

Tabel 28: Percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen naar beroepsgericht vak (vmbo), 2017

	Bevoegd	Benoembaar	Onbev.	Totaal	Lessuren
Administratie (bedrijfsadministratie)	69,1%	11,2%	19,7%	100%	63
Agrarische vakken/Landbouw	84,1%	11,7%	4,2%	100%	3.357
Bouwbreed vmbo	89,4%	10,6%	0,0%	100%	338
Bouwtechniek	81,9%	9,8%	8,3%	100%	663
Consumptieve techniek vmbo	94,3%	1,7%	4,0%	100%	291
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	78,6%	6,5%	14,9%	100%	1.463
Elektrotechniek vmbo	66,3%	21,3%	12,4%	100%	207
Grafische techniek vmbo	68,4%	15,0%	16,6%	100%	72
Handel en administratie	79,8%	10,7%	9,5%	100%	607
Handel en verkoop	62,7%	21,9%	15,4%	100%	242
ICT-route vmbo	47,8%	36,4%	15,9%	100%	458
Instalektro vmbo	90,0%	7,9%	2,1%	100%	171
Installatietechniek	81,7%	18,3%	0,0%	100%	93
Intersectoraal vmbo	76,3%	9,0%	14,7%	100%	823

	Bevoegd	Benoembaar	Onbev.	Totaal	Lessuren
Metaaltechniek	63,7%	34,9%	1,4%	100%	434
Metalektro	91,6%	0,0%	8,4%	100%	156
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	78,6%	13,1%	8,3%	100%	579
Uiterlijke verzorging	80,9%	7,7%	11,4%	100%	219
Verzorging	83,7%	6,9%	9,3%	100%	2.386
Voertuigentechniek vmbo	88,6%	4,0%	7,4%	100%	326
Bouwen, wonen en interieur, vmbo profielvak	76,7%	15,0%	8,3%	100%	3.485
Dienstverlening & producten, vmbo profielvak	41,5%	50,8%	7,7%	100%	9.443
Economie en ondernemen, vmbo profielvak	77,9%	12,0%	10,2%	100%	6.362
Groen, vmbo profielvak	87,8%	8,7%	3,4%	100%	3.687
Horeca, bakkerijen en recreatie	77,2%	14,5%	8,3%	100%	2.099
Maritiem en techniek, vmbo profielvak	54,4%	45,6%	0,0%	100%	349
Media, vormgeving en ICT, vmbo profielvak	57,5%	27,6%	14,9%	100%	1.388
Produceren, installeren en energie, vmbo pv.	66,5%	27,6%	5,9%	100%	5.401
Mobiliteit en transport, vmbo profielvak	68,8%	24,8%	6,4%	100%	1.843
Zorg en welzijn, vmbo profielvak	81,6%	11,6%	6,8%	100%	16.261
Resterende vakken	84,9%	8,8%	6,2%	100%	391.690
Totaal	83,2%	10,4%	6,4%	100%	454.955

Tabel 29: Ontwikkeling van de percentages bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen voor de beroepsgerichte vmbo vakken in 2017 ten opzichte van 2016 (een positieve waarde is een toename)

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd
Administratie (bedrijfsadministratie)	-11,6%	-1,9%	13,5%
Agrarische vakken/Landbouw	-3,0%	2,0%	1,0%
Bouwbreed vmbo	-0,6%	4,4%	-3,9%
Bouwtechniek	-6,1%	6,1%	-0,1%
Consumptieve techniek vmbo	7,4%	0,2%	-7,6%
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	0,7%	-2,8%	2,1%
Elektrotechniek vmbo	-23,0%	11,7%	11,3%
Grafische techniek vmbo	-6,9%	9,0%	-2,1%
Handel en administratie	-1,2%	-0,2%	1,3%
Handel en verkoop	-21,2%	10,5%	10,7%
ICT-route vmbo	-2,1%	4,9%	-2,8%
Instalektro vmbo	19,3%	-14,5%	-4,9%
Installatietechniek	1,5%	10,9%	-12,4%
Intersectoraal vmbo	-4,5%	-1,9%	6,4%
Metaaltechniek	-24,9%	27,9%	-3,1%
Metalektro	0,5%	-1,3%	0,8%
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	-9,0%	4,6%	4,4%
Uiterlijke verzorging	-0,3%	-0,8%	1,1%
Verzorging	0,8%	-2,6%	1,8%
Voertuigentechniek vmbo	1,9%	-2,5%	0,6%
Bouwen, wonen en interieur, vmbo profielvak, profielmodule	5,2%	-4,7%	-0,4%
Dienstverlening & producten, vmbo profielvak, profielmodule	5,4%	-4,4%	-1,0%

Economie en ondernemen, vmbo profielvak, profielmodule	10,6%	-10,6%	0,0%
Groen, vmbo profielvak, profielmodule	7,5%	-6,2%	-1,2%
Horeca, bakkerijen en recreatie, vmbo profielvak, profielmodule	5,5%	-7,2%	1,7%
Maritiem en techniek, vmbo profielvak, profielmodule	-10,7%	34,6%	-23,9%
Media, vormgeving en ICT, vmbo profielvak, profielmodule	-0,3%	1,3%	-1,0%
Produceren, installeren en energie, vmbo profielvak, profielmodule	2,6%	1,9%	-4,6%
Mobiliteit en transport, vmbo profielvak, profielmodule	10,7%	-8,4%	-2,3%
Zorg en welzijn, vmbo profielvak, profielmodule	2,1%	-1,5%	-0,6%

Tabel 30: Percentage bevoegd gegeven lessen naar leeftijd, 2017

	Tot 35 jaar	35 tot 45 jaar	45 tot 55 jaar	55 jaar of ouder	Totaal
Bevoegd	79,9%	88,4%	89,6%	93,0%	87,2%
Benoembaar	13,4%	7,4%	7,0%	4,9%	8,5%
Onbevoegd	6,7%	4,2%	3,4%	2,2%	4,3%

Tabel 31: Percentage bevoegd gegeven lessen naar leeftijd en avo-vak, 2017

Vak	Leeftijdscategorie	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal
Aardrijkskunde	34 jaar en jonger	85,1%	10,8%	4,1%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	93,8%	4,8%	1,5%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	95,7%	3,0%	1,3%	100,0%
	55 jaar en ouder	98,0%	1,4%	0,6%	100,0%
	Totaal	91,8%	6,0%	2,2%	100,0%
Beeldende vorming	34 jaar en jonger	94,7%	4,0%	1,4%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	97,7%	1,8%	0,5%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	96,4%	1,9%	1,7%	100,0%
	55 jaar en ouder	96,9%	2,4%	0,7%	100,0%
	Totaal	96,5%	2,5%	1,0%	100,0%
Biologie	34 jaar en jonger	84,2%	11,1%	4,6%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	93,3%	4,1%	2,5%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	95,3%	3,3%	1,5%	100,0%
	55 jaar en ouder	96,4%	2,7%	0,8%	100,0%
	Totaal	91,4%	6,0%	2,6%	100,0%
Duits	34 jaar en jonger	76,0%	16,5%	7,5%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	89,7%	7,4%	3,0%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	90,2%	6,2%	3,6%	100,0%
	55 jaar en ouder	95,7%	3,0%	1,3%	100,0%
	Totaal	88,8%	7,6%	3,6%	100,0%
Economie	34 jaar en jonger	80,5%	13,4%	6,2%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	86,8%	8,7%	4,5%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	87,7%	7,6%	4,7%	100,0%
	55 jaar en ouder	91,8%	5,1%	3,1%	100,0%
	Totaal	86,1%	9,2%	4,8%	100,0%
Engels	34 jaar en jonger	77,1%	14,9%	8,0%	100,0%

Vak	Leeftijdscategorie	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal
Frans	35 t/m 44 jaar	89,6%	6,5%	3,9%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	90,9%	5,9%	3,3%	100,0%
	55 jaar en ouder	96,0%	2,5%	1,5%	100,0%
	Totaal	86,9%	8,4%	4,7%	100,0%
	34 jaar en jonger	84,9%	10,3%	4,8%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	95,0%	3,1%	1,9%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	96,1%	2,4%	1,6%	100,0%
	55 jaar en ouder	97,6%	1,5%	0,9%	100,0%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	Totaal	93,8%	4,0%	2,2%	100,0%
	34 jaar en jonger	88,5%	8,2%	3,3%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	96,1%	3,0%	0,9%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	97,0%	2,2%	0,8%	100,0%
	55 jaar en ouder	98,1%	1,4%	0,6%	100,0%
	Totaal	94,0%	4,4%	1,7%	100,0%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	34 jaar en jonger	84,8%	8,2%	7,0%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	91,6%	3,9%	4,5%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	96,3%	1,9%	1,7%	100,0%
	55 jaar en ouder	91,7%	5,9%	2,4%	100,0%
	Totaal	90,6%	5,3%	4,1%	100,0%
Lichamelijke opvoeding	34 jaar en jonger	98,1%	1,5%	0,4%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	99,6%	0,2%	0,2%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	99,6%	0,0%	0,3%	100,0%
	55 jaar en ouder	99,5%	0,2%	0,3%	100,0%
	Totaal	98,9%	0,8%	0,3%	100,0%
Maatschappijleer	34 jaar en jonger	71,5%	18,1%	10,4%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	77,3%	13,0%	9,8%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	82,6%	11,3%	6,0%	100,0%
	55 jaar en ouder	80,9%	14,0%	5,1%	100,0%
	Totaal	76,4%	15,1%	8,5%	100,0%
Muziek	34 jaar en jonger	93,1%	3,3%	3,5%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	95,1%	2,6%	2,3%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	96,7%	2,0%	1,3%	100,0%
	55 jaar en ouder	98,8%	0,5%	0,7%	100,0%
	Totaal	95,8%	2,2%	2,0%	100,0%
Natuurkunde	34 jaar en jonger	70,0%	20,3%	9,7%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	83,9%	11,4%	4,7%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	87,8%	9,2%	3,0%	100,0%
	55 jaar en ouder	91,7%	6,3%	2,0%	100,0%
	Totaal	83,2%	11,9%	4,9%	100,0%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	34 jaar en jonger	62,8%	24,0%	13,2%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	80,2%	11,6%	8,2%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	85,5%	9,2%	5,3%	100,0%
	55 jaar en ouder	86,9%	7,7%	5,5%	100,0%
	Totaal	77,9%	13,8%	8,3%	100,0%

Vak	Leeftijdscategorie	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal
Nederlands	34 jaar en jonger	78,3%	14,4%	7,2%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	87,2%	7,5%	5,3%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	89,5%	6,3%	4,2%	100,0%
	55 jaar en ouder	96,2%	2,7%	1,1%	100,0%
	Totaal	87,6%	8,0%	4,4%	100,0%
Scheikunde	34 jaar en jonger	73,6%	18,4%	8,0%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	86,6%	10,9%	2,6%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	92,2%	6,1%	1,7%	100,0%
	55 jaar en ouder	91,1%	6,7%	2,3%	100,0%
	Totaal	86,0%	10,4%	3,6%	100,0%
Techniek	34 jaar en jonger	64,5%	20,7%	14,8%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	75,6%	13,7%	10,6%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	86,2%	6,7%	7,0%	100,0%
	55 jaar en ouder	92,1%	3,7%	4,2%	100,0%
	Totaal	83,5%	8,8%	7,7%	100,0%
Tekenen	34 jaar en jonger	96,7%	2,6%	0,7%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	98,2%	1,6%	0,2%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	99,1%	0,6%	0,3%	100,0%
	55 jaar en ouder	99,3%	0,6%	0,0%	100,0%
	Totaal	98,4%	1,3%	0,3%	100,0%
Wiskunde	34 jaar en jonger	65,0%	22,7%	12,3%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	78,5%	12,7%	8,8%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	85,4%	10,0%	4,6%	100,0%
	55 jaar en ouder	90,8%	6,1%	3,1%	100,0%
	Totaal	80,3%	12,7%	7,0%	100,0%
Resterende vakken	34 jaar en jonger	74,0%	17,2%	8,8%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	81,3%	12,9%	5,9%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	81,5%	13,3%	5,2%	100,0%
	55 jaar en ouder	84,2%	11,5%	4,3%	100,0%
	Totaal	80,1%	13,8%	6,1%	100,0%
Totaal	34 jaar en jonger	79,9%	13,4%	6,7%	100,0%
	35 t/m 44 jaar	88,4%	7,4%	4,2%	100,0%
	45 t/m 54 jaar	89,6%	7,0%	3,4%	100,0%
	55 jaar en ouder	93,0%	4,9%	2,2%	100,0%
	Totaal	87,2%	8,5%	4,3%	100,0%

Tabel 32: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen per regio, 2017

	Bevoegd	Benoembaar	Onbevoegd	Totaal	Lesuren
Groningen	86,5%	6,7%	6,8%	100,0%	47.549
Friesland	89,8%	6,0%	4,2%	100,0%	43.850
Drenthe	87,8%	8,1%	4,1%	100,0%	15.960
Regio Zwolle	85,7%	9,3%	5,0%	100,0%	38.444
Twente	88,5%	5,9%	5,7%	100,0%	44.422
Noord-Holland-Noord	87,0%	10,6%	2,3%	100,0%	46.670
Zaanstreek/Waterland	85,8%	10,4%	3,8%	100,0%	19.710
Zuid-Kennemerland en IJmond	88,1%	8,0%	4,0%	100,0%	25.737
Groot Amsterdam	85,8%	10,4%	3,8%	100,0%	20.685
Gooi en Vechtstreek	89,2%	8,0%	2,8%	100,0%	20.119
Amsterdam	86,8%	9,8%	3,4%	100,0%	45.463
Flevoland	83,7%	10,0%	6,4%	100,0%	12.893
Almere	83,5%	10,2%	6,3%	100,0%	14.046
Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe	86,7%	8,6%	4,7%	100,0%	39.545
FoodValley	86,1%	8,8%	5,1%	100,0%	21.909
Amersfoort	87,1%	7,7%	5,2%	100,0%	23.213
Midden-Utrecht	88,8%	6,5%	4,7%	100,0%	37.813
Stad Utrecht	91,0%	5,4%	3,7%	100,0%	14.027
Holland Rijnland	85,5%	10,5%	4,0%	100,0%	37.622
Zuid-Holland Centraal	86,8%	8,9%	4,3%	100,0%	21.221
Haaglanden	83,9%	11,3%	4,8%	100,0%	17.454
Midden-Holland	84,4%	10,2%	5,4%	100,0%	16.158
's-Gravenhage	82,0%	10,8%	7,2%	100,0%	31.128
Rijnmond	81,5%	12,5%	6,0%	100,0%	42.657
Drechtsteden	85,3%	7,8%	6,9%	100,0%	16.764
Gorinchem	85,6%	10,2%	4,1%	100,0%	10.786
Rotterdam	82,0%	11,4%	6,6%	100,0%	40.401
Rivierenland	84,2%	9,9%	5,8%	100,0%	14.581
Rijk van Nijmegen	89,7%	8,0%	2,3%	100,0%	23.399
Midden-Gelderland	90,5%	6,4%	3,1%	100,0%	24.851
Achterhoek	87,8%	8,0%	4,2%	100,0%	16.104
Zeeland	86,4%	11,7%	1,9%	100,0%	21.851
West-Brabant	90,0%	8,1%	2,0%	100,0%	44.259
Midden-Brabant	88,2%	8,1%	3,8%	100,0%	25.996
Noordoost-Brabant	88,7%	8,1%	3,2%	100,0%	38.284
Zuidoost-Brabant	92,6%	5,2%	2,2%	100,0%	33.942
Helmond-De Peel	89,7%	5,4%	4,8%	100,0%	16.303
Noord-Limburg	88,0%	7,2%	4,8%	100,0%	15.034
Midden-Limburg	93,6%	5,2%	1,2%	100,0%	13.050
Zuid-Limburg	93,0%	5,4%	1,6%	100,0%	30.549
Totaal	87,2%	8,5%	4,3%	100,0%	1.084.448
Lesuren	945.586	92.337	46.525	1.084.448	

A.3 Lesuren

Tabel 33: Percentage lesuren voor avo-vakken naar graadsector, 2017

Vak	Eerstegraads les	Tweedegraads les	Totaal
Aardrijkskunde	3,4%	3,6%	3,5%
Beeldende vorming	0,7%	1,7%	1,5%
Biologie	5,3%	4,5%	4,7%
Duits	4,5%	4,2%	4,3%
Economie	5,9%	3,1%	3,8%
Engels	9,6%	9,1%	9,2%
Frans	3,5%	3,7%	3,6%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	5,0%	3,8%	4,1%
Godsdienst/levensbeschouwing	1,4%	1,4%	1,4%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	2,7%	0,8%	1,3%
Lichamelijke opvoeding	5,4%	7,4%	6,9%
Maatschappijleer	2,4%	1,2%	1,5%
Muziek	0,7%	1,5%	1,3%
Natuurkunde	4,7%	1,8%	2,5%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	0,1%	2,3%	1,8%
Nederlands	9,6%	10,3%	10,1%
Scheikunde	4,9%	0,9%	1,9%
Techniek	0,0%	1,4%	1,1%
Tekenen	0,7%	1,2%	1,0%
Wiskunde	11,9%	9,8%	10,3%
Resterende vakken	17,5%	26,2%	24,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
Lesuren	304.216	935.933	1.240.149

Tabel 34: Percentage lesuren voor beroepsgerichte vakken en aantallen lesuren (vmbo), 2017

Vak	Percentage	Lesuren
Administratie (bedrijfsadministratie)	0,01	63
Agrarische vakken/Landbouw	0,62	3.391
Bouwbreed vmbo	0,06	338
Bouwtechniek	0,12	664
Consumptieve techniek vmbo	0,05	291
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	0,27	1.463
Elektrotechniek vmbo	0,04	207
Grafische techniek vmbo	0,01	72
Handel en administratie	0,11	610
Handel en verkoop	0,04	242
ICT-route vmbo	0,09	509
Instalektro vmbo	0,03	171

Vak	Percentage	Lesuren
Installatietechniek	0,02	93
Intersectoraal vmbo	0,15	842
Metaaltechniek	0,08	438
Metalektro	0,03	156
Mode & commercie	0,01	49
Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	0,11	579
Uiterlijke verzorging	0,04	225
Verzorging	0,44	2.402
Voertuigentechniek vmbo	0,06	326
Bouwen, wonen en interieur, vmbo profielvak, profielmodule	0,64	3.510
Dienstverlening & producten, vmbo profielvak, profielmodule	1,76	9.632
Economie en ondernemen, vmbo profielvak, profielmodule	1,17	6.401
Groen, vmbo profielvak, profielmodule	0,68	3.696
Horeca, bakkerijen en recreatie, vmbo profielvak, profielmodule	0,38	2.102
Maritiem en techniek, vmbo profielvak, profielmodule	0,06	349
Media, vormgeving en ICT, vmbo profielvak, profielmodule	0,25	1.388
Produceren, installeren en energie, vmbo profielvak, profielmodule	0,99	5.434
Mobiliteit en transport, vmbo profielvak, profielmodule	0,34	1.843
Zorg en welzijn, vmbo profielvak, profielmodule	3,00	16.400
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Bouwen, wonen en interieur	0,22	1.187
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Dienstverlening & producten	0,66	3.612
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Economie en ondernemen	0,36	1.968
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Groen	0,47	2.553
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Horeca, bakkerijen en recreatie	0,21	1.163
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Maritiem en techniek	0,03	140
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Media, vormgeving en ICT	0,11	606
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Produceren, installeren en energie	0,23	1.265
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Mobiliteit en transport	0,08	454
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Zorg en welzijn	0,52	2.857
Resterende vakken	85,42	466.690
Totaal	100,00	546.377

Tabel 35: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per avo-vak, 2017

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	36,4%	25,9%	17,9%	19,8%	100%	43.723
Beeldende vorming	23,8%	28,8%	23,5%	23,9%	100%	18.203
Biologie	33,3%	24,2%	20,8%	21,7%	100%	57.832
Duits	21,0%	22,7%	25,3%	31,0%	100%	53.227
Economie	33,7%	20,2%	22,0%	24,1%	100%	47.448
Engels	34,4%	23,7%	20,4%	21,5%	100%	114.358
Frans	21,9%	22,5%	27,9%	27,7%	100%	45.216
Geschiedenis (en staatsinrichting)	35,6%	25,5%	18,8%	20,1%	100%	50.498
Godsdienst/levensbeschouwing	30,4%	18,8%	20,4%	30,3%	100%	17.263
Klassieke talen/klass. cult. vorming (KCV)	30,1%	22,3%	21,0%	26,6%	100%	16.122
Lichamelijke opvoeding	45,3%	28,6%	14,8%	11,3%	100%	85.802
Maatschappijleer	41,9%	22,7%	15,5%	19,9%	100%	18.982
Muziek	31,0%	18,6%	24,3%	26,1%	100%	16.088
Natuurkunde	26,9%	21,5%	24,9%	26,7%	100%	30.962
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	30,1%	21,0%	24,5%	24,3%	100%	21.707
Nederlands	30,6%	19,6%	20,7%	29,0%	100%	125.337
Scheikunde	25,6%	21,2%	30,1%	23,0%	100%	23.855
Techniek	13,8%	19,0%	28,6%	38,6%	100%	13.507
Tekenen	20,5%	27,3%	22,5%	29,6%	100%	12.915
Wiskunde	25,5%	20,3%	26,2%	28,0%	100%	128.243
Resterende vakken	29,9%	23,3%	23,1%	23,6%	100%	298.047
Totaal	30,8%	22,9%	22,2%	24,1%	100%	1.239.334
Lesuren	381.502	283.622	275.377	298.832	100%	

Tabel 36: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per beroepsgericht vak (vmbo), 2017

	-35	35-45	45-55	55+	Tot.	Lesuren
Administratie (bedrijfsadministratie)	49,7%	1,9%	12,2%	36,3%	100%	63
Agrarische vakken/Landbouw	24,1%	27,9%	24,7%	23,3%	100%	3.391
Bouwbreed vmbo	19,8%	14,7%	32,6%	32,9%	100%	338
Bouwtechniek	13,1%	19,9%	24,0%	43,0%	100%	664
Consumptieve techniek vmbo	14,7%	25,2%	26,8%	33,4%	100%	291
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	20,6%	25,2%	33,9%	20,3%	100%	1.447
Elektrotechniek vmbo	4,7%	18,6%	32,2%	44,4%	100%	190
Grafische techniek vmbo	18,3%	37,4%	20,2%	24,1%	100%	72
Handel en administratie	17,3%	21,0%	35,0%	26,7%	100%	601
Handel en verkoop	18,3%	13,2%	40,6%	27,9%	100%	242
ICT-route vmbo	25,5%	29,0%	22,5%	23,0%	100%	509
Instalektro vmbo	9,1%	27,7%	40,4%	22,7%	100%	171
Installatietechniek	0,0%	15,0%	49,4%	35,6%	100%	93
Intersectoraal vmbo	20,2%	23,6%	35,6%	20,6%	100%	842
Metaaltechniek	11,6%	18,1%	35,5%	34,8%	100%	438
Metalektro	13,3%	24,8%	41,2%	20,7%	100%	156
Mode & commercie	17,6%	14,7%	60,0%	7,8%	100%	49

Sport, dienstverlening en veiligheid (SDV)	38,4%	29,6%	13,2%	18,8%	100%	579
Uiterlijke verzorging	44,8%	11,1%	25,7%	18,4%	100%	217
Verzorging	27,4%	16,4%	30,2%	25,9%	100%	2.391
Voertuigentechniek vmbo	2,6%	24,0%	27,7%	45,7%	100%	313
Bouwen, wonen en interieur, vmbo profielvak, profielmodule	15,4%	20,2%	27,3%	37,1%	100%	3.510
Dienstverlening & producten, vmbo profielvak, profielmodule	26,1%	22,9%	26,5%	24,6%	100%	9.632
Economie en ondernemen, vmbo profielvak, profielmodule	35,8%	19,1%	21,7%	23,3%	100%	6.401
Groen, vmbo profielvak, profielmodule	23,7%	25,3%	27,9%	23,1%	100%	3.682
Horeca, bakkerijen en recreatie, vmbo profielvak, profielmodule	21,9%	21,5%	33,0%	23,5%	100%	2.089
Maritiem en techniek, vmbo profielvak, profielmodule	23,1%	29,2%	29,4%	18,3%	100%	349
Media, vormgeving en ICT, vmbo profielvak, profielmodule	29,1%	28,9%	21,9%	20,1%	100%	1.388
Produceren, installeren en energie, vmbo profielvak, profielmodule	5,8%	14,0%	36,2%	44,0%	100%	5.422
Mobiliteit en transport, vmbo profielvak, profielmodule	10,2%	31,2%	33,8%	24,8%	100%	1.831
Zorg en welzijn, vmbo profielvak, profielmodule	29,3%	20,4%	24,0%	26,4%	100%	16.384
Ber. gericht keuzevak bij het profielvak Bouwen, wonen en interieur	16,0%	14,0%	30,4%	39,6%	100%	1.184
Ber. gericht keuzevak bij het profielvak Dienstverlening & producten	25,7%	24,8%	23,6%	25,9%	100%	3.612
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Economie en ondernemen	30,3%	22,2%	22,4%	25,1%	100%	1.968
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Groen	24,1%	26,5%	23,9%	25,4%	100%	2.553
Ber.gericht keuzevak bij het profielvak Horeca, bakkerijen en recreatie	19,5%	25,6%	28,7%	26,3%	100%	1.160
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Maritiem en techniek	27,7%	27,1%	26,4%	18,8%	100%	140
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Media, vormgeving en ICT	20,6%	25,2%	25,1%	29,1%	100%	606
Ber.g. keuzevak bij het profielvak Produceren, installeren en energie	10,3%	21,2%	31,1%	37,4%	100%	1.265
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Mobiliteit en transport	12,3%	22,0%	40,9%	24,8%	100%	454
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Zorg en welzijn	31,6%	18,6%	22,5%	27,3%	100%	2.857
Resterende vakken	34,2%	23,4%	20,4%	22,1%	100%	466.253
Totaal	32,7%	23,1%	21,3%	22,9%	100%	
Lesuren	178.391	126.128	116.293	124.978		545.792

Tabel 37: Aantal lesuren per regio en aandeel lessen naar onderwijstype, per regio, 2017

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal	Lesuren
Groningen	46,6%	20,3%	22,1%	11,0%	100,0%	53.751
Friesland	49,8%	19,0%	18,1%	13,1%	100,0%	50.457
Drenthe	52,7%	19,9%	17,4%	10,1%	100,0%	17.840
Regio Zwolle	48,1%	20,3%	20,6%	11,1%	100,0%	45.249
Twente	49,6%	18,2%	20,6%	11,6%	100,0%	50.289
Noord-Holland-Noord	45,4%	21,3%	23,1%	10,2%	100,0%	52.472
Zaanstreek/Waterland	51,5%	19,3%	19,3%	9,9%	100,0%	22.618
Zuid-Kennemerland en IJmond	38,8%	18,8%	35,3%	7,1%	100,0%	29.254
Groot Amsterdam	37,7%	25,1%	28,6%	8,6%	100,0%	23.151
Gooi en Vechtstreek	30,5%	18,3%	39,5%	11,7%	100,0%	23.030
Amsterdam	36,7%	17,3%	31,7%	14,2%	100,0%	52.235
Flevoland	51,3%	21,2%	16,4%	11,0%	100,0%	14.844
Almere	45,4%	21,0%	21,7%	12,0%	100,0%	16.362
Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe	42,8%	18,9%	24,4%	13,9%	100,0%	45.651
FoodValley	46,8%	22,4%	23,7%	7,1%	100,0%	26.788
Amersfoort	39,7%	21,0%	28,4%	10,9%	100,0%	27.307
Midden-Utrecht	38,8%	20,1%	27,9%	13,3%	100,0%	42.958
Stad Utrecht	37,6%	18,6%	35,3%	8,5%	100,0%	17.038
Holland Rijnland	37,4%	20,6%	30,8%	11,2%	100,0%	42.179
Zuid-Holland Centraal	39,9%	19,6%	30,7%	9,8%	100,0%	24.280
Haaglanden	51,5%	17,3%	22,8%	8,4%	100,0%	20.234
Midden-Holland	43,0%	19,9%	26,9%	10,2%	100,0%	18.140
's-Gravenhage	35,4%	19,0%	33,5%	12,1%	100,0%	34.657
Rijnmond	48,4%	21,2%	21,9%	8,5%	100,0%	48.381
Drechtsteden	46,5%	18,8%	24,1%	10,5%	100,0%	18.644
Gorinchem	51,1%	21,7%	24,0%	3,1%	100,0%	12.102
Rotterdam	46,0%	18,7%	25,1%	10,2%	100,0%	46.067
Rivierenland	48,9%	22,5%	21,4%	7,2%	100,0%	16.618
Rijk van Nijmegen	36,6%	19,4%	26,4%	17,5%	100,0%	27.133
Midden-Gelderland	44,4%	21,3%	24,2%	10,2%	100,0%	27.939
Achterhoek	57,2%	19,8%	17,1%	5,9%	100,0%	18.498
Zeeland	45,9%	23,3%	20,7%	10,2%	100,0%	24.844
West-Brabant	45,3%	20,5%	24,8%	9,4%	100,0%	50.682
Midden-Brabant	43,9%	20,8%	22,2%	13,1%	100,0%	30.370
Noordoost-Brabant	42,0%	20,0%	24,7%	13,4%	100,0%	43.640
Zuidoost-Brabant	46,1%	21,2%	24,2%	8,5%	100,0%	39.437
Helmond-De Peel	44,3%	23,2%	24,3%	8,2%	100,0%	18.354
Noord-Limburg	50,8%	19,7%	19,9%	9,7%	100,0%	16.947
Midden-Limburg	43,1%	22,3%	23,9%	10,6%	100,0%	15.095
Zuid-Limburg	38,4%	21,7%	28,1%	11,8%	100,0%	34.614
Totaal	44,1%	20,2%	25,0%	10,8%	100,0%	
Lesuren	546.377	250.056	309.698	134.018		1.240.149

B Bevoegd gegeven lessen naar vak

Tabel 38: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen per vak, vakken <0,05% zijn in resterende vakken opgenomen, 2017

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	91,7%	6,0%	2,2%	100,0%	43.652
Agrarische vakken/Landbouw	84,2%	11,4%	4,4%	100,0%	3.439
Algemene natuurwetenschappen (ANW)	88,4%	8,1%	3,5%	100,0%	955
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	85,8%	9,3%	4,8%	100,0%	780
Beeldende vorming	96,5%	2,5%	1,0%	100,0%	18.129
Beweging en sport/bewegen, sport en maatschappij (BSM)	98,2%	1,5%	0,3%	100,0%	5.711
Biologie	91,4%	6,0%	2,6%	100,0%	57.723
Biologie en verzorging	80,9%	11,5%	7,6%	100,0%	2.960
Bouwen, wonen en interieur, vmbo profielvak, profielmodule	76,7%	15,0%	8,3%	100,0%	3.485
Bouwtechniek	82,1%	9,7%	8,2%	100,0%	672
CKV	92,3%	5,7%	2,0%	100,0%	8.823
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	78,8%	6,5%	14,7%	100,0%	1.493
Dans	87,5%	10,0%	2,4%	100,0%	963
Dienstverlening & producten, vmbo profielvak, profielmodule	41,5%	50,8%	7,7%	100,0%	9.464
Drama	90,7%	4,9%	4,5%	100,0%	5.536
Duits	88,8%	7,6%	3,6%	100,0%	53.163
Economie	86,0%	9,2%	4,8%	100,0%	47.342
Economie en ondernemen, vmbo profielvak, profielmodule	77,8%	12,0%	10,2%	100,0%	6.371
Engels	86,9%	8,4%	4,7%	100,0%	114.207
Filosofie/wijsbegeerte	89,9%	5,4%	4,6%	100,0%	2.585
Frans	93,8%	4,0%	2,2%	100,0%	45.135
Geschiedenis (en staatsinrichting)	94,0%	4,4%	1,7%	100,0%	50.406
Groen, vmbo profielvak, profielmodule	87,9%	8,7%	3,4%	100,0%	3.698
Handel en administratie	79,9%	10,1%	10,0%	100,0%	642
Handvaardigheid	96,8%	2,1%	1,1%	100,0%	7.790
Horeca, bakkerijen en recreatie, vmbo profielvak, profielmodule	77,4%	14,6%	8,1%	100,0%	2.151
Informatica	57,5%	26,8%	15,7%	100,0%	5.716
Intersectoraal vmbo	76,3%	9,0%	14,7%	100,0%	823
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	90,6%	5,3%	4,1%	100,0%	16.130
Kunst (algemeen) en cultuur(geschiedenis)	94,4%	4,0%	1,6%	100,0%	8.558
Kunstvakken I en II vmbo	92,8%	4,9%	2,3%	100,0%	4.129
Lichamelijke opvoeding	98,9%	0,8%	0,3%	100,0%	85.659
Maatschappijleer	76,4%	15,1%	8,5%	100,0%	18.948
Maatschappijwetenschappen	90,9%	7,2%	1,9%	100,0%	2.881
Management en organisatie	88,5%	9,4%	2,1%	100,0%	8.738
Media, vormgeving en ICT, vmbo profielvak, profielmodule	57,5%	28,0%	14,5%	100,0%	1.516
Mobiliteit en transport, vmbo profielvak, profielmodule	68,8%	24,8%	6,4%	100,0%	1.843
Muziek	95,8%	2,2%	2,0%	100,0%	16.020
Natuur, leven en technologie (NLT)	83,4%	11,5%	5,1%	100,0%	4.437
Natuurkunde	83,2%	11,9%	4,9%	100,0%	30.897

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	77,9%	13,8%	8,3%	100,0%	21.679
Nederlands	87,6%	8,0%	4,5%	100,0%	125.120
O&O (Onderzoek & Ontwerpen)	82,4%	14,5%	3,0%	100,0%	5.489
Produceren, installeren en energie, vmbo profielvak, profielmodule	66,5%	27,6%	5,9%	100,0%	5.407
Rekenen	66,3%	19,5%	14,2%	100,0%	13.975
Scheikunde	86,0%	10,4%	3,6%	100,0%	23.773
Spaans	88,7%	8,1%	3,1%	100,0%	4.424
Techniek	83,5%	8,8%	7,7%	100,0%	13.380
Tekenen	98,4%	1,3%	0,3%	100,0%	12.894
Verzorging	83,6%	7,5%	8,9%	100,0%	2.805
Wiskunde	80,3%	12,7%	7,0%	100,0%	128.051
Zorg en welzijn, vmbo profielvak, profielmodule	81,3%	11,9%	6,8%	100,0%	16.976
Resterende vakken	78,2%	16,1%	5,8%	100,0%	6.906
Totaal	87,2%	8,5%	4,3%	100,0%	
Lesuren	945.586	92.337	46.525		1.084.448

*Tabel 39: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen – cijfers uit Tabel 38 **voor alleen onderwijstype vmbo**, waarbij vakken met minder dan 100 lesuren niet in de tabel zijn opgenomen, 2017*

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	89,1%	7,1%	3,8%	100,0%	11.867
Agrarische vakken/Landbouw	84,1%	11,7%	4,2%	100,0%	3.357
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	84,7%	10,1%	5,2%	100,0%	636
Beeldende vorming	95,7%	2,6%	1,7%	100,0%	7.446
Beweging en sport/bewegen, sport en maatschappij (BSM)	97,3%	2,3%	0,4%	100,0%	2.675
Biologie	89,4%	6,5%	4,2%	100,0%	25.473
Biologie en verzorging	77,2%	13,4%	9,4%	100,0%	2.111
Bouwen, wonen en interieur, vmbo profielvak, profielmodule	76,7%	15,0%	8,3%	100,0%	3.485
Bouwtechniek	81,9%	9,8%	8,3%	100,0%	663
CKV	92,4%	4,8%	2,7%	100,0%	1.790
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	78,6%	6,5%	14,9%	100,0%	1.463
Dans	92,9%	7,1%	0,0%	100,0%	266
Dienstverlening & producten, vmbo profielvak, profielmodule	41,5%	50,8%	7,7%	100,0%	9.443
Drama	85,3%	8,8%	5,9%	100,0%	1.803
Duits	85,7%	8,7%	5,6%	100,0%	17.888
Economie	85,7%	8,1%	6,1%	100,0%	22.281
Economie en ondernemen, vmbo profielvak, profielmodule	77,9%	12,0%	10,2%	100,0%	6.362
Engels	83,6%	9,3%	7,1%	100,0%	49.800
Frans	92,3%	4,5%	3,2%	100,0%	6.813
Geschiedenis (en staatsinrichting)	92,6%	4,3%	3,0%	100,0%	13.083
Groen, vmbo profielvak, profielmodule	87,8%	8,7%	3,4%	100,0%	3.687
Handel en administratie	79,8%	10,7%	9,5%	100,0%	607
Handvaardigheid	97,7%	1,0%	1,3%	100,0%	3.158
Horeca, bakkerijen en recreatie, vmbo profielvak, profielmodule	77,2%	14,5%	8,3%	100,0%	2.099

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Informatica	41,6%	38,5%	19,9%	100,0%	1.023
Intersectoraal vmbo	76,3%	9,0%	14,7%	100,0%	823
Kunst (algemeen) en cultuur(geschiedenis)	95,3%	2,9%	1,9%	100,0%	3.456
Kunstvakken I en II vmbo	92,8%	4,9%	2,3%	100,0%	3.813
Lichamelijke opvoeding	98,9%	0,9%	0,2%	100,0%	39.634
Maatschappijleer	73,6%	15,7%	10,7%	100,0%	11.251
Maatschappijwetenschappen	77,3%	15,6%	7,1%	100,0%	289
Media, vormgeving en ICT, vmbo profielvak, profielmodule	57,5%	27,6%	14,9%	100,0%	1.388
Mobiliteit en transport, vmbo profielvak, profielmodule	68,8%	24,8%	6,4%	100,0%	1.843
Muziek	93,8%	2,8%	3,4%	100,0%	4.326
Natuur, leven en technologie (NLT)	78,4%	11,7%	9,9%	100,0%	1.120
Natuurkunde	73,9%	15,8%	10,3%	100,0%	4.861
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	77,3%	14,0%	8,7%	100,0%	16.966
Nederlands	85,4%	8,4%	6,2%	100,0%	57.922
O&O (Onderzoek & Ontwerpen)	63,0%	25,7%	11,3%	100,0%	254
Produceren, installeren en energie, vmbo profielvak, profielmodule	66,5%	27,6%	5,9%	100,0%	5.401
Rekenen	65,4%	19,6%	14,9%	100,0%	10.793
Scheikunde	86,4%	5,5%	8,1%	100,0%	1.786
Spaans	82,8%	10,9%	6,3%	100,0%	418
Techniek	81,1%	10,3%	8,6%	100,0%	8.826
Tekenen	98,3%	1,4%	0,4%	100,0%	4.143
Verzorging	83,7%	6,9%	9,3%	100,0%	2.386
Wiskunde	74,5%	14,6%	10,9%	100,0%	52.295
Zorg en welzijn, vmbo profielvak, profielmodule	81,6%	11,6%	6,8%	100,0%	16.261
Resterende vakken	75,5%	18,2%	6,3%	100,0%	5.202
Totaal	83,2%	10,4%	6,4%	100,0%	
Lesuren	378.612	47.098	29.245		454.955

*Tabel 40: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen – cijfers uit Tabel 38 **voor alleen onderwijstypen havo en vwo** (geen combinaties) , waarbij vakken met minder dan 100 lesuren niet in de tabel zijn opgenomen, 2017*

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	93,1%	5,4%	1,4%	100,0%	25.382
Algemene natuurwetenschappen (ANW)	90,1%	6,7%	3,3%	100,0%	744
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	97,2%	0,0%	2,8%	100,0%	107
Beeldende vorming	97,8%	1,9%	0,3%	100,0%	7.251
Beweging en sport/bewegen, sport en maatschappij (BSM)	99,0%	0,9%	0,1%	100,0%	2.533
Biologie	93,7%	5,1%	1,2%	100,0%	26.719
Biologie en verzorging	93,8%	4,7%	1,5%	100,0%	518
CKV	92,3%	5,8%	1,9%	100,0%	6.631
Dans	89,2%	7,7%	3,1%	100,0%	191
Drama	94,1%	2,0%	3,8%	100,0%	2.060
Duits	90,9%	6,9%	2,2%	100,0%	31.125
Economie	86,6%	10,1%	3,3%	100,0%	23.689

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Totaal	Lesuren
Engels	90,2%	7,5%	2,4%	100,0%	52.860
Filosofie/wijsbegeerte	91,0%	4,8%	4,2%	100,0%	2.351
Frans	94,4%	3,8%	1,8%	100,0%	29.670
Geschiedenis (en staatsinrichting)	94,9%	4,1%	0,9%	100,0%	30.891
Handvaardigheid	97,0%	2,3%	0,7%	100,0%	2.828
Informatica	62,3%	23,8%	13,9%	100,0%	4.144
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	90,7%	5,2%	4,1%	100,0%	15.749
Kunst (algemeen) en cultuur(geschiedenis)	95,3%	3,8%	0,9%	100,0%	3.771
Kunstvakken I en II vmbo	99,4%	0,0%	0,6%	100,0%	151
Lichamelijke opvoeding	99,3%	0,6%	0,1%	100,0%	34.737
Maatschappijleer	80,8%	13,9%	5,4%	100,0%	7.516
Maatschappijwetenschappen	92,8%	6,1%	1,1%	100,0%	2.515
Management en organisatie	88,7%	9,4%	1,9%	100,0%	8.563
Muziek	97,2%	1,8%	1,1%	100,0%	7.685
Natuur, leven en technologie (NLT)	84,8%	11,6%	3,6%	100,0%	3.008
Natuurkunde	85,6%	10,6%	3,8%	100,0%	24.327
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	80,5%	12,5%	6,9%	100,0%	3.367
Nederlands	90,8%	6,9%	2,3%	100,0%	54.211
O&O (Onderzoek & Ontwerpen)	83,2%	13,8%	2,9%	100,0%	3.532
Rekenen	68,6%	20,1%	11,3%	100,0%	2.190
Scheikunde	86,0%	10,7%	3,2%	100,0%	21.233
Spaans	88,6%	8,7%	2,6%	100,0%	3.381
Techniek	90,0%	5,0%	5,0%	100,0%	2.648
Tekenen	98,5%	1,3%	0,2%	100,0%	6.391
Verzorging	88,5%	9,4%	2,1%	100,0%	188
Wiskunde	85,5%	11,1%	3,5%	100,0%	62.338
Zorg en welzijn, vmbo profielvak, profielmodule	90,4%	9,6%	0,0%	100,0%	249
Resterende vakken	85,7%	9,4%	4,8%	100,0%	1.032
Totaal	90,5%	7,1%	2,4%	100,0%	
Lesuren	469.405	36.701	12.563		518.669

Tabel 41: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen voor het tweedegraadsgebied (avo vakken met aandeel > 1%), 2017

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Lesuren
Aardrijkskunde	91,8%	5,6%	2,6%	33.203
Beeldende vorming	96,6%	2,3%	1,1%	16.147
Biologie	90,7%	5,9%	3,4%	41.618
Duits	88,5%	7,0%	4,4%	39.406
Economie	86,4%	7,8%	5,8%	29.376
Engels	85,9%	8,2%	5,9%	85.177
Frans	93,8%	3,6%	2,6%	34.652
Geschiedenis (en staatsinrichting)	94,1%	3,7%	2,2%	35.214
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	87,5%	7,0%	5,5%	7.816
Lichamelijke opvoeding	98,9%	0,8%	0,3%	69.297
Maatschappijleer	73,7%	15,8%	10,5%	11.524
Muziek	95,7%	2,2%	2,1%	13.874
Natuurkunde	81,0%	11,7%	7,3%	16.536
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	77,8%	13,8%	8,4%	21.468
Nederlands	86,7%	7,8%	5,4%	96.025
Scheikunde	85,9%	8,3%	5,8%	8.833
Techniek	83,5%	8,8%	7,7%	13.329
Tekenen	98,6%	1,1%	0,3%	10.827
Wiskunde	78,8%	12,2%	8,9%	91.788

Tabel 42: Percentage bevoegd, benoembaar en onbevoegd gegeven lessen voor het eerstegraadsgebied (leerjaren 4, 5 en 6 havo/vwo, avo vakken met aandeel > 1%), 2017

	Bevoegd	Benoemb.	Onbev.	Lesuren
Aardrijkskunde	91,6%	7,4%	1,0%	10.449
Biologie	93,3%	6,1%	0,6%	16.105
Duits	89,6%	9,4%	1,1%	13.758
Economie	85,5%	11,5%	3,0%	17.965
Engels	89,9%	9,0%	1,0%	29.030
Frans	93,9%	5,3%	0,8%	10.483
Geschiedenis (en staatsinrichting)	93,7%	5,9%	0,4%	15.192
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	93,5%	3,7%	2,8%	8.314
Lichamelijke opvoeding	99,1%	0,7%	0,2%	16.362
Maatschappijleer	80,6%	14,0%	5,4%	7.423
Natuurkunde	85,8%	12,0%	2,1%	14.361
Nederlands	90,3%	8,4%	1,3%	29.095
Scheikunde	86,0%	11,6%	2,4%	14.940
Wiskunde	84,1%	13,8%	2,0%	36.263

C Pabo

In deze bijlage bespreken we kort een aantal nadere analyses met betrekking tot personen die alleen over een pabo-diploma beschikken of een pabo diploma plus eventueel een masteropleiding Special Educational Needs (SEN). We baseren ons op verschillende bronnen op grond waarvan we kunnen vaststellen of iemand aan deze criteria voldoet: een pabo diploma in BRON HO zonder een ander diploma hbo/wo (met evt. aanvullend alleen SEN), een bevoegdheidscategorie in het IPTO-onderzoek 'bevoegd op grond van pabo diploma' en degenen waarvoor pabo is ingevuld bij de vraag naar de hoogste (onderwijs)opleiding. De inschatting is dat we op die manier van vrijwel alle relevante personen weten of men alleen een pabo diploma heeft of niet (al dan niet met SEN). Het gaat om 2.343 personen waarvan 287 een pabo diploma plus een diploma SEN bezitten. In de tabellen in het onderstaande zijn soms ook gegevens over aantallen personen opgenomen. Daar kunnen dubbelstellingen ontstaan. Een persoon kan bijvoorbeeld zowel op vmbo-b als vmbo-k lesgeven. Optellen van de personen is dan niet zinvol.

Pabo'ers zijn behoudens het praktijkonderwijs niet bevoegd les te geven in het vo tenzij het om een overgangsrechtelijke regeling gaat. De belangrijkste categorie daarbinnen is de groep pabo'ers die tussen 1984 en 2006 is afgestudeerd en uitsluitend les geeft aan LWOO-leerlingen in Nederlands, Engels, Wiskunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Biologie (inclusief Kennis der natuur), Verzorging, Muziek, Handvaardigheid (Textiele werkvormen) en Tekenen.

We presenteren in het onderstaande een aantal tabellen betreffende het aantal lesuren naar onderwijstype, leerjaar en avo-vak. In het geval van onderwijstype wordt daarbij ook afzonderlijk ingegaan op het vak Nederlands. Het gaat steeds om het vo exclusief pro en isk.

Aantallen lesuren naar onderwijstype staan weergegeven in Tabel 43.

*Tabel 43: Percentage lesuren naar onderwijstype gegeven door personen met alleen een pabo diploma en evt. SEN, met vmbo opsplitsing onder-/bovenbouw, 2017, voor **alle vakken samen***

Onderwijstype		Lesuren	% Lesuren	Personen*
Onderbouw	Vmbo-b	5.465	14,6	701
	Vmbo-k	3.867	10,3	621
	Vmbo-g	751	2,0	136
	Vmbo-t	2.747	7,3	464
	Vmbo combinatie leerwegen	7.595	20,3	819
	Totaal	20.425	54,6	
Bovenbouw	Vmbo-b	2.922	7,8	536
	Vmbo-k	2.793	7,5	477
	Vmbo-g	534	1,4	115
	Vmbo-t	2.160	5,8	368
	Vmbo combinatie leerwegen	2.026	5,4	330
	Totaal	10.434	27,9	
Havo/vwo		4.695	12,5	504
Overige		1.875	5,0	285
Totaal		37.429	100,0	

* Dezelfde persoon kan in meerdere categorieën voorkomen

De lessen door de groep met een pabo diploma vinden grotendeels plaats in de vmbo onderbouw (54,6%) en vmbo bovenbouw (27,9%), maar ook havo/vwo is vertegenwoordigd met 12,5%. In totaal gaat het om ruim 37.000 lesuren oftewel 3% van het totaal aantal lesuren.

In de volgende tabel (Tabel 44) beperken we ons tot alleen het vak Nederlands. Het beeld blijft daarbij hetzelfde, al is sprake van geringe verschuivingen en uiteraard lagere aantallen.

*Tabel 44: Percentage lesuren naar onderwijstype gegeven door personen met alleen een pabo diploma en evt. SEN, met vmbo opsplitsing onder-/bovenbouw, 2017, **alleen Nederlands***

Onderwijstype		Lesuren	% Lesuren	Personen*
Onderbouw	Vmbo-b	1.445	11,1	289
	Vmbo-k	1.130	8,7	235
	Vmbo-g	275	2,1	46
	Vmbo-t	1.046	8,0	184
	Vmbo combinatie leerwegen	1.917	14,7	329
	Totaal	5.813	44,5	
Bovenbouw	Vmbo-b	1.339	10,3	244
	Vmbo-k	1.312	10,0	199
	Vmbo-g	215	1,6	36
	Vmbo-t	996	7,6	155
	Vmbo combinatie leerwegen	620	4,7	101
	Totaal	4.483	34,3	
Havo/vwo		2.029	15,5	219
Overige		736	5,6	121
Totaal		13.061	100,0	

* Dezelfde persoon kan in meerdere categorieën voorkomen

Omdat we zagen dat de lessen van degenen met een pabo opleiding vooral in de onderbouw van het vmbo worden gegeven zijn daarmee logischerwijs de eerste twee leerjaren het sterkst vertegenwoordigd (met een aandeel van 65%), zie Tabel 45.

Tabel 45: Percentage lesuren naar leerjaar gegeven door personen met alleen een pabo diploma en evt. SEN, 2017

Leerjaar	Lesuren	% Lesuren	Personen*
Leerjaar 1	13.234	35,4	1.620
Leerjaar 2	11.179	29,9	1.582
Leerjaar 3	6.643	17,7	1.121
Leerjaar 4	4.814	12,9	780
Leerjaar 5	216	0,6	52
Leerjaar 6	34	0,1	14
Combinatie onderbouw	618	1,7	109
Combinatie bovenbouw	268	0,7	67
Combinatie onderbouw/bovenbouw	424	1,1	64
Totaal	37.429	100,0	

* Dezelfde persoon kan in meerdere categorieën voorkomen

De vakken Nederlands, Wiskunde, Engels en Rekenen zijn het sterkst vertegenwoordigd, zie Tabel 46. Ten opzichte van het landelijke beeld is Nederlands daarbij bovendien sterk oververtegenwoordigd (vergelijk Tabel 15).

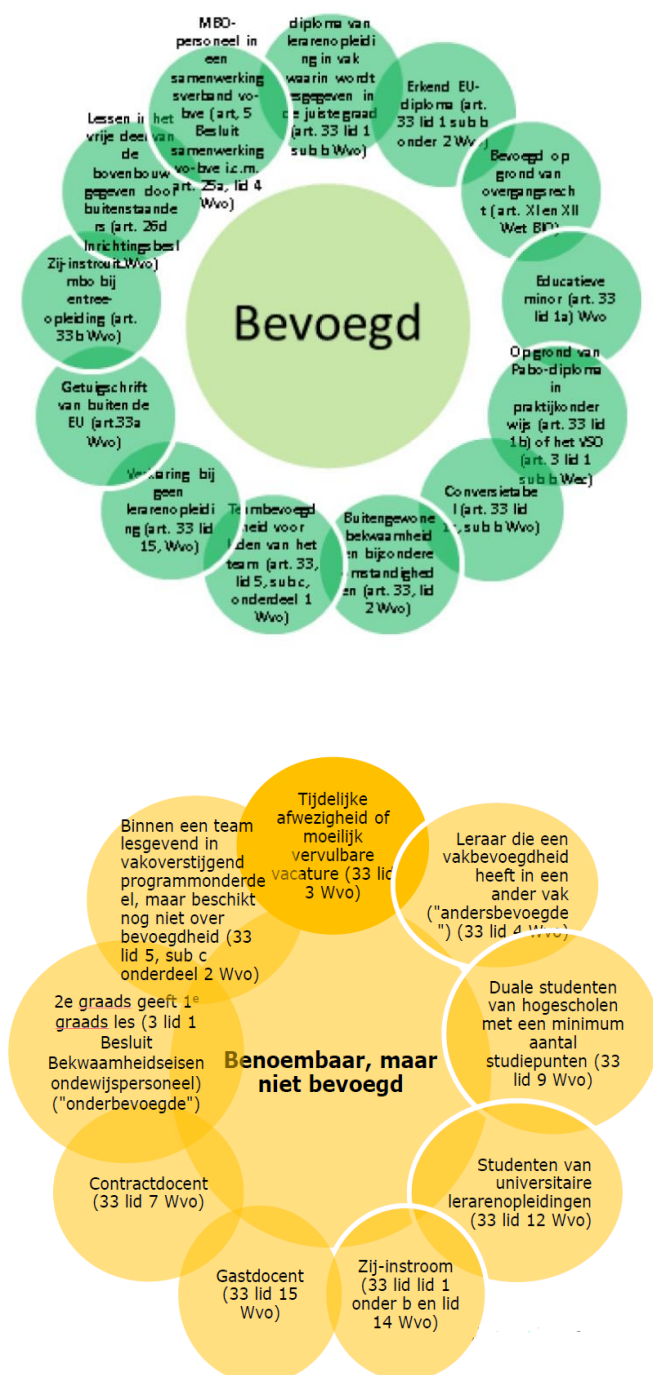
Tabel 46: Percentage lesuren naar avo-vak en Rekenen gegeven door personen met alleen een pabo diploma en evt. SEN, 2017

Vak	Lesuren	% Lesuren	Personen*
Aardrijkskunde	648	1,7	93
Beeldende vorming	197	0,5	33
Biologie	654	1,7	103
Duits	399	1,1	50
Economie	414	1,1	78
Engels	2.011	5,4	245
Frans	115	0,3	9
Geschiedenis (en staatsinrichting)	311	0,8	64
Godsdienst/levensbeschouwing	890	2,4	137
Lichamelijke opvoeding	253	0,7	32
Maatschappijleer	355	0,9	81
Muziek	123	0,3	20
Natuurkunde	133	0,4	18
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	295	0,8	50
Nederlands	13.061	34,9	1.192
Scheikunde	48	0,1	4
Techniek	275	0,7	30
Tekenen	58	0,2	13
Wiskunde	5.811	15,5	623
Rekenen	2.850	7,6	662
Resterende vakken	8.530	22,8	1.735
Totaal	37.429	100,0	

* Dezelfde persoon kan in meerdere categorieën voorkomen

D Indeling bevoegd, benoembaar, onbevoegd

In de 'Verdiepende analyse onbevoegd lesgeven' die als bijlage¹⁸ dient bij de 'Bijlage bij Plan van aanpak Tegengaan onbevoegd lesgeven' zijn de wettelijke mogelijkheden rond bevoegd en benoembaar lesgeven toegelicht. We tonen hier de aldaar getoonde samenvattende figuren:

¹⁸ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/rapporten/2016/02/29/verdiepende-analyse-onbevoegd-lesgeven>

In de meting in dit rapport is eerst op grond van onder meer BRON HO en oudere bevoegdheidsmetingen vastgesteld of men bevoegd was (bestandsanalyse). Zo ja, dan valt men in de categorie bevoegd. Voor de restgroep (ongeveer een kwart van het aantal lesuren) is aan de school gevraagd in welke bevoegdheids- of benoembaarheids categorie een les (in feite een persoon-vak-graadgebied combinatie) valt (zelfrapportage). De mogelijkheden uit de bovenstaande figuren zijn daarbij voorgelegd aan de scholen op basis van de indeling die in Tabel 47 is weergegeven. De zelfrapportage (bevraging van de bevoegdheidssituatie van alle lessen waarvan niet uit bestandsanalyse kan worden vastgesteld dat ze bevoegd gegeven worden) is vergelijkbaar aan die van IPTO-2014 en later (maar nieuw en sterk verbeterd ten opzichte van IPTO-2013). Daarom kunnen de in dit rapport getoonde bevoegdheidscijfers niet vergeleken worden met die van IPTO-2013 en eerder.

Ten opzichte van IPTO-2016 is de onderstaande tabel alleen tekstueel op detailpunten aangepast.

Tabel 47: Mogelijke keuzes rond bevoegdheid die de scholen bij het invullen van IPTO zijn aangeboden, 2017

BEVOEGD		
1	Bevoegd (diploma van na 2006 voor vak en graad)	Docent beschikt over een Nederlands diploma van <u>na</u> 1 augustus 2006 dat een bevoegdheid voor het gegeven vak vermeldt in de juiste graad.
2	Bevoegd op grond van overgangsrecht Wet BIO (voor diploma's van vóór 2006)	Docent beschikt over een diploma van vóór 1 augustus 2006 op basis waarvan hij bevoegd is. Voor alle diploma's van vóór 2006 is bepaald welke bevoegdheid deze opleverden op 1 augustus 2006 (zie het handboek bevoegdheid van DUO).
3	Erkend buitenlands diploma	De wet kent de mogelijkheid van erkenning van buitenlandse beroepskwalificaties.
4	Educatieve minor	Het is voor een aantal vakken ook mogelijk bevoegd les te geven op basis van een educatieve minor gevolgd tijdens een wo-bachelor.
5	Bevoegdheid via conversietabel	De conversietabel is bedoeld voor situaties waarin een behaald diploma geen uitsluitel geeft over de bevoegdheid voor een bepaald vak. Dit kunnen nieuwe vakken zijn, vakken die van naam zijn veranderd of vakken waarvoor geen lerarenopleiding bestaat. Een leraar kan zo met een andere lerarenopleiding bevoegd zijn in een bepaald vak indien dit voor de betreffende combinatie van vak en opleiding in de conversietabel is geregeld (in voorkomende gevallen na bijscholing).
6	Bevoegd in team	Het is in de eerste twee leerjaren (leerjaar 1 & 2) mogelijk als lid van een team bevoegd les te geven in vakoverstijgende programma-onderdelen als men zelf over een vakbevoegdheid beschikt voor een van de onderliggende vakken. Dit mag alleen indien het team als geheel beschikt over bevoegdheid voor de onderliggende vakken.
7	Ontheffing of erkenning van de minister van OCW	a) In gevallen waarin geen lerarenopleiding voorhanden is, kan de minister bepalen dat toch voldaan is aan de bekwaamheidseisen. b) Het is mogelijk in bijzondere gevallen docenten die een buitengewone vakbekwaamheid hebben (en er sprake is van een bijzonder geval) ontheffing te verlenen.

8	MBO-bevoegd	a) Docenten die een entreeopleiding verzorgen (mbo-1) binnen het vo, kunnen lesgeven met een MBO-bevoegdheid. b) Het is binnen een samenwerkingsverband mogelijk mbo-docenten les te laten geven in beroepsgerichte vakken, (zie artikel 5 van het Besluit samenwerking vo-bve i.c.m. 25a lid 4 WVO).
9	Bevoegd op grond van pabo diploma	Docent beschikt over pabo-diploma en geeft les aan: a) uitsluitend lwoo-leerlingen en is afgestudeerd tussen 1985 en 2006. Het gaat hierbij alleen om de vakken tekenen, muziek, handvaardigheid, rekenen/wiskunde, Engels, Nederlands, geschiedenis, aardrijkskunde, biologie en de praktijk-oriënterende vakken; b) Vmbo-leerlingen in de vakken Nederlands of Rekenen en is afgestudeerd voor 1985.
BENOEMBAAR		
10	Vervanging en moeilijk vervulbare vacature	Tijdelijke vervangers bij afwezigheid, en leraren bij moeilijk vervulbare vacatures mogen maximaal 1 jaar zonder het juiste diploma lesgeven. Deze leraar moet als het jaar voorbij is wel in opleiding om te kunnen blijven lesgeven. Afspraak is dat men binnen 2 jaar bevoegd dient te zijn. Dit kan verlengd worden met 2 jaar.
11	Andersbevoegd	Leraren die al een vakbevoegdheid hebben mogen daarnaast ook een ander vak geven (zgn. anders-bevoegden). Dit mag 2 jaar, mits de leraar wel in opleiding gaat voor dat vak. Deze periode mag op aanvraag 2 jaar verlengd worden.
12	LIO	Studenten van lerarenopleidingen mogen afhankelijk van de precieze situatie 5 maanden tot 2 jaar lesgeven. Studenten van hbo-opleidingen moeten bovendien voldoende studiepunten gehaald hebben.
13	Zij-instroom	Zij-instromers met een geschiktheidsverklaring. Dit mag 2 jaar. Deze periode mag met 2 jaar verlengd worden door het schoolbestuur indien daar redenen voor zijn.
14	Gastdocent	Gastdocenten mogen lesgeven onder verantwoordelijkheid van een andere leraar voor maximaal 4 uur per week. In het havo/vwo kunnen andere instellingen of personen van buiten de school in het vrije deel les onder een aantal strikte voorwaarden geven.
15	Onderbevoegd	Docenten met een tweedegraads bevoegdheid die eerstegraads les geven (zgn. onderbevoegden) mogen dit maximaal 1 jaar doen, mits de leraar voornamelijk in de onderbouw les geeft en de school voor maximaal 5% van de lessen in de bovenbouw deze constructie toepast. Scholen moeten dit melden bij de inspectie.
16	Benoembaar in team	Het is onder voorwaarden mogelijk in leerjaar 1 & 2 als lid van een team les te geven in vakoverstijgende programmaonderdelen als de andere leden van het team beschikken over vakbevoegdheden in de onderliggende vakken. Het verschil met bevoegd in team (categorie 6) is dat de betreffende persoon (nog) niet over een van de onderliggende vakbevoegdheden beschikt.

17	Benoembaar voor vmbo profielvak o.b.v. overgangsrecht	Leraar gaf 1 september 2016 al les in een beroepsgericht vak en is in vaste dienst. De docent dient aanvullende scholing te volgen voor 2022.
ONBEVOEGD		
18	Onbevoegd	Het vak wordt niet bevoegd of benoembaar gegeven.
ONBEPAAALBAAR		
19	Onbepaalbaar	Voor deze les bestaat geen lerarenopleiding die een bevoegdheid verleent of het gaat om een schooleigen vak.
20	Ondersteunt docent	Er staat tegelijkertijd ook een bevoegde docent in de klas.
21	Geeft dit vak niet	Het rooster waaruit is afgeleid dat de persoon dit vak geeft is op dit punt niet correct.

De aantallen lesuren die door de scholen gerapporteerd worden onder de verschillende bevoegdheidscategorieën, gecombineerd met de informatie we uit IPTO-2014, IPTO-2015, IPTO-2016 en BRON HO afgeleid hebben staan weergegeven in Tabel 48.

Tabel 48: Detailinformatie lesuren naar bevoegdheidscategorie

Bevoegdheidscategorie	Lesuren	%
<i>Stap 1: is de bevoegdheid te halen uit BRON HO of eerdere IPTO metingen?</i>		
Bevoegd volgens bron ho	505.924	46,7%
Ipto 2016: Bevoegd voor dit vak op deze graad	55.031	5,1%
Ipto 2016: Overgangsrecht	1.342	0,1%
Ipto 2016: Erkend buitenlands diploma	620	0,1%
Ipto 2016: Educatieve minor	333	0,0%
Ipto 2016: Beschikking van de minister van OCW	318	0,0%
Ipto 2016: MBO-bevoegd	129	0,0%
Ipto 2016: Bevoegd volgens bron ho	10.930	1,0%
Ipto 2015: Bevoegd voor dit vak op deze graad	38.729	3,6%
Ipto 2015: Overgangsrecht	1.132	0,1%
Ipto 2015: Erkend buitenlands diploma	536	0,0%
Ipto 2015: Educatieve minor	125	0,0%
Ipto 2015: Beschikking van de minister van OCW	122	0,0%
Ipto 2015: MBO-bevoegd	76	0,0%
Ipto 2015: Bevoegd volgens bron ho	6.321	0,6%
Ipto 2014: Bevoegd	48.046	4,4%
Ipto 2014: Overgangsrecht	734	0,1%
Ipto 2014: Buitenlands diploma	702	0,1%
Ipto 2014: Educatieve minor	143	0,0%
Ipto 2014: Verklaring bevoegd bij ontbreken lerarenopleiding	148	0,0%
Ipto 2014: Ontheffing vanwege buitengewone vakbekwaamheid	338	0,0%
Ipto 2014: MBO-bevoegd	108	0,0%
Ipto 2014: Reguliere vakken Bevoegd (volgens reguliere ipto)	158.013	14,6%
<i>Stap 2: Voor de gevallen waar niet bekend is dat men bevoegd is wordt de bevoegdheidssituatie aan de scholen gevraagd, zie Tabel 47</i>		
Bevoegd voor dit vak op deze graad	93.453	8,6%
Overgangsrecht	2.500	0,2%
Erkend buitenlands diploma	1.544	0,1%
Educatieve minor	606	0,1%

Bevoegdheidscategorie	Lesuren	%
Bevoegd via ander vak en conversietabel	5.902	0,5%
Bevoegd in team	1.933	0,2%
Ontheffing of erkenning van de minister van OCW	705	0,1%
MBO-bevoegd	428	0,0%
Bevoegd op grond van pabo diploma	8.617	0,8%
Vervanging en moeilijk vervulbare vacature	9.591	0,9%
Andersbevoegd	25.036	2,3%
LIO	30.474	2,8%
Zij-instroom	3.261	0,3%
Gastdocent	691	0,1%
Onderbevoegd	16.019	1,5%
Benoembaar in team	1.000	0,1%
Benoembaar voor vmbo profielvak	6.264	0,6%
Onbevoegd	46.525	4,3%
Totaal	1.0844.448	

E Lesuren per onderwijstype naar vak

Tabel 49: Gegeven vakken naar onderwijstype, 2017

	Vmbo	Havo	Vwo	Comb.	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	2,2%	4,7%	4,4%	4,8%	3,5%	43.753
Agrarische vakken/Landbouw	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	3.472
Algemene natuurwetenschappen (ANW)	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%	0,1%	965
Algemene voorbereiding op maatschappij en beroep (AVMB)	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	876
AVO-vakken gemengd	0,2%		0,0%	0,3%	0,1%	1.434
Beeldende vorming	1,4%	1,3%	1,3%	2,6%	1,5%	18.210
Begeleidingsuren/counselinguren	0,5%	0,3%	0,2%	0,8%	0,4%	5.323
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Bouwen, wonen en interieur	0,2%	0,0%	0,0%		0,1%	1.205
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Dienstverlening & producten	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	3.661
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Economie en ondernemen	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	1.987
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Groen	0,5%				0,2%	2.553
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Horeca, bakkerijen en recreatie	0,2%		0,0%		0,1%	1.170
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Media, vormgeving en ICT	0,1%		0,0%	0,0%	0,1%	666
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Produceren, installeren en energie	0,2%	0,0%			0,1%	1.280
Beroepsgericht keuzevak bij het profielvak Zorg en welzijn	0,5%	0,0%	0,0%		0,2%	2.868
Beweging en sport/bewegen, sport en maatschappij (BSM)	0,5%	0,6%	0,3%	0,4%	0,5%	5.720
Biologie	4,7%	4,8%	4,8%	4,1%	4,7%	57.841
Biologie en verzorging	0,4%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	2.970
Bouwen, wonen en interieur, vmbo profielvak, profielmodule	0,6%				0,3%	3.510
Bouwtechniek	0,1%		0,0%	0,0%	0,1%	675
CKV	0,3%	1,5%	0,9%	0,3%	0,7%	8.857
Consumptieve vakken (horeca, bakken, breed)	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1.494
Dans	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,1%	975
Dienstverlening & producten, vmbo profielvak, profielmodule	1,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	9.656
Drama	0,3%	0,3%	0,4%	1,3%	0,5%	5.582
Duits	3,3%	5,6%	5,5%	3,1%	4,3%	53.256
Economie	4,1%	5,1%	3,6%	1,0%	3,8%	47.460
Economie en ondernemen, vmbo profielvak, profielmodule	1,2%			0,0%	0,5%	6.410
Engels	9,1%	9,8%	9,2%	8,6%	9,2%	114.472
Filosofie/wijsbegeerte	0,0%	0,1%	0,7%	0,2%	0,2%	2.594
Frans	1,3%	5,1%	5,5%	6,5%	3,6%	45.225
Geschiedenis (en staatsinrichting)	2,4%	6,0%	5,1%	4,8%	4,1%	50.506
Godsdienst/levensbeschouwing	1,1%	1,8%	1,5%	1,6%	1,4%	17.263
Groen, vmbo profielvak, profielmodule	0,7%			0,0%	0,3%	3.708
Handel en administratie	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	645
Handvaardigheid	0,6%	0,6%	0,5%	1,3%	0,6%	7.798
Horeca, bakkerijen en recreatie, vmbo profielvak, profielmodule	0,4%	0,0%		0,0%	0,2%	2.160
Informatica	0,2%	0,7%	0,8%	0,4%	0,5%	5.858

	Vmbo	Havo	Vwo	Comb.	Totaal	Lessuren
Intersectoraal vmbo	0,2%				0,1%	842
Keuzewerktijd (KWT)	1,0%	0,4%	0,4%	2,7%	0,9%	11.687
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	0,0%	0,0%	5,1%	0,3%	1,3%	16.132
Kunst (algemeen) en cultuur(geschiedenis)	0,6%	0,6%	0,7%	1,0%	0,7%	8.621
Kunstvakken I en II vmbo	0,7%	0,0%	0,0%	0,1%	0,3%	4.138
Lichamelijke opvoeding	7,3%	6,4%	6,1%	8,4%	6,9%	85.811
Maatschappijleer	2,1%	1,7%	1,0%	0,1%	1,5%	18.987
Maatschappijwetenschappen	0,1%	0,5%	0,4%	0,1%	0,2%	2.883
Management en organisatie	0,0%	1,8%	1,4%	0,1%	0,7%	8.785
Media, vormgeving en ICT, vmbo profielvak, profielmodule	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	1.516
Mentorles	4,1%	3,6%	3,3%	5,6%	4,0%	49.135
Mobiliteit en transport, vmbo profielvak, profielmodule	0,3%				0,1%	1.843
Muziek	0,8%	1,3%	1,4%	3,0%	1,3%	16.088
Natuur, leven en technologie (NLT)	0,2%	0,5%	0,6%	0,2%	0,4%	4.491
Natuurkunde	0,9%	4,2%	4,5%	1,3%	2,5%	30.981
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	3,1%	0,7%	0,6%	1,0%	1,8%	21.733
Nederlands	10,6%	10,6%	9,0%	9,7%	10,1%	125.444
O&O (Onderzoek & Ontwerpen)	0,0%	0,6%	0,8%	1,3%	0,5%	5.922
Praktische sectororientatie (PSO)	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	5.410
Produceren, installeren en energie, vmbo profielvak, profielmodule	1,0%	0,0%	0,0%		0,4%	5.440
Rekenen	2,0%	0,6%	0,2%	0,8%	1,2%	14.441
Scheikunde	0,3%	3,7%	3,9%	0,6%	1,9%	23.855
Spaans	0,1%	0,4%	0,8%	0,5%	0,4%	4.426
Techniek	1,6%	0,5%	0,5%	1,4%	1,1%	13.531
Tekenen	0,8%	1,1%	1,2%	1,8%	1,0%	12.929
Verzorging	0,4%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%	2.821
Wiskunde	9,6%	10,8%	11,5%	10,0%	10,3%	128.331
Zorg en welzijn, vmbo profielvak, profielmodule	3,0%	0,0%	0,0%	0,3%	1,4%	17.116
Resterende vakken	6,6%	1,1%	1,7%	6,5%	4,3%	52.753
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	1.240.149
Lessuren	546.377	250.056	309.698	134.018	1.240.149	

F Verdeling lesuren naar avo-vak en graadsector

In deze bijlage is het percentage lesuren avo-vakken weergegeven voor de verschillende onderwijstypen voor de eerste- en tweedegraadsector afzonderlijk (vergelijk Tabel 15).

Tabel 50: Percentage gegeven lesuren per avo-vak naar onderwijstype (eerstegraads), 2017

	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	3,7%	3,3%	2,8%	3,4%
Beeldende vorming	0,5%	0,6%	3,1%	0,7%
Biologie	5,4%	5,4%	3,3%	5,3%
Duits	4,1%	5,1%	2,4%	4,5%
Economie	7,1%	5,1%	3,4%	5,9%
Engels	10,3%	9,2%	5,9%	9,6%
Frans	2,9%	3,9%	3,6%	3,5%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	5,9%	4,4%	2,9%	5,0%
Godsdienst/levensbeschouwing	1,6%	1,3%	0,1%	1,4%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	0,0%	5,2%	0,1%	2,7%
Lichamelijke opvoeding	5,7%	5,1%	6,2%	5,4%
Maatschappijleer	3,2%	1,9%	0,7%	2,4%
Muziek	0,5%	0,6%	5,8%	0,7%
Natuurkunde	4,1%	5,4%	2,9%	4,7%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	0,0%	0,1%	0,7%	0,1%
Nederlands	11,2%	8,6%	3,8%	9,6%
Scheikunde	4,5%	5,4%	2,4%	4,9%
Techniek	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Tekenen	0,6%	0,6%	2,0%	0,7%
Wiskunde	11,0%	13,0%	8,4%	11,9%
Resterende vakken	17,6%	16,0%	39,4%	17,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Lesuren	133.654	159.971	10.590	304.216

Tabel 51: Percentage gegeven lesuren per avo-vak naar onderwijstype (tweedegraads), 2017

	Vmbo	Havo	Vwo	Combinaties	Totaal
Aardrijkskunde	2,2%	5,9%	5,6%	5,0%	3,6%
Beeldende vorming	1,4%	2,3%	2,0%	2,5%	1,7%
Biologie	4,7%	4,1%	4,1%	4,2%	4,5%
Duits	3,3%	7,4%	6,1%	3,2%	4,2%
Economie	4,1%	2,8%	1,9%	0,8%	3,1%
Engels	9,1%	9,2%	9,2%	8,9%	9,1%
Frans	1,3%	7,6%	7,2%	6,7%	3,7%
Geschiedenis (en staatsinrichting)	2,4%	6,2%	5,9%	5,0%	3,8%
Godsdienst/levensbeschouwing	1,1%	2,0%	1,8%	1,7%	1,4%
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	0,0%	0,0%	5,0%	0,3%	0,8%
Lichamelijke opvoeding	7,3%	7,3%	7,1%	8,6%	7,4%
Maatschappijleer	2,1%	0,0%	0,1%	0,1%	1,2%
Muziek	0,8%	2,3%	2,3%	2,8%	1,5%
Natuurkunde	0,9%	4,2%	3,6%	1,1%	1,8%
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	3,1%	1,3%	1,1%	1,0%	2,3%
Nederlands	10,6%	9,9%	9,3%	10,2%	10,3%
Scheikunde	0,3%	2,8%	2,2%	0,4%	0,9%
Techniek	1,6%	1,0%	1,0%	1,5%	1,4%
Tekenen	0,8%	1,7%	1,7%	1,7%	1,2%
Wiskunde	9,6%	10,5%	9,9%	10,2%	9,8%
Resterende vakken	33,4%	11,5%	12,9%	24,1%	26,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Lesuren	546.377	116.402	149.727	123.428	935.933

G Verdeling lesuren naar leeftijd en graadsector

De tabellen in deze bijlage betreffen een opsplitsing van Figuur 19 (en Tabel 35 uit bijlage A) naar graadsector. Te zien is dat in het eerstegraadsgebied vaker sprake is van ouderen en in het tweedegraadsgebied vaker sprake is van jongeren. Het vak Duits in het eerstegraadsgebied wordt bijvoorbeeld slechts in 12,7% van de lesuren door de groep onder 35 jaar gegeven.

Tabel 52: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per avo-vak (eerstegraads), 2017

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	26,0%	30,4%	18,8%	24,8%	100,0%	10.474
Beeldende vorming	11,7%	30,5%	29,1%	28,8%	100,0%	1.999
Biologie	27,9%	25,8%	22,7%	23,5%	100,0%	16.156
Duits	12,7%	22,1%	25,3%	39,8%	100,0%	13.776
Economie	27,2%	20,4%	23,4%	29,0%	100,0%	18.019
Engels	25,4%	23,2%	22,3%	29,1%	100,0%	29.088
Frans	14,5%	20,0%	32,0%	33,5%	100,0%	10.497
Geschiedenis (en staatsinrichting)	24,7%	26,7%	20,9%	27,7%	100,0%	15.221
Godsdienst/levensbeschouwing	24,0%	17,2%	24,3%	34,5%	100,0%	4.113
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	25,5%	23,0%	22,1%	29,4%	100,0%	8.307
Lichamelijke opvoeding	35,5%	30,4%	18,9%	15,2%	100,0%	16.395
Maatschappijleer	36,2%	24,1%	17,4%	22,3%	100,0%	7.447
Muziek	22,4%	21,2%	31,0%	25,4%	100,0%	2.155
Natuurkunde	21,3%	22,4%	26,1%	30,2%	100,0%	14.377
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	20,7%	20,9%	42,3%	16,1%	100,0%	211
Nederlands	25,1%	20,1%	22,9%	31,9%	100,0%	29.176
Scheikunde	21,6%	21,7%	32,8%	23,9%	100,0%	14.998
Techniek	9,0%	20,7%	42,1%	28,3%	100,0%	52
Tekenen	14,6%	25,3%	27,2%	32,9%	100,0%	2.067
Wiskunde	16,8%	19,7%	28,2%	35,3%	100,0%	36.328
Resterende vakken	23,0%	24,4%	24,8%	27,8%	100,0%	53.295
Totaal	23,4%	23,2%	24,5%	28,9%	100,0%	
Lesuren	71.223	70.524	74.366	88.040		304.153

Tabel 53: Verdeling lesuren naar leeftijdscategorie per avo-vak (tweedegraads), 2017

	-35	35-45	45-55	55+	Totaal	Lesuren
Aardrijkskunde	39,7%	24,5%	17,6%	18,2%	100,0%	33.249
Beeldende vorming	25,3%	28,6%	22,8%	23,3%	100,0%	16.204
Biologie	35,4%	23,6%	20,0%	21,0%	100,0%	41.676
Duits	23,9%	22,9%	25,3%	28,0%	100,0%	39.451
Economie	37,7%	20,1%	21,1%	21,1%	100,0%	29.429
Engels	37,5%	23,9%	19,8%	18,9%	100,0%	85.270
Frans	24,1%	23,2%	26,7%	26,0%	100,0%	34.718
Geschiedenis (en staatsinrichting)	40,3%	24,9%	17,9%	16,8%	100,0%	35.277
Godsdienst/levensbeschouwing	32,4%	19,3%	19,2%	29,0%	100,0%	13.150
Klassieke talen/klassieke culturele vorming (KCV)	35,0%	21,6%	19,9%	23,5%	100,0%	7.815
Lichamelijke opvoeding	47,6%	28,2%	13,8%	10,4%	100,0%	69.406
Maatschappijleer	45,6%	21,9%	14,3%	18,3%	100,0%	11.535
Muziek	32,3%	18,2%	23,3%	26,2%	100,0%	13.933
Natuurkunde	31,7%	20,7%	23,9%	23,8%	100,0%	16.584
Natuurkunde/scheikunde (NASK)	30,2%	21,0%	24,3%	24,4%	100,0%	21.496
Nederlands	32,3%	19,5%	20,1%	28,2%	100,0%	96.161
Scheikunde	32,4%	20,4%	25,7%	21,5%	100,0%	8.858
Techniek	13,8%	19,0%	28,5%	38,7%	100,0%	13.455
Tekenen	21,6%	27,7%	21,6%	29,0%	100,0%	10.848
Wiskunde	28,9%	20,6%	25,4%	25,2%	100,0%	91.915
Resterende vakken	31,4%	23,1%	22,7%	22,7%	100,0%	244.752
Totaal	33,2%	22,8%	21,5%	22,5%	100,0%	
Lesuren	310.280	213.097	201.012	210.792		935.180

H Functie en aard dienstverband

Door koppeling met personeelsinformatie aangeleverd door DUO, waar nodig aangevuld door informatie van de scholen, kan de functie van degene die de les geeft worden vastgesteld. Helaas leidt dit in IPTO-2017 tot 4,1% van de lesuren tot de situatie 'onbekend'. Uit Tabel 54 is te zien dat dit het voor het restant van de lesuren vrijwel altijd om de functie 'leraar' gaat. In de eerstegraadsector is dit relatief iets vaker het geval dan in de tweedegraadsector (maar hier zijn ook minder lesuren 'onbekend'). De overige categorieën zijn relatief klein. Omdat veruit de meeste lessen door onderwijzend personeel worden gegeven, wordt in het rapport geen onderscheid gemaakt naar functie. De tabellen hebben dus betrekking op alle in Tabel 54 genoemde functies samen. Voor leerlingen zijn immers de gegeven lessen van belang, ongeacht de functie van de persoon die lesgeeft.

Tabel 54: Gegeven lessen: Verdeling naar functie (totaal en eerste- en tweedegraads apart), 2017

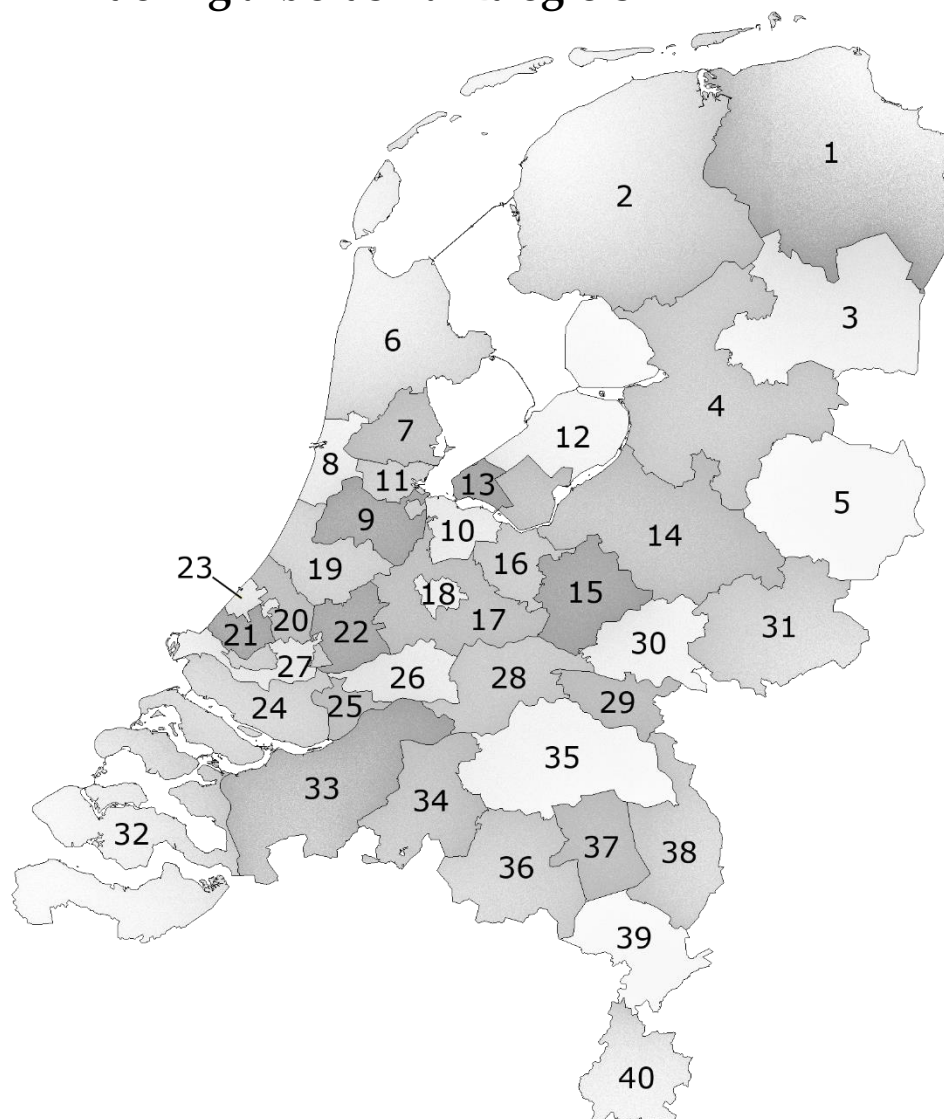
	Eerstegraads les	Tweedegraads les	Totaal
Onbekend	3,5%	4,4%	4,1%
Directie	0,3%	0,2%	0,2%
Onderwijzend personeel	95,1%	92,7%	93,3%
Leraar in opleiding	0,2%	0,5%	0,4%
Onderwijsassistent	0,0%	0,0%	0,0%
Stagiaire	0,0%	0,1%	0,1%
Onderwijs Ondersteunend Personeel	0,4%	1,3%	1,1%
Uitzendkracht/gedetacheerde	0,2%	0,4%	0,4%
Ondersteunend en Beheer Personeel	0,4%	0,4%	0,4%
Overig	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
Lesuren	304.216	935.933	1.240.149

In Tabel 55 zijn de gegeven lessen naar de aard van het dienstverband opgesplitst. Uit de tabel blijkt dat (voor zover bekend) vrijwel alle lessen door zogeheten regulier personeel worden gegeven. In een beperkt deel van de lesuren is sprake van vervanging. Dit is niet verwonderlijk omdat scholen gevraagd wordt het zogeheten basisrooster (niet het dagrooster waarin korttijdelijke vervanging door ziekte is opgenomen) aan te leveren voor IPTO. Om dezelfde redenen als in de voorgaande tabel is ook hier in een deel van de lesuren sprake van een overig of onbekend dienstverband. Omdat de categorie regulier dienstverband veruit het grootste is, hebben we ervoor gekozen om in dit rapport geen opsplitsing te maken naar de aard van het dienstverband.

Tabel 55: Gegeven lessen naar aard van het dienstverband, 2017

	Eerstegraads les	Tweedegraads les	Totaal
Regulier	95,3%	93,4%	93,9%
Vervanging	0,8%	1,5%	1,3%
Onbekend, overig dienstverband	3,9%	5,1%	4,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
Lesuren	304.216	935.933	1.240.149

I Indeling arbeidsmarktregio's

1	Groningen	21	Haaglanden
2	Friesland	22	Midden-Holland
3	Drenthe	23	's-Gravenhage
4	Regio Zwolle	24	Rijnmond
5	Twente	25	Drechtsteden
6	Noord-Holland-Noord	26	Gorinchem
7	Zaanstreek/Waterland	27	Rotterdam
8	Zuid-Kennemerland en IJmond	28	Rivierenland
9	Groot Amsterdam	29	Rijk van Nijmegen
10	Gooi en Vechtstreek	30	Midden-Gelderland
11	Amsterdam	31	Achterhoek
12	Flevoland	32	Zeeland
13	Almere	33	West-Brabant
14	Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe	34	Midden-Brabant
15	FoodValley	35	Noordoost-Brabant
16	Amersfoort	36	Zuidoost-Brabant
17	Midden-Utrecht	37	Helmond-De Peel
18	Stad Utrecht	38	Noord-Limburg
19	Holland Rijnland	39	Midden-Limburg
20	Zuid-Holland Centraal	40	Zuid-Limburg